ПОЛИТИКИН

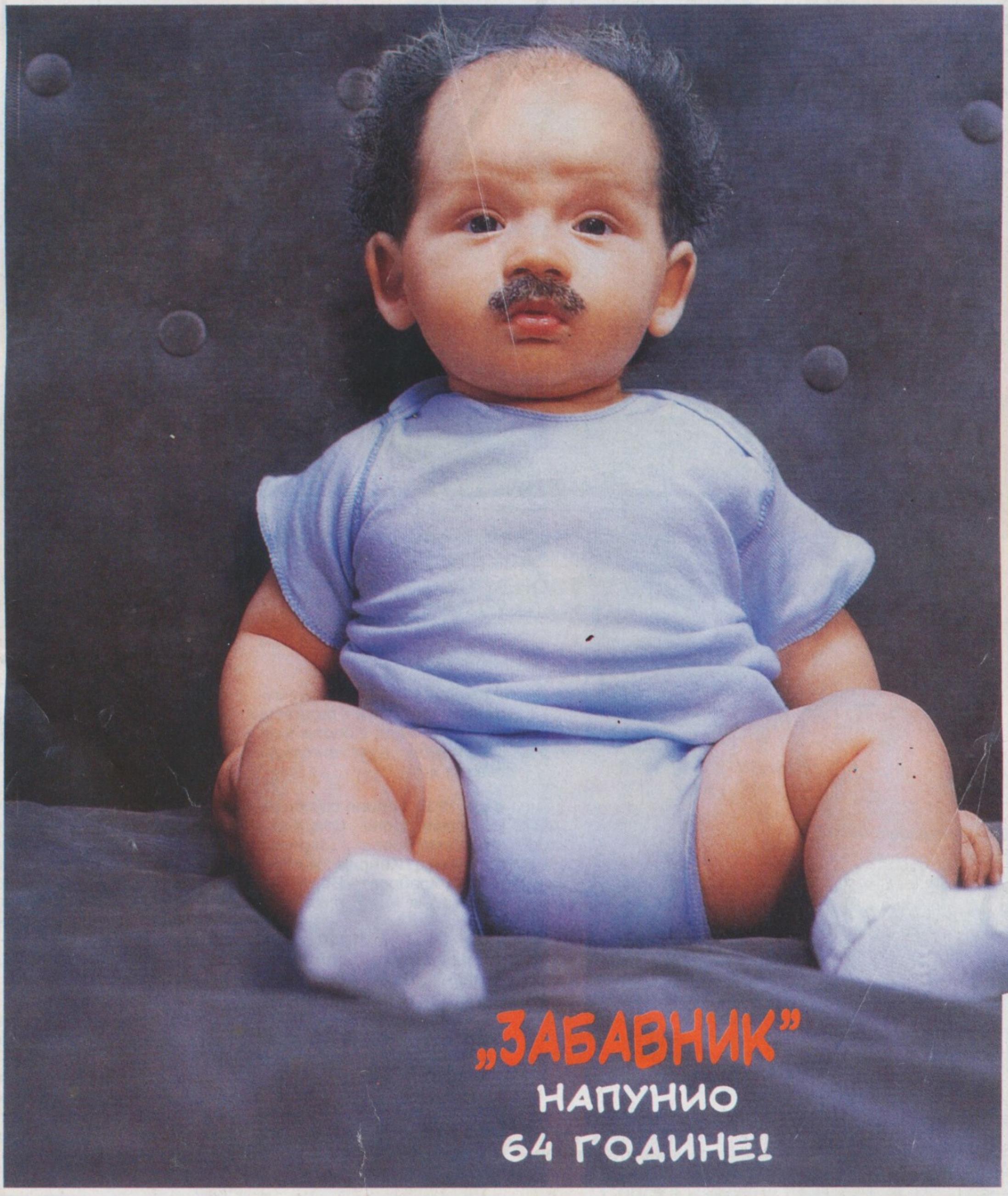
ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 KM,
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 8.00 KN

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

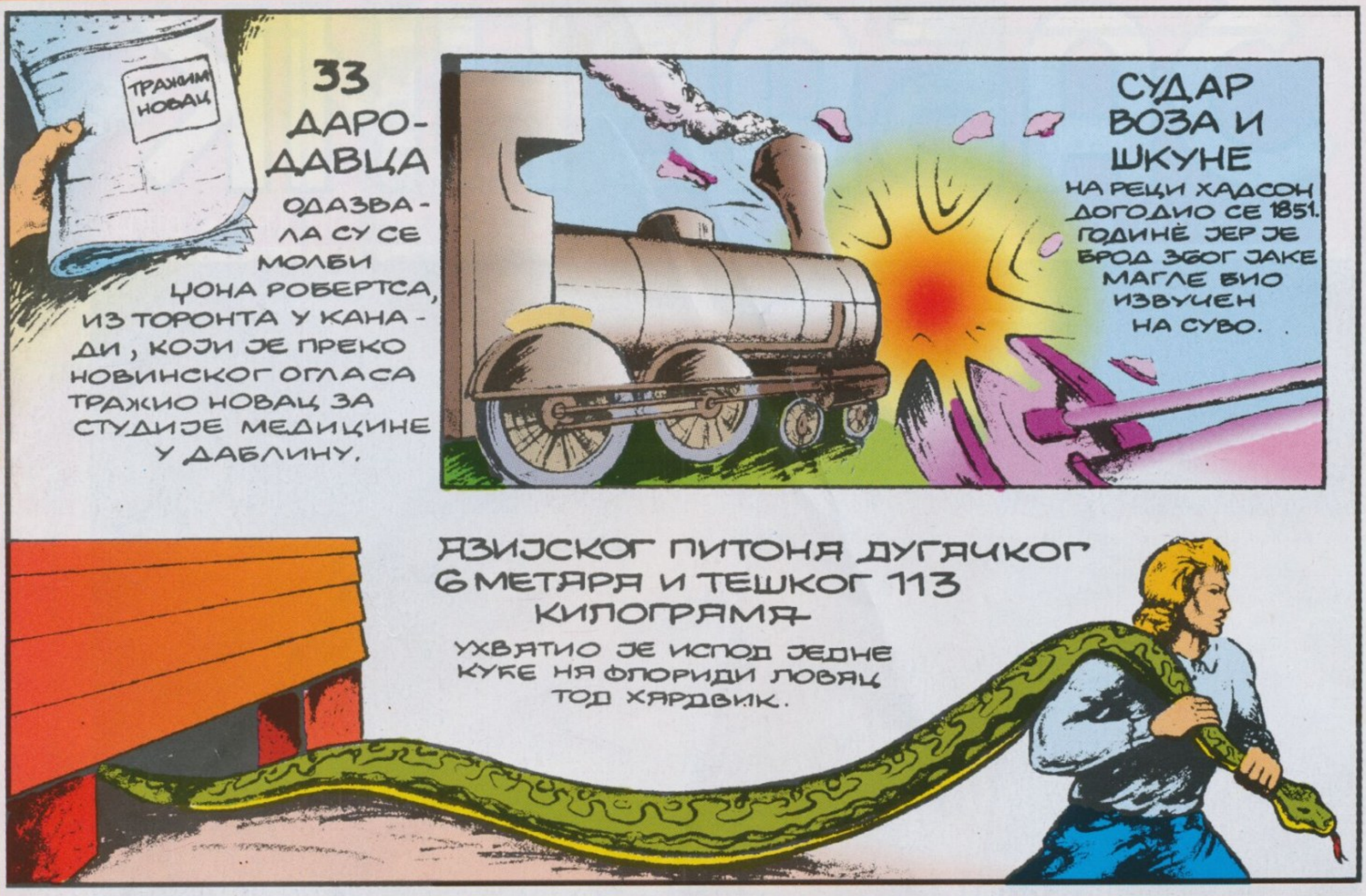
28. 2. 2003. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXV • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2664

За све од 7 до 107

„ЗАБАВНИК"
НАПУНИО
64 ГОДИНЕ!

Верovали или не!

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● 28. фебруара 1939. године изашао је први број „Политикиног Забавника“ ■

●●● те године снимљени су филмови „Чаробњак из Оза“, „Прохујало са вихором“, „Звонар Богородичине цркве“, Оскара су добили Бет Дејвис, Спенсер Трејси, редитељ Френк Капра... ■

●●● 14. септембра 1939. године у Конектикату руски дизајнер и конструктор авиона Игор Сикорски – 1917. емигрирао у Америку – остварио је свој сан полетевши прототипом хеликоптера „ВС - 300“ који је сам направио ■

●●● 7. априла рођен је амерички филмски редитељ Френсис Форд Копола који се филмом „Кум“ винуо до звезда ■

●●● 1939. године објављен је роман Џона Стајнбека „Плодови гнева“, „Јарчева обратница“ Хенрија Милера, „Мајка храброст“ Бертолда Брехта... ■

●●● 28. јуна 1939. америчка ваздухопловна компанија „Пан Американ“ отворила је први путнички лет преко Атлантика. Карта у једном правцу стајала је 375 долара, а повратна 675■

●●● немачки физичари и хемичари Ото Хан и Фриц Штрасман откривају и тумаче фисију ■

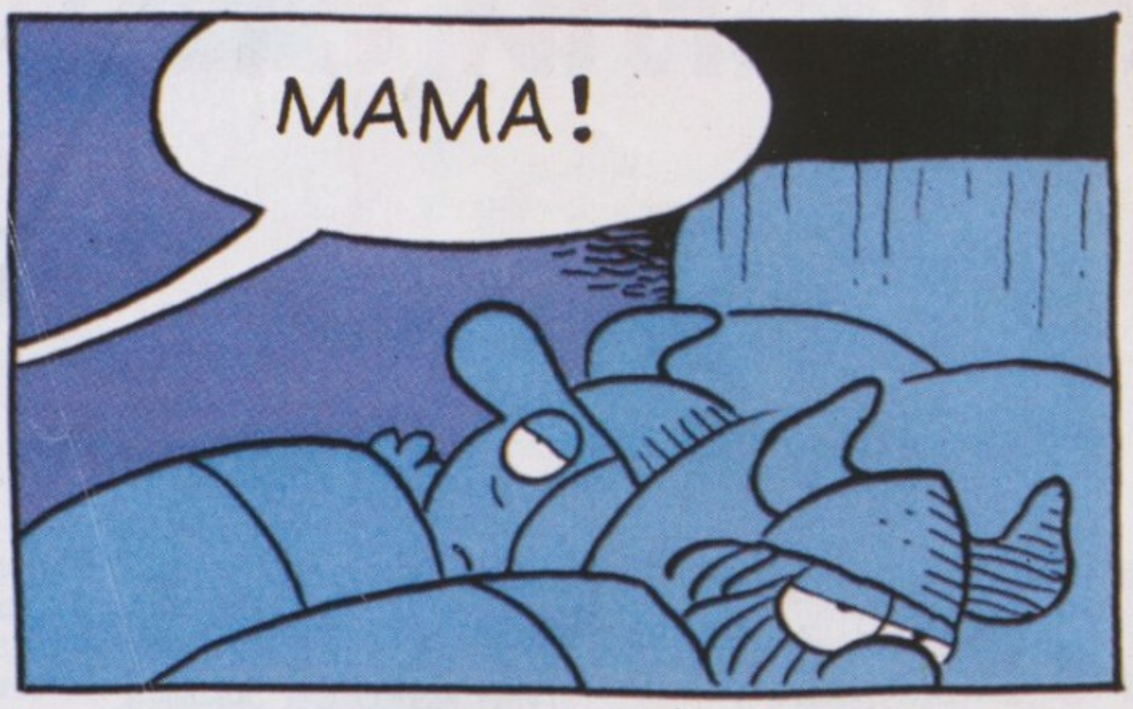
●●● те године Супермен – који се први пут појавио у јуну 1938. у часопису „Екшн комикс“ – добио је свој часопис „Супермен“. Јунаку са планете Криптон, познатом по томе што је кажњавао лоше момке и исправљао неправде, баш те, 1939, године неки су, нажалост, измакли... ■

●●● 1. априла фашистички генерал Франко сломио је шпанске републиканце. Завршен је шпански грађански рат који је беснео 32 месеца и у ком је живот изгубило пола милиона људи. Од тога само петина на фронту, а остали у одмаздама ■

●●● 15. марта Хитлерове трупе умарширале су у Чешку и Моравску, а у зору 1. септембра у Пољску. Велика Британија и Француска одмах су Немачкој објавиле рат, па се овај датум узима као почетак Другог светског рата ■

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

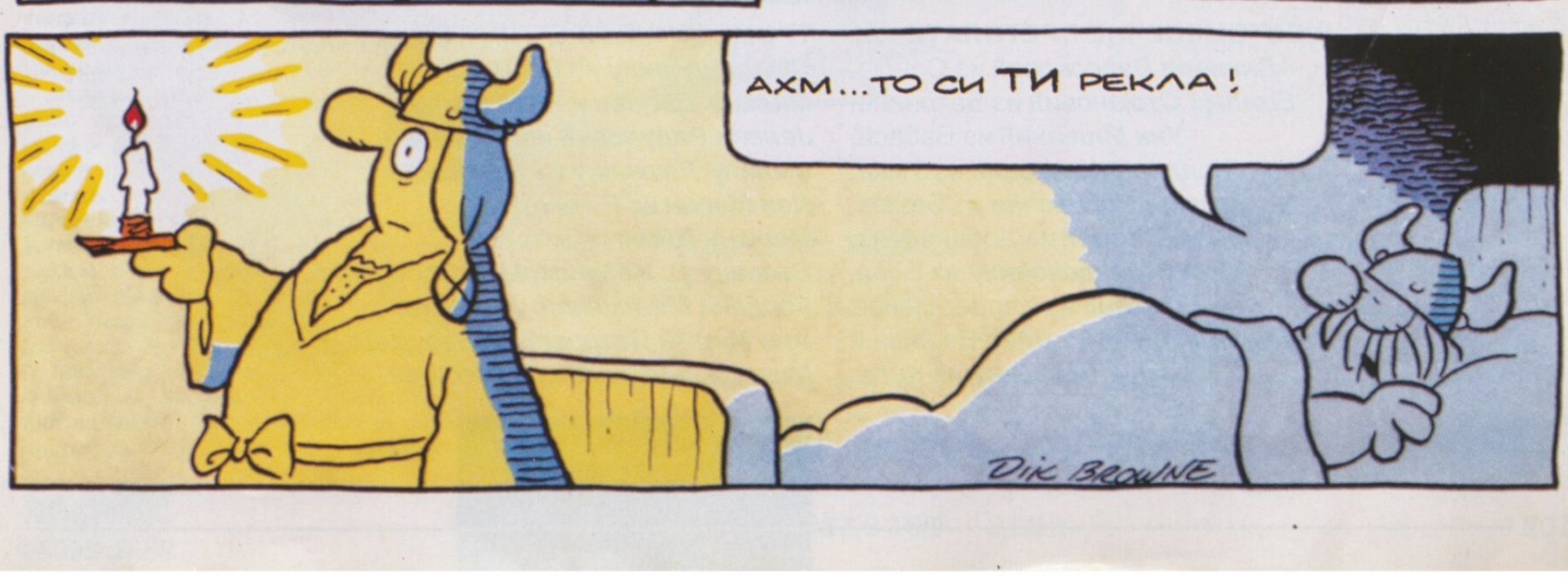

Забавниковци, помогли сте!

Пре четири месеца у нашем листу објављен је УПИТНИК са 18 питања које смо саставили за читаоце како бисмо видели шта о Забавнику мисле они до којих нам је највише стало. Одговори ће нам послужити када ускоро будемо улепшавали, дотеривали, проширивали и уопште унапредили лист.

Можда нисте знали, али они који раде у новинама суочавање са читаоцима доживљавају као суочење са судбином. Као што нико не може тачно да зна у каквој држави живи док не стане пред неки од њених судова, тако ни новинари ни уредници не знају баш тачно шта и како раде док се не суоче са својим читаоцима. Са доста нервозе, можда и треме, чекали смо прве листове УПИТНИКА. Одахнули смо тек кад је с једним УПИТНИКОМ стигла примедба да смо морали да га штампамо на посебној хартији како се Забавник не би секао.

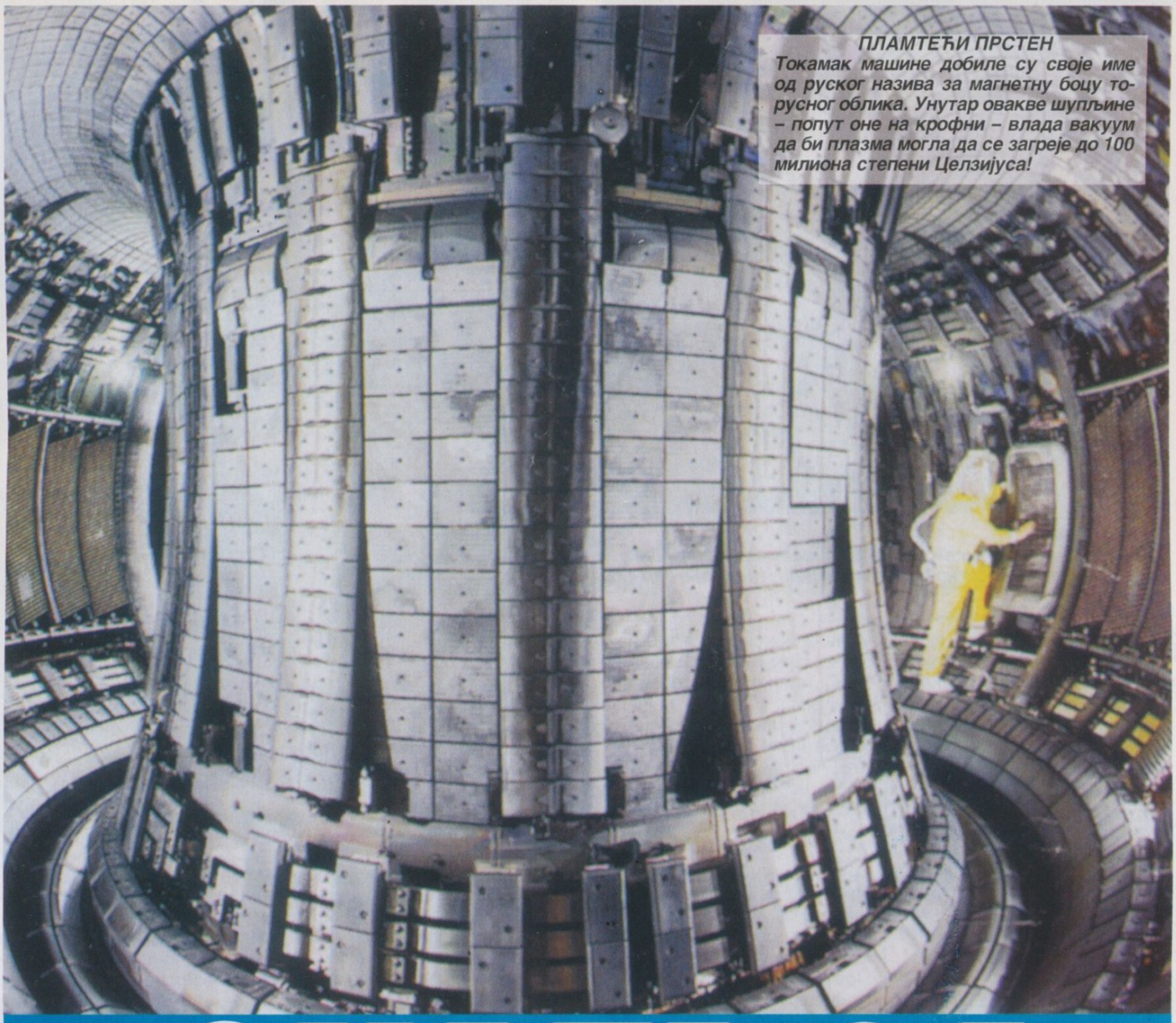
Да не гњавимо даље са описима, стигло је готово 1000 писама (то је право мало чудо - оваквим поводом новинама углавном стиже око двестотинак писама - кажу стручњаци) и сви одговори биће нам веома корисни. Мишљења су обрађена у нашем Центру за истраживања, посао је водила госпођа мр Љиљана Доновић, и пред нама је да сад све то уградимо у Забавник. Ускоро ћете видети и шта смо урадили.

Обећали смо да ћемо двадесет читалаца наградити претплатама на лист, при том смо поштовали жеље неких који су изричито захтевали да ***не*** добију претплату јер им је задовољство да купе Забавник на киоску („...највише волим да петком ујутро купим врућ хлеб и Забавник“, написао је један читалац из Зрењанина).

Из свега смо, разуме се, научили нешто и о вама, можда и мало више него „нешто”. Да можемо, све бисмо вас загрлили!

ШЕСТОМЕСЕЧНЕ ПРЕТПЛАТЕ иду
Даниели Варсоковић из Сеноја,
Емилији Стојановић из Баточине,
Уни Миљанић из Врбаса,
Исидори Живковић из Умке,
Душици Обровачки из Бечеја,
Милици Корać из Добановаца,
Марку Младеновићу из Бора,
Ани Брајовић из Херцег-Новог,
Невени Шапоњић из Нове Вароши и
Немањи Бошњаку из Куле.

ТРОМЕСЕЧНЕ ПРЕТПЛАТЕ иду
Луки Гудовићу из Београда,
Милану Тркуљи из Новог Сада,
Јелени Радуловић из Бањалуке,
Филипу Лешњаку из Колашина,
Деи Марин из Ријеке,
Марјану Џими из Битоле,
Стевану С. Кaћанском из Србобрана,
Гордани Милошевић из Оџака,
Ани Марији Петровић из Београда,
Милици Јанковић из Сокобање.

ПЛАМТЕЋИ ПРСТЕН

Токамак машине добиле су своје име од руског назива за магнетну боцу торусног облика. Унутар овакве шупљине – попут оне на крофни – влада вакуум да би плазма могла да се загреје до 100 милиона степени Целзијуса!

СНАГА ЗА БУДУЋНОСТ

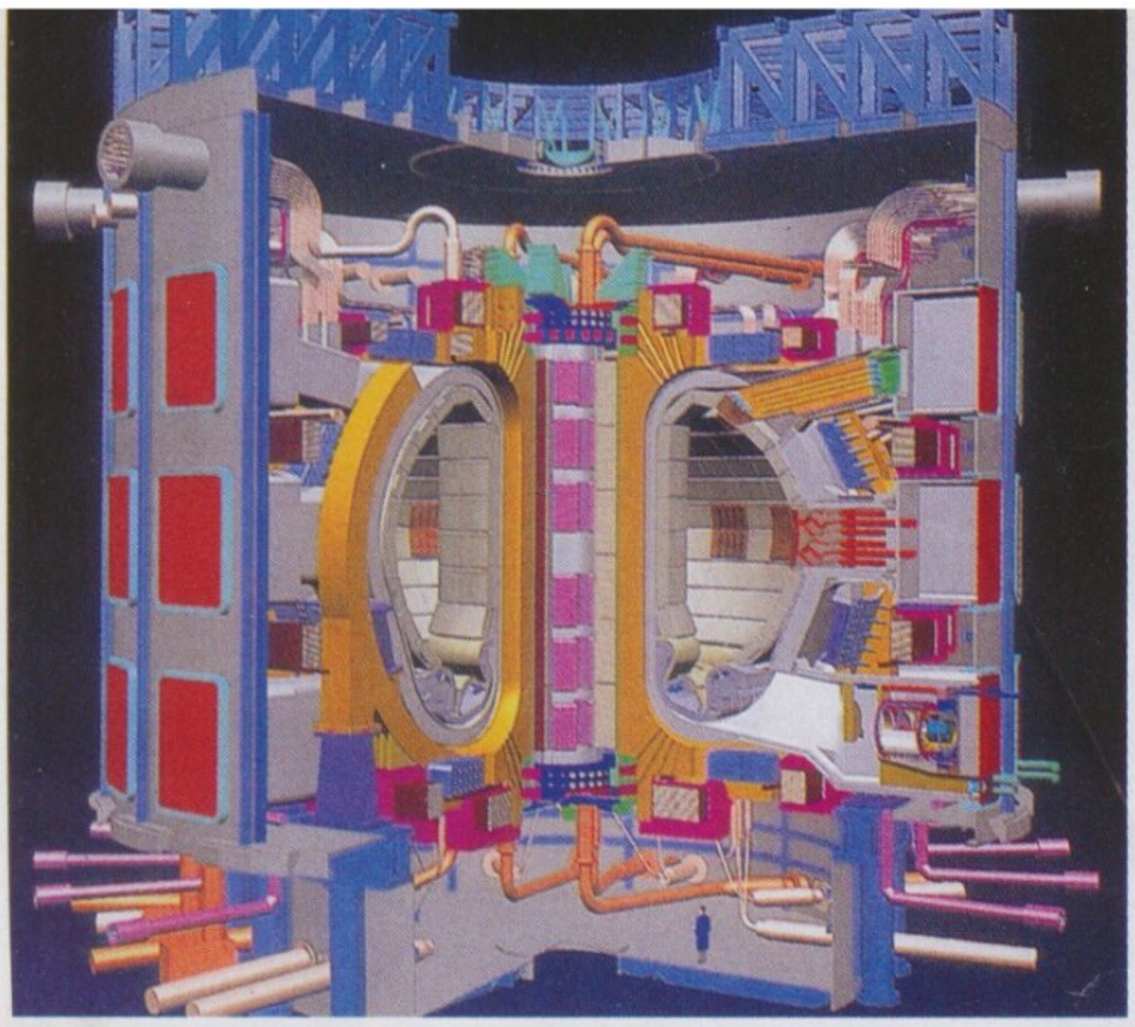
Резерве горива све су мање, а штете нанете природи све веће. Да ли ће човек успети да запали ватру звезда на Земљи и тако нађе спас?

Место на ком се, по многима, изводи најважнији научни подухват данашњице из даљине изгледа сасвим обично – велика бела зграда помало необичног облика окружена зеленилом и паркиралишта за аутомобиле. Темељно претраживање на улазној капији и дебели електрични водови који залазе у унутрашњост зграде једина су спољашња обележја значаја овог места. Оно је безимени дом за JET (Join European Torus), научни пројекат у коме су се стручњаци из више европских земаља више него икад приближили силама које владају у звездама.

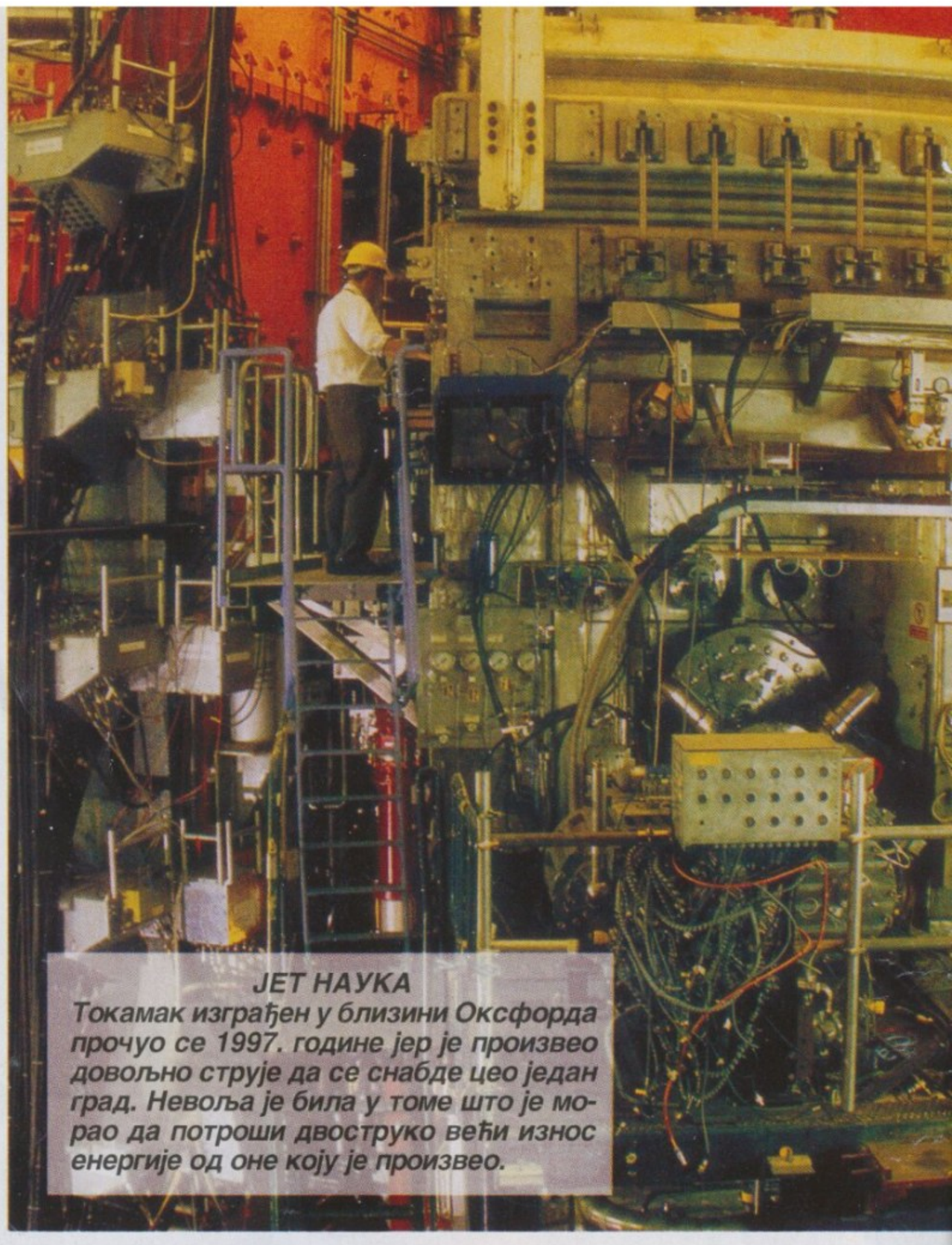
Потрага за чистим горивом

Већ више од педесет година човек се мучи покушавајући да припитоми нуклеарну фузију, процес који Сунцу и звездама даје снагу да греју и сијају милијардама година удахњујући живот планетама попут наше. Амерички физичар немачког порекла Ханс Бете први је четрдесетих година 20. века закључио да је фузија, то јест спајање лакших водоникових атома у теже хелијумове, извор енергије звезда. Наиме, нуклеарни физичари открили су да је неким малим атомским језгрима за стабилно постојање потребна већа енергија него тежим.

То је значило да приликом фузије два мања атомска језгра у једно веће мора да дође до ослобађања овог вишка енергије. Међутим, неопходан услов да би се догодила фузија, а тиме и ослободила велика ко-

ITER TOKAMAK
Када буде завршен негде око 2018. године, овај уређај биће висок као десетоспратна пословна зграда и коштаће око 4,5 милијарди евра.

JET НАУКА
Токамак изграђен у близини Оксфорда прочуо се 1997. године јер је произвео довољно струје да се снабде цео један град. Невоља је била у томе што је морао да потроши двоструко већи износ енергије од оне коју је произвео.

Величина енергије, јесте постојање врло високих температура и притисака у унутрашњости звезда. У тој чињеници крије се основна тешкоћа и разлог што научници још никако не успевају да укроте фузију како би је искористили за добијање енергије у мирнодопске сврхе. Њена необуздана, огромна снага одавно је искоришћена у војној индустрији за добијање хидрогенске бомбе где експлозија мање атомске бомбе покреће фузију.

Овакви изузетни захтеви не постоје када је у питању цепање (фисија) неких тежих атомских језгара на лакше, када се такође ослобађа вишак енергије. Зато се нуклеарна фисија већ скоро пола века користи у атомским централама за добијање струје.

Атомске централе, некад виђене као чудотворни лек за све недаће у вези с горивом, показале су се као потпун промашај. Сада се приближавају крају свог радног века, а страх од њиховог радиоактивног отпада и тешких несрећа попут оне у Чернобиљу, сасвим је обуставио изградњу нових. Не зна се чак ни како безбедно „сахранити“ ислужене атомске централе.

Човечанство је зато приморано да потражи нов извор „чисте“ енергије. Нуклеарна фузија изгледа као савршено решење – извори лаких атомских језгара водоника, деутеријума и трицијума практично су непресушни. Лако могу да се добију из морске воде, па нема никаквог непосредног радиоактивног отпада нити ослобађања чађи и угљен-диоксида, што је изузетно важно јер је здравље наше планете већ озбиљно нарушено. То се највише огледа у све већем општем (глобалном) загревању Земље. Зато је овладавање фузијом вероватно најважнији задатак за науку у 21. веку.

Топло, вруће, врело...

Надајмо се да то неће бити Сизифов посао јер од научника се очекује да на Земљи створе услове који владају у утробама звезда. Прво морају толико да загреју атоме гасовитог деутеријума (изотоп водоника са једним неутроном) и трицијума (има два неутрона) да се они распадну на своја позитивно наелектрисана језгра и на електроне. Тако ће добити плазму. Она мора да се загреје још много, много више да би језгра која носе исту врсту наелектрисања могла да превладају међусобно одбијање. Када температура и збијеност језгара у плазми постану довољно високи, створиће се услови за њихово спајање у тежа, хелијумова. Почеће фузија и постепено ослобађање огромне енергије. Њу ће понети изузетно брзи неутрони који се такође издвајају и који ће је пренети на околину. Тако би од једног килограма фузионог горива могла да се добије енергија као из 8000 тона нафте! Само, има једна „ситница“ – треба створити температуру плазме од најмање $100.000.000^0$ C.

После више деценија узмицања и многих разочарања, научници сада с надом гледају у будућност. Верују да су направили пробој који може да их доведе до циља. Њихово све веће уверење у успех произилази из најновијих резултата остварених у JET-у, европском пројекту који се изводи у Куламу, близу Оксфорда у Енглеској.

Усијана крофна

Покушавајући да овладају фузијом, научници још од касних седамдесетих година раде на машини која је названа „токамак“. Овај израз потиче из руског језика – скраћеница је за назив „тороидна магнетна посуда“ – јер су овакав уређај први осмислили познати совјетски научници Андреј Сахаров и Игор Там шездесетих година 20. века. У празном простору чији је облик попут оног код крофне (математичари га називају тороидом или торусом) плазма фузионог горива задржава се у уском кружном појасу помоћу јаког магнетног поља. То је један од неопходних услова како би се олакшало сударање и сједињавање њених језгара. Такође, на тај начин се избегава додир плазме са зидовима машине јер би се плазма охладила, а зидови истопили. Да се плазма не би хладила ни при сударима са молекулима ваздуха, у токамаку влада вакуум. Загревање плазме до невероватних сто милиона степени постиже се укључивањем снажних импулса радио-таласа и пропуштањем брзих честица кроз њу. (И овде су, изгледа, Теслине високофреквентне струје нашле примену.)

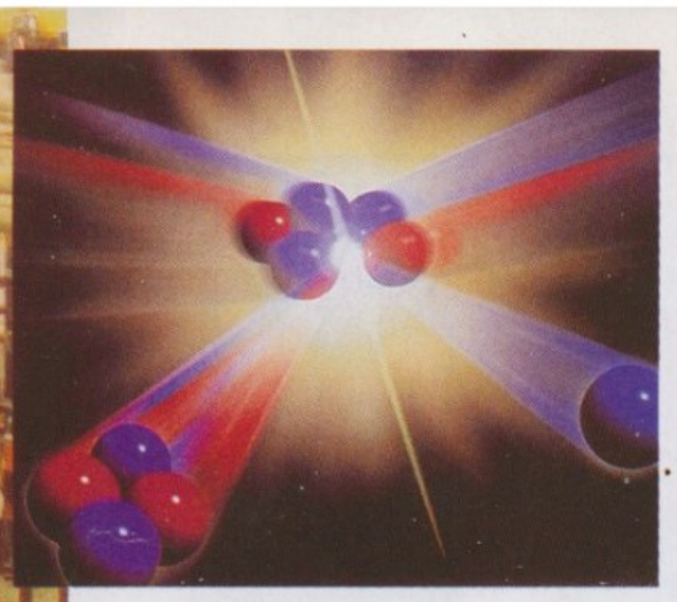
У току 1997. године JET токамак прочуо се по целом свету јер је успео да произведе 16 Mw (мегавата) фузионе снаге – довољно да се електричном енергијом снабде читав град. Ипак постојало је и једно „али“.

За одржавање фузије машину је требало снабдети са готово двоструко већом снагом од оне коју је произвела. Зато тај подухват није био потпун успех јер на тај начин фузија никад не би била економски оправдан поступак добијања енергије. Да би фузија дала много више енергије него што троши, требало је пронаћи још делотворнију машину. Научници су закључили да би то била она која би могла да произведе „пламтећу плазму“, то јест плазму на још вишој температури!

Фузионе недоумице

Стручњаци JET-а верују да коначно знају како то да изведу. Изгледа да су у то уверили

РЕАКЦИЈА НУКЛЕАРНЕ ФУЗИЈЕ
Када се језгра врло слична водонику (његови изотопи) сударе довољном снагом, спојиће се (стопити) у једно теже и стабилније језгро. Његова маса биће мања од збира маса језгара из којих је настало. Овај вишак масе ослобађа се у виду енергије и ако је температура довољно висока, фузија се наставља док се не потроши све гориво.

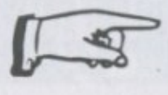
на зграда и коштаће више од 4,5 милијарди евра! То су особине било које машине у коју се полажу наде да на Земљи запали ватру звезда. Али, све донедавно постојале су оправдане сумње да ће чак и оваква огромна машина бити достојна тог задатка. Сумње је подстакло понашање плазме на врло високим температурама.

Без обзира што је ухваћена изузетно јаким магнетним пољем, пламтећа плазма је непослушна, вртложи се и може да се догоди да додирује и зидове машине. „Та њена узбурканост омогућује топлоти да побегне“, објашњава професор Стив Каули, водећи теоретичар за фузију на Империјал колеџу у Лондону. „Да би се томе стало на пут, фузионе машине и морају да буду врло велике – тако се на једноставан начин продужава време потребно да топлота исцури.“

Прорачуни су нажалост показивали да ће вртложење плазме проузроковати сувише велике топлотне губитке, чак и ако токамак машине буду двоструко веће од ITER-а. Зато су САД и одустале од изградње свог ITER-а који је требало да буде двоструко већи (и скупљи) од европског! Тамни облаци надвили су се над читавим програмом јер је изгледало да ће токамак машине морати да буду толико велике и скупе да никада неће постати стварност. Али, сада су се ти облаци разишли захваљујући значајним продорима и на теоријском и на експерименталном пољу.

Истраживачи са JET машине у Куламу пронашли су начине како да обуздају вртложење плазме. Мудрим коришћењем магнетног поља и радио-таласа, унутар плазме биће могуће стварање области у којима ће топлота бити ускладиштена, као да је у неком резервоару или замци. (У обелодањеном делу FBI досијеа о Тесли може да се прочита веома слична замисао једног стручњака о могућој намени лоптастих муња!)

То откриће довело је до наглог, драматичног побољшања способности токамака. JET научници недавно су се похвалили

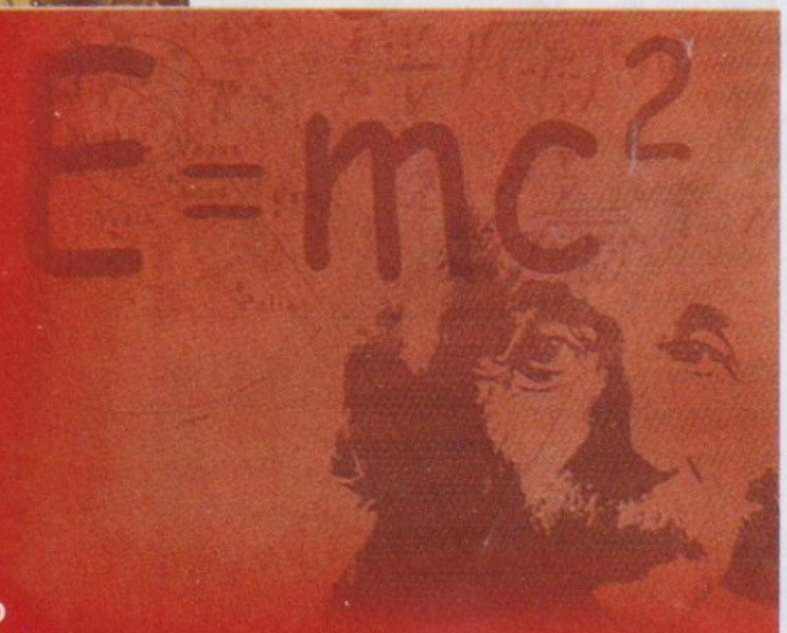
ЛАСЕРИМА ДО ФУЗИЈЕ?

Постоји и једна замисао која је потпуно другачија од оне која се користи у токамак машинама. Амерички програм NIF (National Ignation Facility), нема премца чак ни у овим, веома захтевним машинама. Први пут предложен још пре тридесетак година, овај начин изгледа много једноставнији (слична замисао али за производњу „јефтиних фузионих бомби“ може се пронаћи у обелодањеним досијеима FBI о Тесли). Његова изградња је у току у Лоренс Ливермор лабораторији у Калифорнији, а требало је да кошта око 3,75 милијарди долара. Основна замисао је да се нуклеарна фузија изазове разбијањем сићушних лоптица нуклеарног горива истовременим погађањем из различитих праваца ласерским зрацима из 192 снажна ласера!

Сажети на малој површини они би требало да произведу температуру од 100 милиона степени Целзијуса. Све би се одигравало таквом брзином да није потребно никакво магнетно поље које би држало у послушности ово невероватно врело гориво. Научници који су осмислили NIF надају се да ће, „хранећи” ласерску неман непрекидном струјом лоптастог горива, некако досегнути и до основа будуће фузионе централе.

Ипак, многи стручњаци сматрају да ласери немају довољну снагу за потпаљивање фузије и да је овај програм покренут из сасвим другог разлога: због истраживања у области нуклеарног оружја. Сумњају да је његова права намена да моћним рачунарима подари експерименталне податке како би у лабораторијским условима могли да се изводе различити опити с нуклеарним оружјем. Да ли су у праву или не, сазнаћемо у даљњој будућности. Постоје наговештаји и да ће овај програм можда бити обустављен јер, већ је прекорачио предвиђена средства, а касни шест година ■.

Фузија – питања и одговори

Шта је то фузиона енергија?

Сви атоми имају језгро које је позитивно наелектрисано јер се састоји од протона и неутрона. Они се држе на окупу захваљујући такозваној јакој нуклеарној сили. Ако се језгра водоникових изотопа деутеријума и трицијума (поред једног протона, имају и један односно два неутрона), натерају да се довољно снажно сударају – спојиће се и направити теже, стабилније језгро. Том приликом отпустиће вишак масе у виду енергије по чувеној Ајнштајновој једначини $E = mc^2$. Ослобођена енергија појединачног судара није велика, али ако се због велике густине брзо догоди велики број судара, и ослобођена енергија биће огромна, већа и од оне код фисије.

Како се фузија покреће?

Главна тешкоћа лежи у превладавању међусобног одбијања позитивно наелектрисаних језгара. Да би се оно савладало, језгра треба да се крећу врло брзо, а то значи да су на врло високој температури. Ради се о десетинама и стотинама милиона степени Целзијуса! Тек на њима судари језгара довољно су жестоки да долази до њиховог спајања. Онда је и енергија ослобођена при сваком судару довољна да би се одржала температура „сагоревања“ горива – реакција ће тећи све док се оно не потроши.

Како се из фузије добија електрична струја?

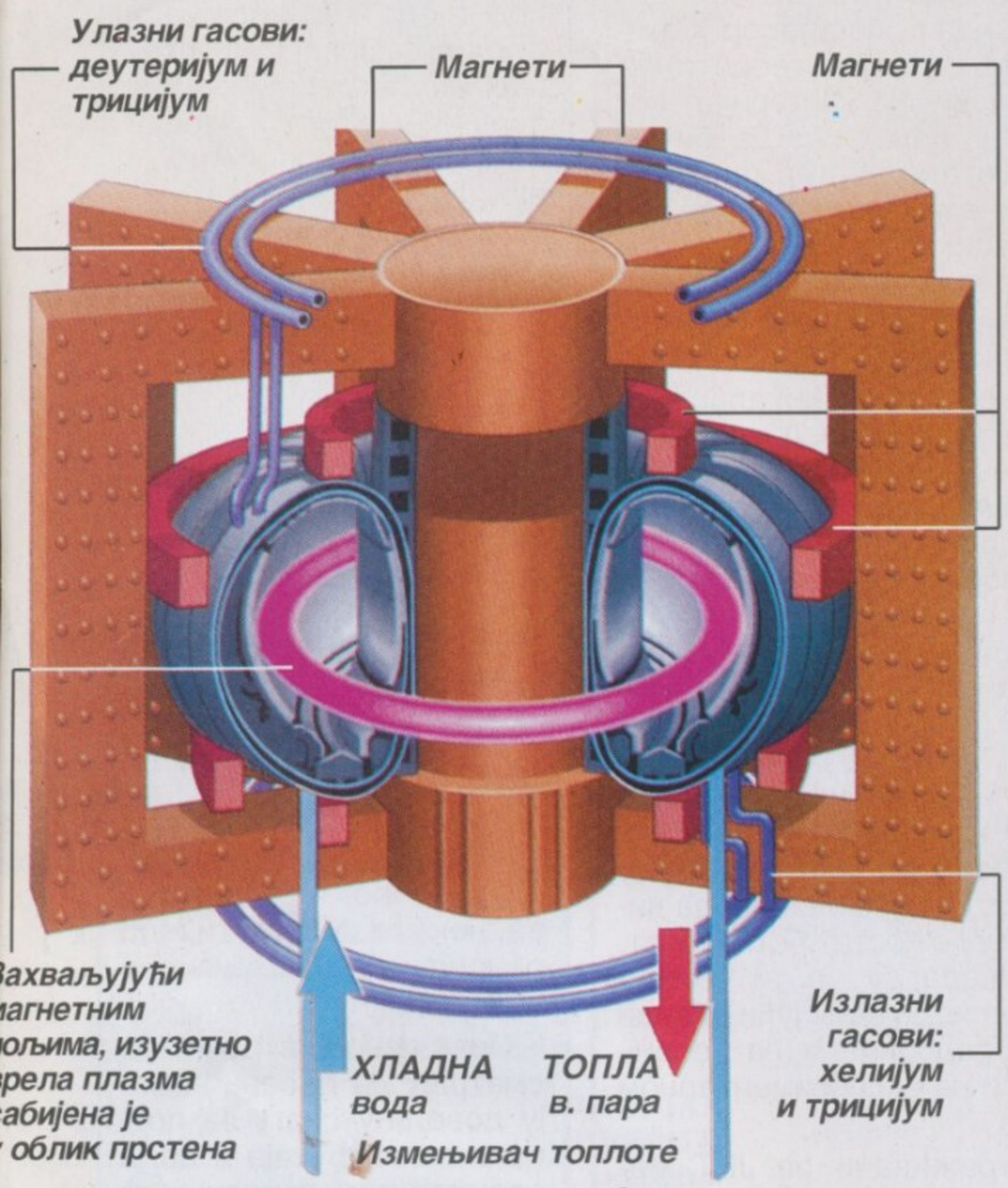
Фузиона реакција производи и врло брзе неутроне који излећу на све стране из пламтећег горива (плазме). Они се хватају нарочитим литијумским „ћебетима“ која су обмотана око фузионе машине. Кад наиђу на „ћебе“, неутрони му предају своју енергију од које се оно загрева – довољно да може воду да претвори у прегрејану пару. Она ће покретати турбине за производњу струје, на исти начин као код централа са фосилним горивом. Само, постоји важна разлика. Више се не ослобађају никакви гасови који изазивају појаву „стаклене баште“ на Земљи, као што је угљен-диоксид, на пример. Нема ни радиоактивног отпада ■

и водеће америчке стручњаке који су се придружили својим колегама из западне Европе као и Русије, Јапана и Канаде. Њихов заједнички циљ је да се изгради ITER (од International Thermonuclear Experimental Reactor) – прва машина са пламтећом плазмом.

И по величини и по цени ITER је изузетан подухват. Кад буде завршен, негде око 2018. године, биће висок као десетоспратна пословна зграда и коштаће више од 4,5 милијарди евра! То су особине било које машине у коју се полажу наде да на Земљи запали ватру звезда. Али, све донедавно постојале су оправдане сумње да ће чак и оваква огромна машина бити достојна тог задатка. Сумње је подстакло понашање плазме на врло високим температурама.

КАКО РАДИ ЈЕТ

У фузији се стапају језгро деутеријума (атомска маса 2) и трицијума (атомска маса 3). Поред хелијума (атомска маса 4), ослобађају се енергија и неутрон. Основни делови токамак машине су: 1) Шупљи простор облика крофне (торус) у коме се производи плазма и одиграва фузија; 2) Суперпроводни магнетни калемови обмотани око торуса да би произвели магнетно поље које ће спречити бочно расипање плазме; 3) Додатни калемови који производе променљиво магнетно поље за јонизацију деутеријума и трицијума, а њихову плазму загрева до врло високих температура. Оно такође индукује и струју у плазми чије магнетно поље чврсто држи плазму на кружном правцу; 4) Покривни материјал („ћебе"), најчешће слој течног литијума, обмотан је око торуса како би преузео енергију брзих неутрона добијених у фузионој реакцији. Он такође прихвата и споре неутроне који реагујући са литијумом обнављају залихе потрошеног трицијума. Овај омотач служи још и као штит од штетног утицаја брзих неутрона; 5) Део за производњу паре и 6) Гасна турбина за производњу струје.

Вода преноси топлоту до турбине генератора за производњу струје

да је сада и ова машина у стању да произведе плазму чија ће температура бити чак изнад 300.000.000° С! Добијање топлотних замки, осим температуре која је двоструко виша од потребне, омогућило је да и много већи удео плазме буде на фузионој температури.

У међувремену су и фузиони теоретичари дали свој допринос. Развили су моћне компјутерске моделе који ће омогућити да се предвиде понашања плазме у вртложном стању. – Сада могу да се направе модели чак и за поједине детаље вртложења, укључујући и топлотне замке – каже професор Каули.

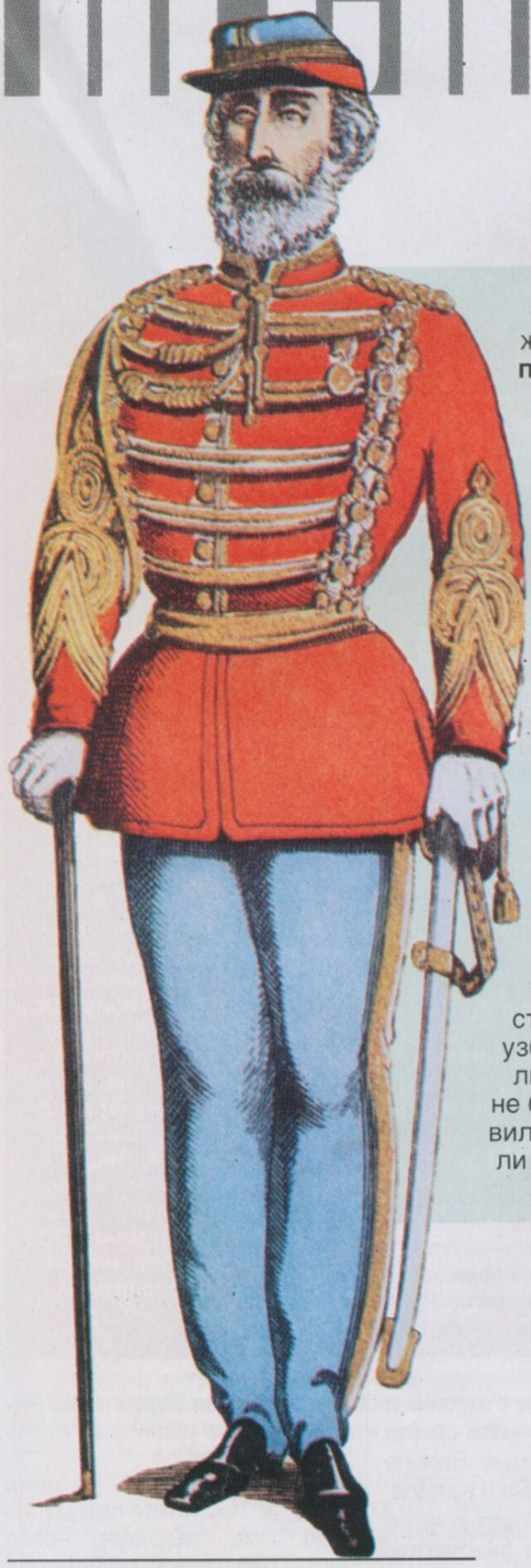
Све ове појаве биће подробно проучене када се изгради ITER. И мада изгледа да више нема препрека научне природе које би могле да га угрозе, научници се ипак прибојавају да би могла да искрсне нека непознаница. Зато ћемо морати да сачекамо бар до 2018. године да бисмо сазнали да ли ће фузионе нуклеарне централе бити могуће изградити или су оне само сан ■

Г. Војиновић

Забавников
ИСТОРИЈСКИ ЗАБАВНИК

ЛЕСНИКО

☀ Пред крај живота **Ђузепе Гарибалди** (1807–1882), италијански револуционар и вођа покрета за ослобођење и уједињење Италије, путовао је једном за Палермо. Чувши за његов пут, људи из целе земље окупљали су се око пруге само да би га видели. На неким местима они су у узбуђењу легали преко шина не би ли зауставили воз и видели изблиза свог јунака.

Général Garibaldi.

ПОДМЛАДАК Забавник
28.2.2003.

ОВА ОСВЕТА

☀ **Архилос,** славни грчки песник из 7. века пре наше ере, био је осиромашени аристократа који је, да би могао да преживи, постао плаћени војник. Огорчен због свог положаја и окружен неразумевањем и презиром, светио се на тај начин што је у својим делима разоткривао нечасне послове високих личности. Критичари његовог доба проглашавали су га за „песника непријатељства и мржње". Познати су, на пример, и стихови што их је саставио на рачун Ликамба, свог суграђанина који му је раније био обећао своју кћерку Необулу, а затим обећање порекао. Песник је против њих изрекао такве речи оптужбе да су се отац и кћерка одлучили на смрт и обесили се.

☀ Славни римски песник **Хорације Флак Квинт** (65–8. пре н. е) имао је у младим годинама знатних тешкоћа у школовању. Један од његових учитеља, Орбилије, узео га је на зуб захтевајући од њега да до најмањих појединости проучава старе песнике и да учи напамет песме Ливија Андроника. Како учитељ није био задовољан његовим рецитовањем, повремено га је тукао штапом. И поред тих невоља с песницима и песмама, или можда баш захваљујући њима, Хорације је постао велики песник. Орбилија данас помињу, и то историчари латинске књижевности, само као Хорацијевог учитеља.

☀ Све до половине 16. века математичари су између два дела једначине писали латинску реч еквалис (aequalis) што значи једнако. Навиклим на рад с бројевима а не с речима, ова писана ознака у једначини веома им је сметала и тражили су чиме да је замене.

Године 1557. замену је смислио Енглез **Роберт Рикорд.** Биле су то две по дужини једнаке паралелне цртице које су постале можда најчувенији знак у математици. Знак = замењивао је реч еквалис.

Када су га колеге упитале како је дошао на ту мисао, објаснио је: – Изабрао сам две паралелне једнаке цртице зато што су оне две близнакиње, а ништа није сличније од два близанца.

Рикорд је био математичар и добар лекар, али не и практичан човек. Иако је измислио знак једнакости, никако није успео да тај знак стави између својих прихода и расхода. Убрзо пошто је измислио знак једнакости, Рикорд је због дугова доспео у лондонски затвор за дужнике у ком је после неколико месеци умро ■ *К. В.*

☀ Енглез **Едмунд Картрајт** изазвао је велико незадовољство занатлија када је пронашао машину за чешљање вуне и механички разбој. Убрзо су Картрајтови проналасци показали своју добру страну поставши прави извор богатства енглеске мануфактуре. Због великог доприноса привреди, енглески парламент доделио је Картрајту 1809. године као награду и знак захвалности, тада огромну своту новца – 10.000 фунти. Награда му је стигла у прави час јер је живео у сиромаштву пошто је све што је поседовао потрошио на остварење својих замисли.

☀ Године 1709. у Русији је владала јака хладноћа којој се није видео крај. Десетковала је, уз глад, и војску шведског краља **Карла XII** који је у то време водио рат против Русије, Пољске, Пруске и Данске (1700–1721). Једном је Карло XII обилазио на ратишту своје чете распитивајући се да ли се неки војник жалио на нешто. Док су остали војници само бесно стискали зубе, један млади ратник показао је краљу комад буђавог хлеба умешеног од кукурузног и овсеног брашна. Краљ је узео хлеб, ставио га у уста и почео с муком да га жваће. Кад га је најзад прогутао, мирно је рекао: „Хлеб заиста није добар, али ипак може да се поједе". На томе се и завршила његова брига за војника. После променљиве ратне среће Петар Велики најзад га је победио у бици код Полтаве.

Виткост по ВИСОКОЈ цени

Дијета до последњег даха

**Када би била живо биће од крви и меса,
Барбика не би могла да има материцу
нити јајнике, била би веома длакава...**

Данашњим манекенкама вероватно није позната мисао енглеског књижевника Џорџа Елиота (псеудоним списатељице Мери Ен Еванс) да „нико не може бити паметан ако му је празан желудац“. Али, упитајмо се најпре: да ли је овде реч о памети? Витка линија, то је оно што опседа мисли многих девојака. А до танког струка не долазе сви лако, нити природно. Ево и неколико примера.

Кристи Бринкли је познат модел. Воћни сокови и некувано поврће, годинама су једина храна витке Кристи. Јер, анорексија (недостатак воље за јело) део је њене свакодневице. Ели Мекфирсон, звана Тело, такође чувена манекенка, обавезно пропушта доручак и вечеру. Само руча, али никада не једе ништа слатко, нити масно. Из овог угла посматран, живот манекенки личи на живот манијака. Реч је заправо о моди која, додуше, врло често прелази границе природног понашања.

Девојка – грисина

Све је почело пре мање од 40 година. Прва мршава девојка међу тада облим манекенкама била је Енглескиња Твиги чије је име постало и остало синоним за мршавост. Девојчица – грисина на светској модној писти појавила се 1966. године. Имала је тужан поглед, мршаве и прилично криве ноге, била је погурена и без груди. Пут јој је, кажу многи, утрла глумица Одри Хепберн, такође више него витка. Па, ипак, многима се допадала: и у „Сабрини“, и „Празнику у Риму“, и „Доручку код Тифанија...“ Одри Хепберн никада није крила да једе веома мало и ретко. Модни креатор Живанши дивио јој се због тога.

И међу данашњим глумицама преовлађују беспрекорно витке. Џулија Робертс једна је од њих. Када снима сцене у којима треба да се виде њене ноге или тело (без одеће), уместо Џулије увек игра нешто пунија дублерка. Познаваоци филма тврде да је у „Згодној жени“ било више посла за замену која је „глумила“ телом него за Џулију која се углавном само смејала.

Нажалост, анорексија није искључиво слабост модног и филмског света. Млади људи, а посебно девојке, пате од различитих поремећаја проузрокованих погрешним начином исхране. Подаци до којих су недавно дошли италијански статистичари говоре да у Италији

Усхићеност свете Катарине од Сијене (рад Помпеа Батонија). Да ли је светица патила од „свете анорексије?“

чак милион младих пати од анорекcије. Од тога 15 одсто умире! Водећи битку с вагом, људи су спремни да се упусте у различите, понекад и веома сурове, дијете. Многи прибегавају таблетама и неиспитаним, наводно медицинским, препаратима који „гарантују губитак телесне тежине."

Насупрот особама које су стално на дијети, постоји и значајан број оних који пате од булимије: једу халапљиво, преједају се, а затим сами себе терају на повраћање. У њиховом животу ждрање и повраћање стално се смењују. Све док организам не попусти...

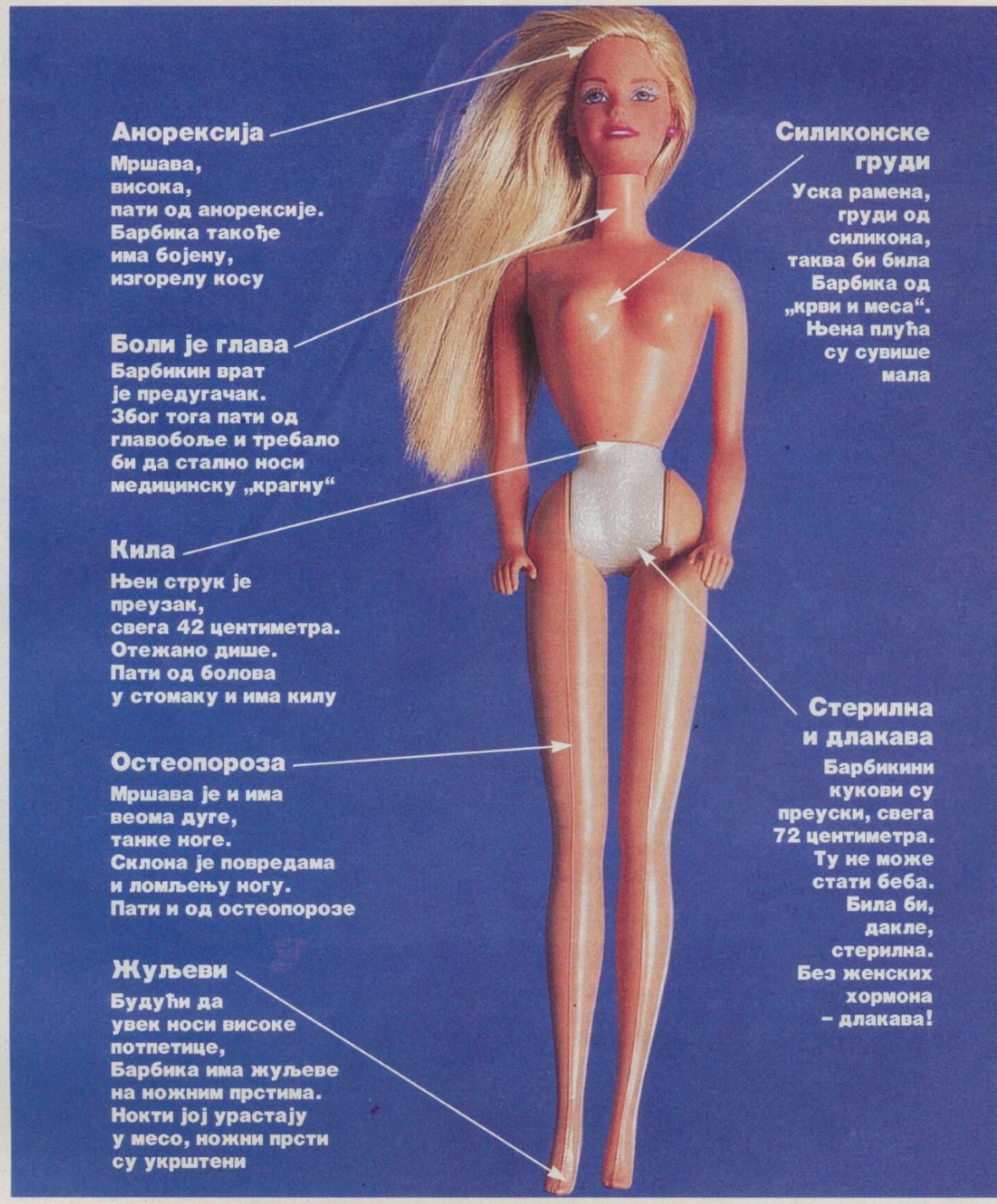
Постоји још један, очигледан и веома распрострањен поремећај у исхрани. То је гојазност. Брза храна, слаткиши, којима треба додати вишечасовно седење, најчешће испред компјутера или телевизора, убрзо учине своје. Тело постаје изобличено, а што је још горе, слабо покретљиво.

Треба имати у виду да су и анорексија, као и булимија и гојазност, излечиви поремећаји. Узроци тих поремећаја су културни, психолошки и биолошки, односно генетски.

Већ четрдесетак година свака млада жена која није мршава несумњиво осећа да је ван модних токова. То не значи да је и свакој стало да буде по моди, те да због тога пати. Истини за вољу, у моди су високе, мршаве девојке, потпуно равног стомака, дугих, танких ногу...

Проучавајући начин понашања и културне прилике, између осталог и моду, Франческа Брамбила, угледни италијански неуропсихијатар и ендокринолог, професор Медицинског факултета у Напуљу, дошла је до закључка да су томе умногоме допринели модни креатори. У одређеном тренутку они су јавно признали да не воле женско тело. Њима се запрано допада изглед дечака, адолесцената. Дуге руке, дуге ноге, без груди. Тако су у моду ушле девојке које личе на младиће. За њих се правила посебна мода. „Модним креаторима углавном се не допада женско тело, а поготово не облине. Зато су те облине једноставно прецртали", тврди Франческа Брамбила.

Многе девојчице рећи ће да је њихов узор, када је реч о лепоти, била и остала лутка Барбика. Али, како би изгледала Барбика када би била од крви и меса? Била би врло висока – 1,78 центиметара. Имала би предуг врат, превише витак струк (42 центиметра) због чега би тешко дисала и сигурно патила од стомачних болова. И кукови би јој били преуски –72 центиметра. Ту не би могли стати ни јајници. Тешко да би имала децу. Али, била би врло длакава. За разлику од бујних груди које би несумњиво биле силиконске, Барбикина плућа била би врло мала...

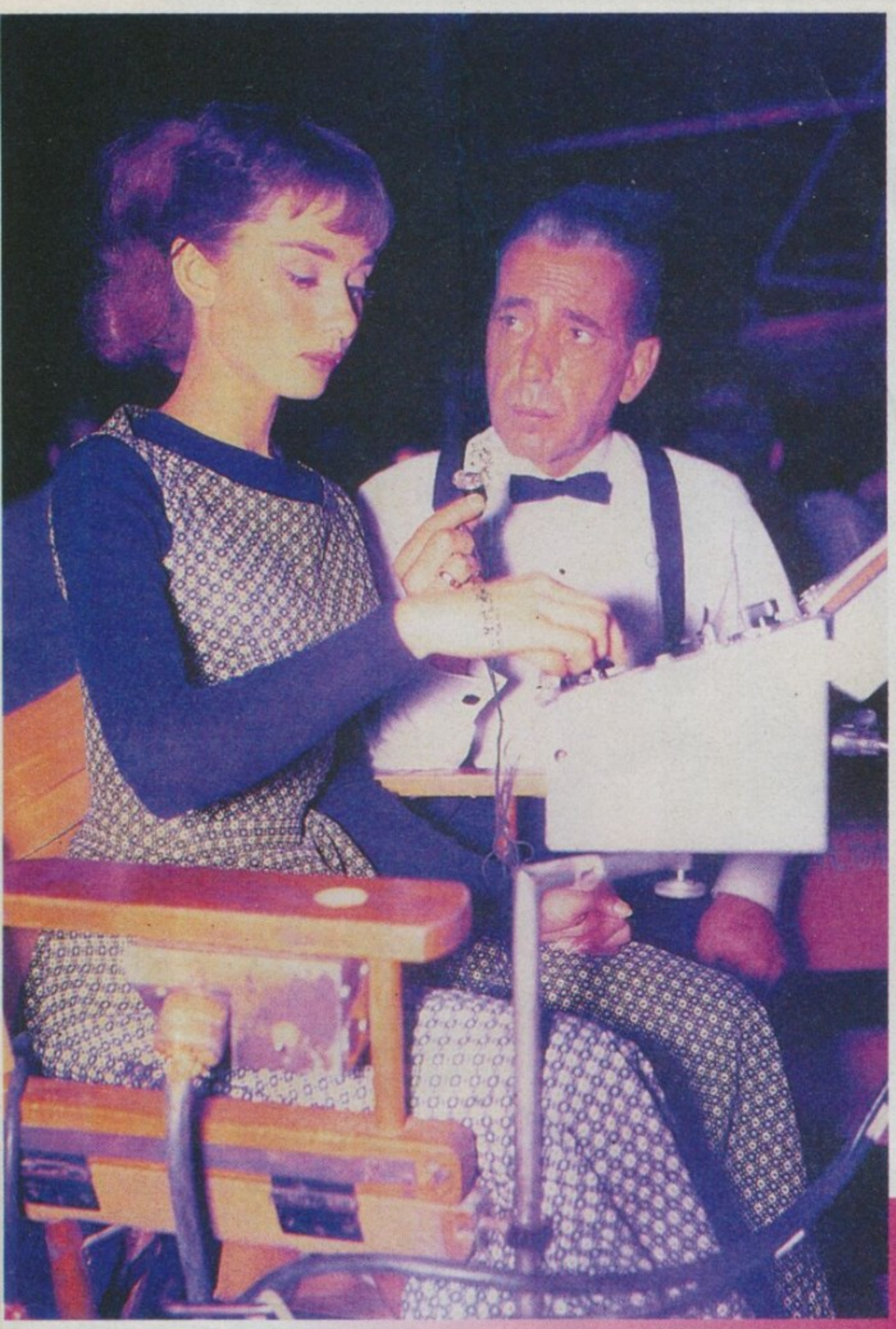

Идеал лепоте: године 1975. манекенке су биле 8 одсто мршавије од уобичајено развијених жена. Данас су манекенке мршавије најмање 23 одсто. Па, ипак, мушкарци и даље сањају облу Мерилин Монро...

Света анорексија

Анорексија није непозната болест. Под називом „света анорексија" овај поремећај у исхрани био је распростањен још у средњем

Мршава девојка којој су се дивили: Одри Хепберн и Хемфри Богарт на снимању филма „Сабрина“

МА ШТА КАЖЕШ

Илустровали Драгутин Њежић, Небојша Дедић, Растко Ћирић, Драгана Јовчић и Зоран Петканић Петко

КАД ЂАВО НЕ ДА МИРА

Харолд Канингем је запомагао, дозивао, али нико није могао да га чује. Остао је сам у радњи, а радно време је прошло. Када је чуо нечије кораке, Харолд је викнуо колико га је грло носило... Тек пошто су несрећног продавца превезли у болницу с отвореним преломом обе потколенице и збринули га на одељењу хирургије, Харолд је могао да исприча шта се догодило. И сам се спремао да крене кући, али му ђаво није дао мира. Читавог дана љутило га је што је један од телевизора, који се налазио на највишој полици, мало померен улево. Тачније, плашио се да телевизор не склизне с полице и разбије се. Харолд се попео на мердевине и покушао да га помери. Али, полица се заљуљала и он се нашао на поду поклопљен полицом и четири-пет телевизора. Да једна муштерија није залутала у радњу у Оклахома Ситију, где се то десило, ко зна шта би било с несрећним продавцем■

У ЗАО ЧАС – ПАС

Адвокат је одбрану засновао на „незаконитом ступању на туђу територију“. На помињање оваквог прекршаја чак ни уважени судија Бери О'Киф није могао да сакрије осмех, а присутни у судници већ су се превијали од смеха. Клајв Стерн, адвокат оптуженог Глена Дарбија, касније се правдао да му је била дужност да покуша све како би одбранио клијента. А двадесетдвогодишњи Дарби ухваћен је на аеродрому у Сиднеју с кесицом марихуане и кутијом амфетамина. Истог часа је ухапшен, али

веку. Они који су од ње патили били су испосници, побожни људи. Некима је пост био тежак, па су јели, а онда, под теретом гриже савести – прибегавали булимији. Света Катарина од Сијене непрестано је, због одбијања хране, имала визије и халуцинације. Падала је у несвест. Умрла је у 33. години после вишемесечног изгладњивања током којег је пила искључиво воду. Испитујући средњовековне свеце западне цркве, Рудолф Бел, професор Универзитета у Њу Брунсвику, у Њу Џерсију, закључио је да је половина патила од анорексије.

Најопасније је када без лекарског надзора дијету држе девојчице између 13 и 15 година. Тада постоји велика вероватноћа да ће применом дијета изазвати поремећај у метаболизму.

Иначе, за знаке апетита у мозгу задужен је серотонин. Ако се овај производ ћелијског метаболизма лучи неумерено, или нередовно, онда је јасно да је реч о особи са поремећајем у исхрани. Понашање таквих људи такође је неуобичајено. Они су песимисти, узнемирени, нервозни, врло уредни, обожавају симетрију, у свему одређени. Евелин Ата, истраживач њујоршког Психијатријског универзитета, сматра да особе које пате од анорексије намерно изазивају овај поремећај.

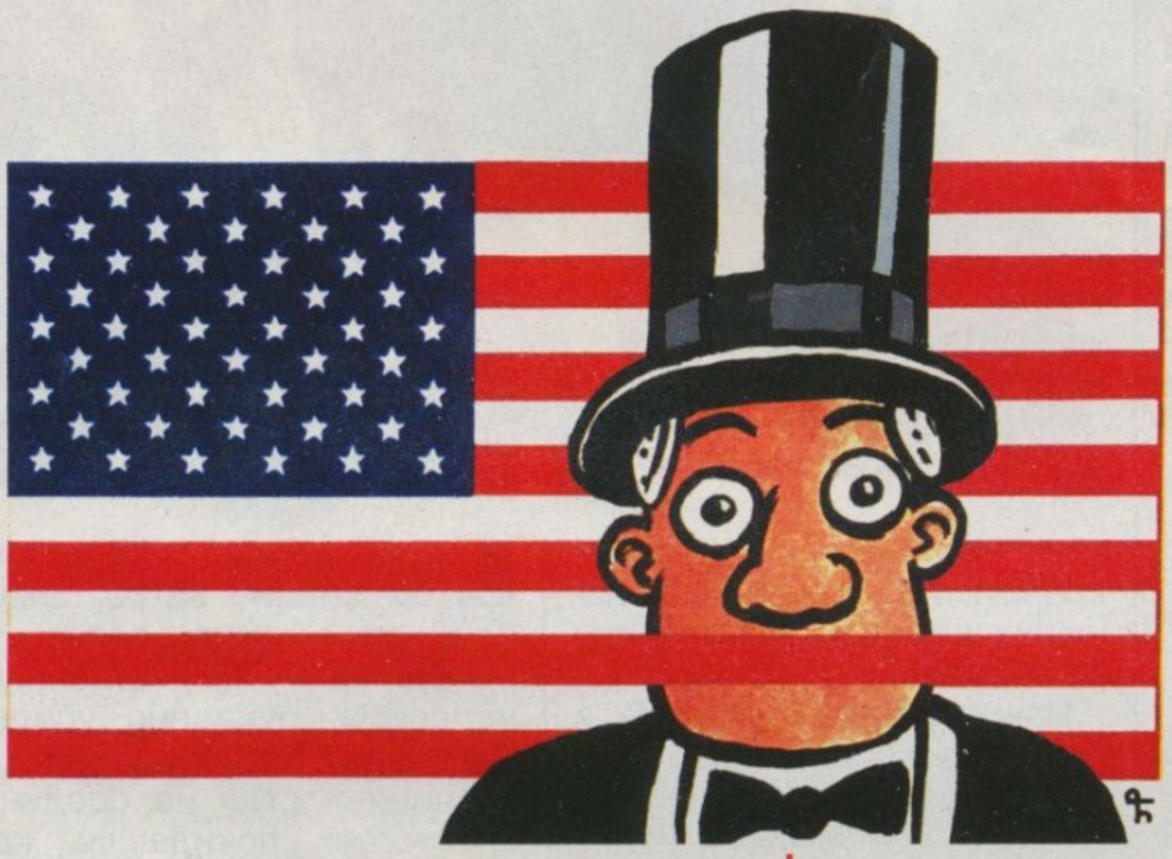
Многи лекари данас су посвећени лечењу претерано мршавих, али и превише дебелих људи. Нове технологије играју значајну улогу. Између осталог, терапеути користе виртуелну стварност како би дебељуцама, односно мршавима приказали њихов стварни изглед. Пацијент ставља виртуелне наочаре и види себе онаквог какав јесте. Већина дебељуца пријатно се изненади и закључи да стање и није тако страшно, те да је смањење телесне тежине могуће. С тим и бољи изглед.

Људи који пате од анорексије више се изненаде. Будући да се „камуфлирају“ одећом, они најчешће нису свесни сопствене мршавости. Јер, када се гледају у огледалу, жене себе виде чак 20 одсто дебљим него што јесу. Али, када су мршаве, па макар и прекомерно, то и не примећују■

Припремила ***М. Огњановић***

ПРАВИ ДЕМОКАРТА

Нисмо направили грешку у наслову, ако сте то помислили, само преносимо туђу, заиста несхватљиву грешку. Фред Петри већ трећи пут се кандидује за члана градског већа Чарлстона, града у америчкој држави Западна Вирџинија. Сваки пут је, тамо где треба да упише припадност политичкој партији, уредно исписивано „демокарта“ или, на енглеском, democart. Чим се ова вест недавно појавила у новинама, из противничког табора одмах су саопштили да словне грешке не праве само демократе. Упорно су листали пријаве

републиканаца и наишли на још једног „неписменог“ политичара. Ал Кери, на пример, навео је да припада партији „repbulican“, али се правда да је на брзину попунио упитник и зато му се поткрала грешка какву чине основци. Да им верујемо!■

ДВЕ КАЗНЕ И ОПРОШТАЈ

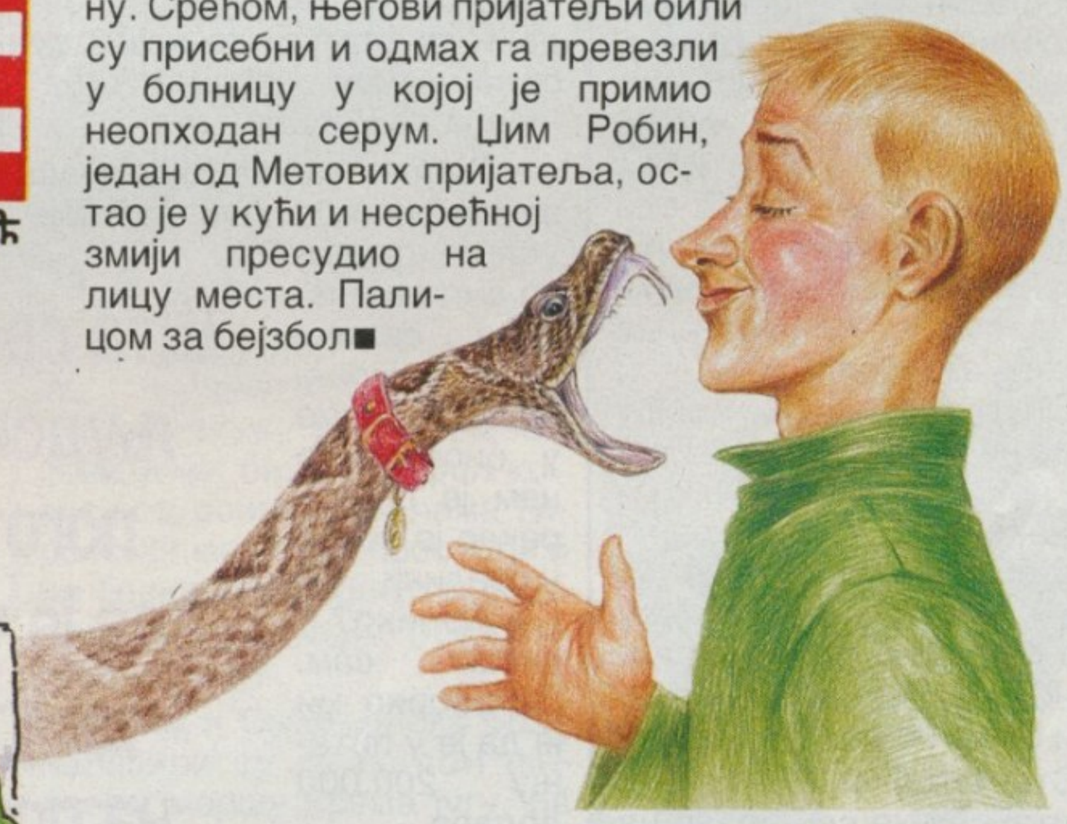

Када су надомак Фокс Велија у савезној америчкој држави Висконсин, двојица полицајаца угледала возило како кривуда аутопутем, укључили су сирену и појурили за њим. Возач је очигледно, схвативши да му је патрола за петама, притиснуо гас. Јурњава је трајала кратко јер је возач зауставио кола, истрчао и покушао да се изгуби у оближњем шумарку. И полицајци су стали, узели батеријске лампе и потрчали за преступником. После само стотинак метара чули су запомагање из таме.

Неспретни крадљивац аутомобила спотакао се о камен, пао и сломио ногу. И шта су могли полицајци? Ништа друго него да га пренесу у болницу. Успут су сазнали да је то први преступ осамнаестогодишњег Џозефа Делонгшана. Наредног дана дошли су на клинику да Џозефу уруче казну за вожњу у пијаном стању и покушај крађе аутомобила. Пошто је прошао тако несрећно, мало су му и учинили и одлучили су да га не казне још и због трећег веома озбиљног прекршаја: што се оглушио о упозорење полиције да се заустави■

ОПАСНИ ЉУБИМАЦ

Не бришите, Мет Џорџ покушавао је да умири пријатеље који су га молили да не вади змију из тераријума. Овај двадесетједногодишњи заљубљеник у све могуће гмизавце у својој кући у близини Вашингтона држи разне гуштере, игуане, змије... Чим је набавио нову звечарку, окупљеним пријатељима желео је да је покаже. Извадио је из тераријума и, хвалећи се да то стално ради, принео змију устима да је пољуби. Само, змија је змија. Звечарка је изненадила неопрезног Мета угризавши га за горњу усну. Срећом, његови пријатељи били су присебни и одмах га превезли у болницу у којој је примио неопходан серум. Џим Робин, један од Метових пријатеља, остао је у кући и несрећној змији пресудио на лицу места. Палицом за бејзбол■

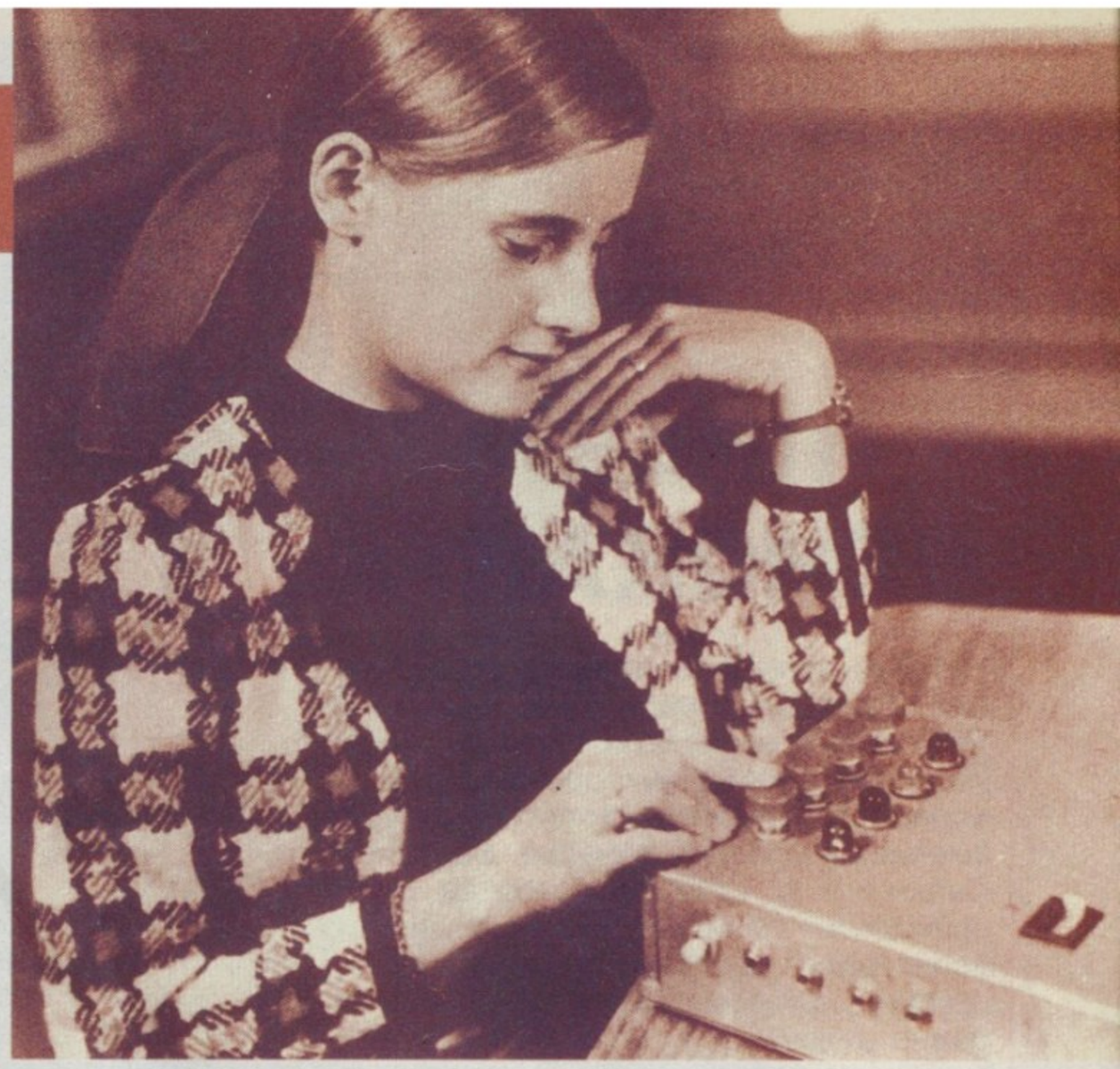

је из затвора убрзо пуштен уз кауцију. Дозвољено му је да се брани са слободе.

Дрогу коју је Дарби носио нашао је полицијски пас. Како? Тако што му је, њушкајући га по телу, на крају завукао њушку и међу ноге јер су се наркотици које је овај Аустралијанац донео с пута из Индонезије, налазили у његовом џепу. Пас обучен да налази дрогу непогрешиво ју је нањушио. Адвокат је покушао да докаже како је пас њушком „зашао на недозвољену територију“. Одбрана је била јединствена, сведоче присутни, али није прошла. Глен Дарби ипак је осуђен због поседовања дроге■

С оне стране вероватног

ПРИЧА ИЗ ТАЈНЕ

Од 1992. године професор психологије и психоанализе Лајонел Маркус Дрејк са Универзитета „Џон Хопкинс“ у Балтимору – САД – уз благослов америчке тајне службе и националне агенције за безбедност, започео је истраживања људског мозга у лабораторијским условима. Циљ је био подстицање можданих ћелија под одређеним стимулансима да би се видело може ли људски мозак да бар 90 одсто предвиди догађаје који ће се десити у неколико наредних недеља.

Видовити студент

Професор Дрејк успео је да нађе здраве добровољце међу студентима који су за своју сарадњу били новчано награђени. У групи од осам студената који су се пријавили за експерименте био је и двадесетогодишњи Порториканац Шон Васкез.

– Да ли сте некада имали било каква искуства са екстрасензорном перцепцијом? – питао је професор Дрејк.

– Не, али пре неколико недеља осетио сам да сам вам потребан и да могу да вам помогнем у вашим истраживањима – одговорио је млади Васкез.

Професор је, осетивши способности свог студента, направио коктел од неколико блажих седатива и упитао младог Васкеза да ли може потпуно да му верује. После потврдног одговора инјекција је убризгана. Васкез је замољен да се, седећи у фотељи, опусти и затвори очи.

– Опустите се... И молићу вас да не журите с одговорима – рекао је професор. Након неколико минута кренула су бројна питања. Низ образе и чело младог Васкеза само се слило неколико капи зноја. Одједном се усправио и обратио се професору:

– Станите... чини ми се да су питања која се налазе на крају вашег роковника од... изузетне важности.

Окренуо сам листове и загледао се у та питања – присећа се професор Дрејк. Приметивши да се тичу неких тајних владиних пројеката, остао сам без даха.

Сутрадан, док сам примао једног по једног студента који су се пријавили за истраживања, плавокоса девојка позвала ме је у страну и узбуђено рекла да има поруку од Васкеза:

– Професоре, он је морао да побегне... каже да су му синоћ кући долазили људи у црним оделима и црним аутомобилима... и да је једва побегао кроз прозор своје собе – рекла је млада студенткиња тешко склапајући речи.

Неколико сати после тога имао сам „убедљив“ телефонски позив када ми је саопштено да морам мирним путем да предам Васкеза када следећи пут буде дошао у лабораторију. А они ће знати када се то деси. Истини за вољу, када се Васкез после неколико недеља појавио у кабинету, по навици сам му убризгао инјекцију која је овог пута била мало јача. Када је изгубио свест, они исти „људи у црном“ покупили су га и однели у велики бели комби. Можда сам у почетку осећао грижу савести, али морао сам да слушам упутства људи из сенке који ме плаћају за оно што радим. Најзад сам се смирио када ми је поуздани пријатељ „изнутра“ потврдио да се младом Васкезу неће догодити ништа лоше.

Понуда од 200.000 долара

Обрео сам се у великој просторији без прозора седећи за столом за којим су била четири озбиљна „типа“ – сећа се Васкез.

– Претпостављамо да знаш зашто си овде. Али, за твоје услуге спремни смо да платимо велику своту. Наравно, ако успемо у ономе што нам је циљ – рекао је човек у средини.

– Колико? – питао сам. Одговорио ми је да је у питању 200.000 долара.

Већ више година знао сам да поседујем веће парапсихолошке способности од већине људи, само сам хтео да, уз помоћ професора Дрејка, научим како да их правилно користим.

– У реду – одговорио сам – али имам само један услов... желим да и професор Дрејк буде део експеримената. Без њега, нећете успети ништа. Погледали су се међусобно и после кратких, нечујних договора прихватили су мој услов.

Шта све може људски ум, поготово када је у стању да утиче на поредак историјских догађаја

Након разних припрема и физичких провера издржљивости, одвели су ме у собу с најмоћнијим компјутером који сам икада видео и рекли ми да на главу ставим виртуелну кацигу. Затим су укључили програм којим су хтели да за што краће време мој мозак упије што више података. Наравно, већина тих фајлова била је везана за руски програм нуклеарног наоружања, као и за све евентуалне потезе које би њихова тајна служба могла учинити у наредних неколико година.

Да не заборавим, мало пре тога убризгали су ми коктел професора Дрејка, а он се, по мојој жељи, налазио ту поред мене. Осетио сам као да ми се сиве ћелије пале неком врстом хладне ватре, шире се и упијају толико података да би ме то, у нормалним условима, буквално убило. Изненада, одскочио сам са столице и стао на средину просторије покидавши каблове који су спајали виртуелну кацигу с компјутером.

– Знао сам... осећам је – говорио сам испрекидано. – Руси спремају контраудар... они имају Бањинку, шеснаестогодишњу девојчицу сличних, а можда и јачих способности од мене... видим је – завршио сам реченицу, осетио јак бол у глави и сручио се на под.

Слепа лепотица

После неколико дана мучних покушаја успео сам да створим визије Бањинке која је била изузетно лепа, али и слепа девојчица. Касније, уз мало вежбе и напора успео сам да телепатски ступим у везу с њом и сазнао да је управо она руски одговор на оно што сам ја био за Американце. Често ме је надјачавала, толико да је успела да ми изнуди неке тајне податке који су били строго чувани, али их је мој мозак реги-

Баћинка у време припрема за свој задатак

стровао по навици. Претпостављени су викали на мене претећи да ће ме казнити и спржити ми мозак све док се није појавио такозвани извршни директор и рекао да ме оставе на миру.

За то време Баћинка је нападала претећи да покупи све више података. Осећао сам да ми се у исто време и допада, и да бих је убио и да бих је волео, толико је утицала да пражњење енергије мојих сивих ћелија крене у погрешном смеру... и одједном примирје!

Осетио сам да више не напада. Имао сам визију да је некако нагло прекинута. Видео сам униформисане људе који су је буквално извукли из неке старе куће на периферији неког руског градића. Затим сам затворио очи, рукама притиснуо слепоочнице и напрегао мозак до крајњих граница не бих ли успео да сазнам ко су они и где су је одвели. Осетио сам да ме Баћинка зове у помоћ пошто сам јој телепатски био најближи. Визија ми је говорила да су у питању двоструки шпијуни из Чеченије који су је желели за себе, вероватно да је продају.

Када су од шефа добили дозволу да тајним електронским каналима ступимо у везу с руском тајном службом, послата им је следећа шифрована порука: Баћинка вам је отета /имамо начине да је вратимо/ потврдите шифру Village 768. Курсор на екрану компјутера дуго је титрао у месту, а затим се појавила повратна шифрована порука: Покушајте да је вратите по међународном акту бр. 1633-05 потписаном између наших власти... потврдите акцију посебним сигналом / готово.

Када су претпостављени завршили сву „папирологију“ са супротном страном и када нам је дозвољен прелет ваздушних простора неких земаља, укрцали су ме у мали млазњак који је узлетео у ноћ док је пилот пратио моја упутства. Морао сам толико да се напрежем да су ми попуцали капилари у носу. Нису ми дозвољавали ни трену-так одмора јер им је ова изненадна сарадња с Русима била од великог значаја.

После дугог лета приземљили смо се на малом, тајном аеродрому у подножју Кавказа. Сачекале су нас две специјалне јединице руских оружаних снага и неколико агената.

Затим су ме увели у посебно опремљен камион у ком се налазило моћно компјутерско постројење оспособљено за подршку у акцијама првог степена.

– Господин треба да зна да наша девојчица има уграђен чип у мозгу – рекао је високи Рус на лошем енглеском. – Они су успели да га открију и онемогуће... све везе су изгубљене... Командант је рекао да ће бити великодушан ако је нађете – завршио је руски агент своје излагање.

Када смо, најзад, изнели нашу гломазну опрему из авиона, почео сам да се припремам.

Одједном, вероватно услед опоравка Баћинкиних сивих ћелија, видео сам – додуше с прекидима – њено измучено тело у просторији налик подруму. У мом мозгу слике су се мењале невероватном брзином. Осетио сам хладноћу која је окружује и у визији сам избројао неколико стотина степеника који су водили до ње.

– Па она је 60 метара под земљом – узвикнуо сам. Почели су да ме испитују да ли видим одредиште и да ли је на руској територији. Гурао сам их од себе тражећи простора за бар мало кисеоника који ми је био преко потребан у блиндираном камиону.

Слика у мојој визији одједном се проширила и почела да добија на оштрини. Видео сам мало село с неколико кућа, народ црн у лицу и црних руку и изненада... Да!!! Упамтио сам натпис поред пута на коме је писало: „Гранични прелаз Бангладеш – Индија 26 km“.

Сателити су аутоматски одредили сва села која се налазе на том простору и која су на отприлике тој удаљености, а ја сам најзад могао да се одморим од превеликог напора.

Срећом, на том простору било је само осам села тако да је убрзо откривен и натпис који сам видео у визијама. Тајним каналима покренуте су специјалне јединице које су биле најближе. После получасовног напада отпор непријатеља је сломљен и Баћинка је напокон спасена. Када смо се после пријема у нашу част паковали да се вратимо кући, у моју хотелску собу изненада је, у пратњи обезбеђења, ушла Баћинка.

Ухватили смо се за руке и гледали једно другог у очи. Речи су биле сувишне, ако се зна да смо пар који је могао да се споразумева телепатски. После неколико минута обезбеђење је одвело Баћинку у непознатом правцу.

Када сам се са осталима вратио у базу, на столу „извршног директора“ чекао ме је, можда мало преурањено, чек на 200.000 долара.

– Не желим новац – рекао сам – желим да учините све што је потребно да је доведу к мени... Желим да се оженим њом – завршио сам излагање.

Од тог тренутка две највеће нуклеарне силе планете покренуле су „програм за размену психопотенцијала“ захваљујући мени и Баћинки. Исто тако успели смо да скренемо пажњу моћницима да ће у будућности бити много хуманије ратовати мозговима уместо оружјем ■

Г. Б.

Из књиге „Како сам ратовао мозгом“ Шона Васкеза

ЛАБОРАТОРИЈЕ

Млади Васкез у лабораторији професора Дрејка

Живот пише драме

Радим шта ми срце каже

– Имаш сигурно још две године, али ти не бих могао рећи да ћеш живети још пет – рекао ми је лекар када сам имала двадесет шест година. Не можете да замислите како сам се осећала

Ја сам девојка млађа од тридесет година и имам снове и жеље као и свако други мог узраста. Волим да излазим, да се дружим, да играм и певам. Желела бих да једног дана родим децу, стекнем породицу. Овога лета хтела сам да отпутујем у Грчку и лежим на сунцу. Нисам могла јер чекам на пресађивање срца, плућа и јетре.

Патим од цистичне фиброзе. Оног часа када сам рођена, док сам се борила за живот, било је јасно да са мном нешто није како би требало.

Мојим родитељима, који дотад нису ни чули за цистичну фиброзу, саопштено је да њихова тек рођена кћерка неће живети више од десет година. Медицина је од тада узнапредовала и просечан век таквог болесника сада је око тридесет пет година.

Четири одсто становника Велике Британије носи ген цистичне фиброзе (CF ген). Ако два носиоца имају дете, његови изгледи да ће се родити с том болешћу износе један према четири. Мој старији брат Љук имао је среће. Ја не.

Четрдесет таблета дневно

О себи никад не размишљам као о болесној особи што, очигледно, јесам. Апарат који ме снабдева кисеоником постао ми је најбољи пријатељ. Он је са мном и када се купам, и када седим у башти, и кад спавам. Он ми омогућава да дишем.

Због болести сам у стању да сварим само две трећине онога што поједем, па сваке ноћи стављам цев која ми је у стомаку на пумпу да ме нахрани додатним калоријама. Три пута дневно неопходна ми је физиотерапија плућа да би се одстранила слуз која их пуни и нагомилава се. Свакога дана гутам по четрдесетак разних таблета.

Све док нисам завршила школу, живела сам као и други тинејџери. Сви су знали да имам цистичну фиброзу – била сам ослобођена физичких вежби и пила сам гомиле пилула уз сваки оброк – али нисам дозвољавала да болест управља мојим животом. Када сам напунила деветнаест година, уписала сам се, као и већина мојих пријатеља, на факултет.

На Универзитет у Ворику стигла сам пуна наде и усхићења. Моја мајка је пуна два сата вадила моје ствари из аутомобила. Само су лекови заузимали три огромне картонске кутије, а то је била залиха за само месец дана. Нисам марила. Предосећала сам занимљива предавања и пуну слободу.

Због, слободо!

Незгоде су почеле одмах. Мој факултет био је удаљен од студентског дома тек седам минута хода. Питала сам се како сви други успевају да изгледају опуштено и лепо док корачају истовремено носећи књиге, ћаскајући и дишући. Ја сам у учионицу стизала у голој води и личила на пребијену мачку.

Недеља бруцоша била је хаос. Много пића, смеха и флертовања. То је наговештавало да ћу брзо упознати занимљив свет и безброј младића. Проводила сам се лудо, а моја плућа су патила. Ускоро сам зарадила инфекцију што је значило да ме чека подужа рунда интравенозних антибиотика. Морала сам назад у Лондон. У Ворику сам провела само две седмице. Због, слободо!

Када сам четири месеца касније изишла из болнице, схватила сам да ми живот без студија нема никаквог смисла. Примили су ме на Кинг'с колеџ у Лондону и, нажалост, становала сам код родитеља, то јест, код куће. Обожавам мајку и оца, али сан је сваког студента да факултет похађа у неком другом месту.

Манекен, па певачица

Не сећам се да сам се после завршетка студија осећала лоше. Лако сам се умарала, али то ме није спречавало да дивљам по журкама и остајем напољу до дубоко у ноћ. Изгледа да сам, када сам желела да се забавим, добијала магични налет адреналина.

У години између завршеног другог степена студија и похађања трећег, бавила сам се манекенством и, када сам дипломирала, размишљала сам да се томе посветим. Само, то није посао за оне који нису потпуно здрави и у пуној форми. Замислите само трчање на разне кастинге!

Када бих завршила свој посао на писти, чекала сам да све моје колегинице оду да бих се увукла у кола која је мајка стратешки паркирала иза угла да ме нико не би видео. Чинила сам све да се моја слабост не примети, да не делујем рањиво. То не могу да поднесем. Не трпим, такође, ни да ми говоре како сам храбра. Нисам. Само немам другог избора.

Пошто сам дигла руке од шетњи пистама, почела сам да узимам часове

Алис у врту родитељске куће. Уз њу је боца с кисеоником, њен „најбољи пријатељ“

певања и изненадила сам се када сам открила да имам моћан глас.

Почела сам и да пишем песме и наступам на лепим, малим местима на периферији Лондона. Било је веома узбудљиво што ме схватају озбиљно и због нечег другог, не само због болести.

Да ли сам добро чула?

Помисао на све оно што могу да постанем даје ми наду: моје име обасјано светлошћу, прва награда... Такве мисли лако ме занесу и одведу предалеко.

Онда сам једног досадног и тмурног октобарског дана 1998. године отишла у болницу на рутински преглед. „Алис, изволи, уђи", рекао ми је лекар пропуштајући ме у своју ординацију. Од дана када сам почела да одлазим код њега, имала сам шеснаест година, чезнула сам да ме ободри, да ми каже нешто лепо.

„Погледао сам твоје последње анализе и мерења и видим погоршање у раду плућа. Како се, иначе, осећаш?" Мрзела сам то питање јер сам увек желела да се правим да ми је добро. „Добијам лекове у вену више него раније и претпостављам да ми је мало лошије", одговорила сам.

„Мислим да треба да почнеш озбиљно да размишљаш о пресађивању. Имаш сигурно пред собом још две године живота, али, ако би ме питала да ли ћеш живети још пет, не бих био искрен кад бих одговорио потврдно!", рекао ми је мој лекар.

Јесам ли га ја то добро чула? Да ли он то мени даје прогнозу дужине мог живота? Зна ли он колико се борим? Имала сам само двадесет шест година и желела сам још толико тога да учиним!

Два литра крви

Људи мисле да сте, уколико имате неизлечиву болест, спремни за етапу када је смрт неизбежна. Истина је да нико и ништа не може да вас припреми за тренутак када вам саопште да ћете умрети.

Речи мог лекара вртеле су ми се по глави док сам ходала кроз кишовит лондонски сумрак. И гушиле су ме. Ишла сам кући дивном, чувеном Улицом Фулам у отменом Саут Кензингтону.

Људи су се враћали с посла и ухватила сам себе како зурим у њих размишљајући: „Имате ли и најблажу представу шта ми је управо речено?" Али, шта се то њих тицало? Имали су своје бриге у својим животима. Осетила сам неподношљиву самоћу.

Следећих годину и по дана одлагала сам неминовно. Једног јутра, за време још једног боравка у болници, почела сам да доручкујем после јутарње дозе антибиотика. И одједном сам у плућима осетила неко кључање.

Наредних двадесетак минута, тога се добро сећам, држала сам главу над судовима док су се болничарке журиле да их однесу и подметну друге. Искашљала сам два литра крви.

Једна од шест хиљада

То је био шок који ме је приморао да се помирим с пресађивањем органа као једином могућношћу спасења. Здравље ми се погоршавало и било је крајње време да се у мој живот убризга мало наде.

Када ми је име стављено на листу чекања за пресађивање органа, добила сам пејџер од кога нисам смела да се растајем ни дању ни ноћу. Ако би се огласио, имала сам да се створим у болници у року од највише два сата.

То је значило и да не смем да путујем далеко од Лондона и да ништа не могу унапред да планирам. У почетку сам, чим би зазвонио телефон, мислила да ме зову из болнице да би ми саопштили да ме тамо чекају савршени органи. Сада се само трудим да живим.

Имам невероватну породицу и пријатеље. Мајка зна како ми је и када не изустим ни реч. Мој младић суочава се са стварима и ситуацијама које се не догађају у уобичајеној љубавној вези.

Моји изгледи су неизвесни. Око шест хиљада особа с неизлечивим болестима, каква је и моја, очајнички чека да се појави овај или онај орган. Сваке године њих четири стотине – нас четири стотине – умре док је још на листи чекања. У међувремену се на десетине савршено погодних органа свакога месеца сахрани или кремира!

И, мада се и даље надам, ништа не очекујем. Размишљам какав би благослов био добити из болнице позив и вест да су органи спремни. То би била нова, друга прилика за живот.

Алис Мартину

* * *

Алис је 2002. године потписала уговор с компанијом „Сони" и њен албум „Daydreams" изишао је у Британији прошлог новембра. Ако желите да о овој девојци сазнате више, њена електронска адреса је: www.alicemartineau.com ■

Како су се калили

ДУНАВ ЈЕ ТЕКАО УНАЗАД

Александар Васиљевич Суворов, граф од Римника

– Ако освојите тврђаву Измаил, имаћете и мене – обећала је тада чувена лепотица Софија де Вит кнезу Потемкину

Папски изасланик Боскамп – Љасопољски имао је намеру да пре него што се врати из Стамбола у Варшаву прошета мало по стамболској пијаци не би ли јевтино купио две-три девојке и направио уносан посао. На базару је наишао на неку несрећну Гркињу, усахлу од оскудице, поред које су биле две кћери. Боскамп – Љасопољски обишао је неколико пута око њих загледајући будуће робиње.

– Откуд си? – упитао је мајку.

– Из Бурсе – безнадежно је уздахнула несрећница. – Купите их. Немам више снаге да гледам како гладују.

– Колико тражиш за обе?

Гркиња рече цену.

– Не вреде ни половину тога – одмакнуо се Боскамп.

Млађа кћи крикнула је уносећи се мајци у лице:

– Продај нас или нас нахрани!

Штићеник Ватикана за мале паре је купио обе сестре. Звале су се Јелена и Софија.

Пролазећи кроз Хотим, град у југозападном делу Украјине, на десној обали Дњепра, шпекулант под маском Божијег човека продао је Јелену у харем хотинског паше. Софија, којој је тада било петнаест година, тешко се разболела, те је оставио у дому каменецког команданта Јана де Вита.

Оквир за брилијант

Годину дана касније пана у Каменец-Подољском посетио је његов син, охоли племић у чину мајора Јосиф де Вит. Изгладнела, сирота девојка претворила се у лепотицу и Јосиф де Вит, засењен њеном лепотом, узео је Софију за жену. Одмах по венчању одвео је жену у Париз где му је краљ Луј XVI рекао:

– За такав брилијант потребан је и скупоцен оквир!

Луј XVI био је прави пророк, бар по питању скупоценог оквира за Софију де Вит. Материјално пропао, Де Вит је убрзо почео да тргује женином лепотом – баш као некад папин изасланик Боскамп. Међу крунисаним обожаваоцима и купцима Софијине лепоте били су немачки цар Јосиф II, шведски краљ Густав III...

– Узимајте од њих што више – учио је Де Вит жену.

Свесна своје лепоте, она није пратила китњасту моду Париза. Софија се свуда појављивала попут античке богиње, одевена у старогрчки хитон од белог провидног муслина са широким разрезом од бедара до пета. Мало је времена прошло, а Софија де Вит постала је чувена по својој лепоти не само у Паризу, него и у свету.

Купљена за бедне паре на прљавом базару Стамбола, постаће последња страст кнеза Потемкина од Тавриде, љубимца руске царице Катарине II. Блиска кнезу, Софија де Вит утицала је – да ли стварно или је то прича између истине и легенде – и на судбину тврђаве Измаил, понос султана, коју су чувале неприступачне зидине и тридесет пет хиљада башибозука. Незгодно смештена у делти Дунава, тврђава је стајала на путу ка срцу Отоманског царства.

Потемкин, који никако није волео тврђаве, те необичне грађевине, гнезда свакојаких зараза, како је говорио, које су својим ружним обрисима вређале његов укус, позвао је Ланжерона, једног од својих заповедника:

– Ви сте се, пуковниче, борили у Вашингтоновој војсци. Има ли игде на свету тврђаве сличне Измаилу?

– Бастиља је пред Измаилом играчка – одвратио је Ланжерон.

Победити или умрети!

У јесен 1790. године Василиј Степанович Попов, који је водио канцеларију пресветлог Потемкина и био његова десна рука у сваком погледу, у униформи генерал-мајора свечано је објавио штабу:

– Племенита господо! Каваљер Михаил Голенишчев-Кутузов са обале и каваљер Осип де Рибас са Дунава почели су опсаду Измаила!

Осип де Рибас био је поморски војни заповедник у Потемкиновој војсци, а Михаил Кутузов, који се тада борио у Потемкиновим редовима, прославиће се касније у руском рату против Наполеона.

Прелепа Софија де Вит раширила је пред Потемкином карте за гатање.

– Ако освојите Измаил, имаћете и мене! – рекла је кнезу.

По картама – авај! Испаде да ће Измаил пасти тек првог дана наредног столећа.

– Тако! – насмејао се Потемкин. – Па, ви ћете се, лепото моја, до тада претворити у старицу...

Док је Потемкин одлазио са Софијом пут својих одаја, оркестар је свирао лирски увод, а Попов наредио да топови објаве победу. Посада једне, до тада неосвојиве, тврђаве одлучила је да се преда. Остао је још само Измаил.

Руски војници запањено

Генерал Михаил Илариoнович Голенишчев Кутузов

Опсада Измаила

су гледали у зидине Измаила: погледаш увис, а капа ти падне с главе. Знали су и да Турци са отвореног поља беже по навици, али ако га посадиш у тврђаву – нема чвршћег ни упорнијег непријатеља.

Александар Васиљевич Суворов, гроф од Римника, славни руски војсковођа из времена Катарине Велике, на козачком дорату обилазио је строј:

– Чудо, јунаци! Двапут сте прилазили Измаилу, први пут са кнезом Рјепнином, други пут са Де Рибасом, и двапут сте одступили. Трећи пут Бог помаже! Трећи пут ћемо победити или умрети!

Руси су почели опсаду Измаила оним чиме се обично опсада завршава – јуришом. Но, пре јуриша Суворов је дотурио Турцима позив да се предају. Одговор турског заповедника био је: „Пре ће Дунав потећи уназад но што ће се Измаил предати“.

Последњи удар последњих канова

У три сата ујутро, 11. децембра, официри су са својим колонама кренули напред. Војска се устремила према Измаилу носећи снопове прућа којим је требало да попуне шанац

око утврђења, а онда поставе мердевине, теглили су даске, секире, ужад, куке... Турци су били на опрезу; њихова артиљерија засипала је картечом простор испред тврђаве, али то није зауставило руске јединице. Руси су јуришали, успињали се уз мердевине чија дужина није увек била довољна, па су их на брзину повезивали како би се дохватили врха тврђаве над чијим су хрбатом извиривали јаничари. Севала су сечива јатагана, и из пушчаних цеви шиктало је олово и пламен право у нападаче. Турци су гурали крхке направе, мердевине, и руски војници падали су у понор. Где су недостајале мердевине, Руси су као гуштери пузали уз зидине бедема.

Официри су ишли први, а тамо где су покошени замењивали су их пуковски свештеници: – Православни, уз Божију помоћ јуриш!

Леонтиј Јаковљевич Неклудов, мајор по чину, први је прешао шанац, први наслонио мердевине, први се по њима попео на врх зида тврђаве, први је побо заставу и задобио осамнаест рана, што мецима, што бајонетима.

Руси су били незаустављиви. Голенишчева-Кутузова запала је најтежа дужност: на килијској капији, уском грлу тврђаве Измаил, он је примио на себе последњи удар последњих Гирej-канова и султана који су у Измаилу бранили своје право на бахчисарајски престо, на препород Кримског каната.

Каплан-Гирej борио се сабљом заједно са шест својих синова.

Кутузов је послао гласника до Суворова с поруком да његова колона никако не може да се пробије. Суворов је одговорио: „Пренеси да је вест о паду Измаила већ отишла у Петербург, а генерала Голенишчева-Кутузова од овог тренутка постављам за команданта Измаила.“

Око осам часова изјутра горњи бедем је заузет, а неколико сати касније Измаил је заиста пао. Голенишчев-Кутузов постао је његов први командант.

Софија де Вит, међутим, била је ослобођена обавезе да испуни обећање пред Потемкиновим удварањем, поклекла је пре него што је освојен Измаил ■

Љ. Вићановић

Та дивна људска бића

Једна искусна кућна мацa водила је дневник у који је записивала све појединости о понашању својих људи. Подебелу књигу запажања пажљиво је проучила, статистички обрадила и сажела. Понудила је резултате свог рада другим кућним мацама као брошуру „Практични савети за живот с људима“.

ВРАТА

Не дозволите да иједна врата у кући буду затворена. Да бисте их отворили, пропните се и предњим шапама ударајте и гребите. Када се врата напокон отворе, не морате проћи. А када се улазна врата стана или куће отворе, станите у доврат ак неодлучно, као да размишљате. Ово примените нарочито када је хладно или пада киша, или рojеви комараца зује у близини.

ОМЕТАЊЕ

Ако је неко од ваших људи у послу, а други су слободни, останите уз оног који ради. Ово се зове *помагање,* иако људи то зову *ометање.* Наводим неколико правила помагања, односно ометања.

1. Док надгледате кување, седите сасвим уз лево стопало људског бића које кува. Оно вас не може видети и велики су изгледи да вас „очепи“. Након тога брзо ће вас подићи и нежно тешити. Људи воле да искажу своју љубав, нарочито када осете кривицу.

2. Када људско биће чита, сместите се у његово видно поље, између очију и текста, а најбоље је лећи на сам текст.

3. Људска бића понекад пишу или цртају на хартији. Тада лезите тако да покријете што већу површину тих папира и правите се да дремате, али повремено шапицом ударите оловку.

4. Слично понашање следи и приликом сређивања рачуна или писања честитки за празнике. Када вас помере, седите на крај стола и тужно гледајте људско биће. Ако оно настави са својим послом, разбацајте папире најбоље што умете, а ако вас поново склони, с времена на време гурните на под оловку, пенкало или нешто слично... довољно сте маштовити.

5. Када ваше људско биће чита новине, не пропустите прилику да га изненадите ударцем с друге стране. Људи обожавају да се тргну.

6. Људско биће за компјутером – ето нове прилике за помагање! Скочите на сто, шетајте по тастатури, ловите стрелицу „миша“ на екрану и на крају се угнездите у крило, свакако преко руку помажући им да не лете по тастатури.

САВЕТИ ИСКУ

Илустровала Драгана Јовчић

...СНЕ КУЋНЕ МАЧКЕ

Људи често постављају питања везана за живот с кућним љубимцима или траже савете. Поприличан број професионалних одгајивача, ветеринара или искусних аматера одговарају, саветују или пишу књиге о томе. Замислите да се и друга страна позабавила истом темом – животом с људима

КРЕТАЊЕ

Искористите сваку прилику да се хитро устремите испред вашег људског бића, нарочито на степеницама или када нешто носи обема рукама, или у мраку, или приликом првих јутарњих корака... Ово ће им помоћи да усавршe усклађивање покрета.

СПАВАЊЕ

Обавезно спавајте на свом људском бићу тако да његове покрете сведете на најмању могућу меру иначе би открило и вас и себе.

СКРИВАЊЕ

С времена на време сакријте се негде где вас ваша људска бића не могу наћи и нека то потраје бар три-четири часа. То људе доводи у стање паничног страха – стање које обожавају – јер се плаше да се нисте изгубили, да вас неко није украо или да вам се нешто ужасно догодило. Онда се појавите! Људска бића обасуће вас изјавама љубави и пољупцима, а вероватно ће вам приредити и гозбу.

КУПАТИЛО

Увек, баш увек, следите госте када одлазе у купатило. Не радите ништа – само зурите у њих.

САВЕТ ЗА КРАЈ

Искористите сваку прилику да будете што ближе људима, нарочито њиховом лицу, а онда им окрените позадину. Људи то воле, па радите ово што чешће. И не заборавите да не одвајате госте у кући јер и они то воле.

ДРУГИ САВЕТ ЗА КРАЈ

Помно посматрајте своја људска бића. Већина и не зна шта заправо воли и у чему ужива. Зато сте ви ту – да им помогнете и да их просветлите ■

Р. Леви

САМО САМ ЈА УСАМЉЕН!

А КОЛИКО СУ ВАЖНИ ДР

То осећање се рађа када нема оних важних других људи. Уколико човек сматра да је то грешка околине, тада осећа досаду, али када сматра да је грешка у њему самоме, тада осећа усамљеност...

Све што нам се у животу дешава – нажалост, не само оно пријатно и лепо, него и несреће, понижења, туговања – дато нам је као некакав материјал, на пример глина: од ње ћемо, вољно или невољно, направити скулптуру сопственог живота. И усамљеност ће несумњиво бити један њен део.

„Највећа наша мука у животу произлази одатле што смо вечно сами и сва наша настојања, сва наша дела теже за тим да измакнемо самоћи“, написао је давно француски писац Ги де Мопасан. Другачији став заступао је немачки филозоф Артур Шопенхауер који је рекао да „наше недаће долазе одатле што не можемо бити сами...“

Усамљеност, дакле, може истовремено да значи и благостање и тугу. Сви су углавном свесни да усамљеност не мора нужно значити несрећу. Природа сваког човека сасвим је јединствена, па на усамљеност не гледају сви подједнако. А и она сама има много лица.

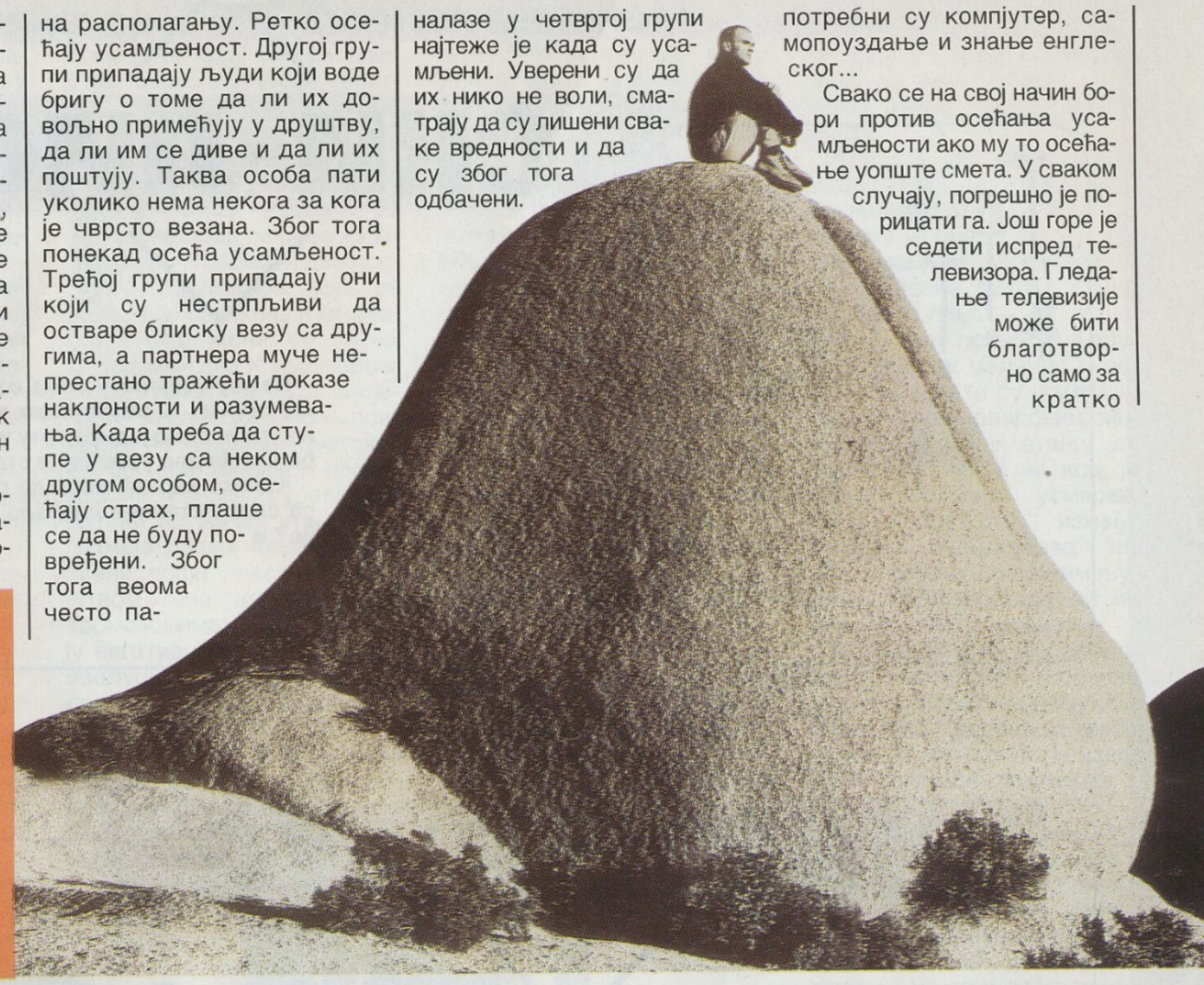
Сам а усред друштва

Усамљеност је осећање. Оно се јавља када човек схвата да није у могућности да у својој околини оствари везу са особама са којима би могао да има нешто заједничко. Усамљеност настаје када нема тих важних других људи. Када човек сматра да је то грешка околине, тада осећа досаду, али када сматра да је грешка у њему самоме, тада осећа усамљеност...

Постоји социјална усамљеност и емотивна усамљеност. Социјална усамљеност, то дословно значи бити сам, без икаквог друштва, али не значи да се такав човек осећа усамљеним. С друге стране, емоционална усамљеност не признаје друштво: можемо бити емоционално усамљени и онда када се стално налазимо међу мноштвом других људи. Стога је друштвена (социјална) усамљеност данас ретка будући да већина људи долази у везу са другима. Међутим, бити окружен људима очигледно није довољно. Важна је природа односа који успевамо или не успевамо да успоставимо.

Сви мање или више, дуже или краће пате од усамљености. Посебно деца и стари људи. Једна од најболнијих

ДРУГИ?

казни којој прибегавају родитељи када желе да преваспитају своје дете јесте да га пошаљу у собу. Да буде само. Усамљеност је тада за дете ужасна. Дете је погођено у само средиште своје потребе за присуством других, за друштвом. Учиниће све само да се врати у окриље друштва. За време празника стари људи који живе сами осећају усамљеност више него обично. Тада је и највећи број самоубистава старих. Нема сумње да је човек – између осталог – створен да живи са другим људима.

Психолог Џон Кађопо, професор Универзитета у Чикагу, тврди да је током милио-

на година људски мозак једноставно научио да прима знаке друштвености. Због тога наше опште благостање зависи од квалитета веза са другима.

Усамљеност коју неки људи осећају последица је њиховог (погрешног) понашања. Британски психијатар Џон Боулби каже да много тога зависи од односа које је дете некада имало са мајком. Уколико је њихов однос био здрав, ако је мајка научила дете да се сналази и у прилици када ње нема, и то без икакве гриже савести – онда ће дете касније с поуздањем и сигурношћу кренути да истражује свет око себе. Безбедно ће се упустити у сам живот. Насупрот томе, ако је веза мајке и детета била болесна и изазивала осећање напуштености, несигурности, гриже савести, онда ће се дете од тренутка када мајка више не буде присутна – осећати усамљеним.

Угледни амерички психолог Ким Бартолоу, проучавајући осећање усамљености, издвојила је четири основна типа људи. Првој групи припадају самоуверене особе. Ти људи се не плаше да се отворе према другима, нити да буду другоме на располагању. Ретко осећају усамљеност. Другој групи припадају људи који воде бригу о томе да ли их довољно примећују у друштву, да ли им се диве и да ли их поштују. Таква особа пати уколико нема некога за кога је чврсто везана. Због тога понекад осећа усамљеност. Трећој групи припадају они који су нестрпљиви да остваре блиску везу са другима, а партнера муче непрестано тражећи доказе наклоности и разумевања. Када треба да ступе у везу са неком другом особом, осећају страх, плаше се да не буду повређени. Због тога веома често патте од усамљености. Четвртој групи припадају сасвим недруштвени људи. Одлично се осећају када су сами. Не воле да им друштво других налаже шта да раде нити воле да други зависе од њих. Одлично се осећају када су усамљени.

Жене су усамљеније

Нова статистичка истраживања спроведена у свету показују да осам одсто жена и само три одсто мушкараца често осећају усамљеност. Свака четврта жена и сваки шести мушкарац осете то понекад. Жене су те које имају потребу да причају о себи. Уколико „не отворе“ своју душу другоме, оне често осећају да су усамљене. Тек после потпуног „проветравања“ свог срца сматрају да су стекле правог пријатеља.

А према томе како се људи понашају када су усамљени, психолози су их поделили у четири групе. У првој групи су они код којих усамљеност изазива бес и нервозу. У другу групу спадају људи који се због усамљености осећају напуштенима: због тога су тужни и депресивни. У трећој групи су они који пате од осећања празнине због усамљености. Пасивни су и губе сваку везу са околином. Људима који се налазе у четвртој групи најтеже је када су усамљени. Уверени су да их нико не воли, сматрају да су лишени сваке вредности и да су због тога одбачени.

Који су узроци усамљености? Некада су привремени: туга због губитка вољене особе може бити прави узрок усамљености. За друге је то селидба из старог краја, из вољене куће, болест... Такве врсте усамљености су излечиве, оне нестају с временом и пажњом других људи.

Али, усамљеност је за појединце стално осећање које траје годинама. Код појединих младих особа у доба сазревања усамљеност може дуже да потраје, а пролази лакше уколико родитељи и околина показују разумевање.

Старост је такође време усамљености. Старе људе напуштају њихови ближњи. Пријатељи умиру. Они осећају да више никоме нису потребни. Многи стари људи због тога су депресивни. Кућни љубимац, пас или птица, може да буде од користи јер ће пажња коју су током година навикли да пружају својим ближњима стари људи сада поклањати њему.

У новије време Интернет је постао одличан пут који може да омогући дружење, чак и за оне који нису у прилици да изађу из своје собе. Довољно је једно клик и у вези сте са још непознатим пријатељима из света. Али, потребни су компјутер, самопоуздање и знање енглеског...

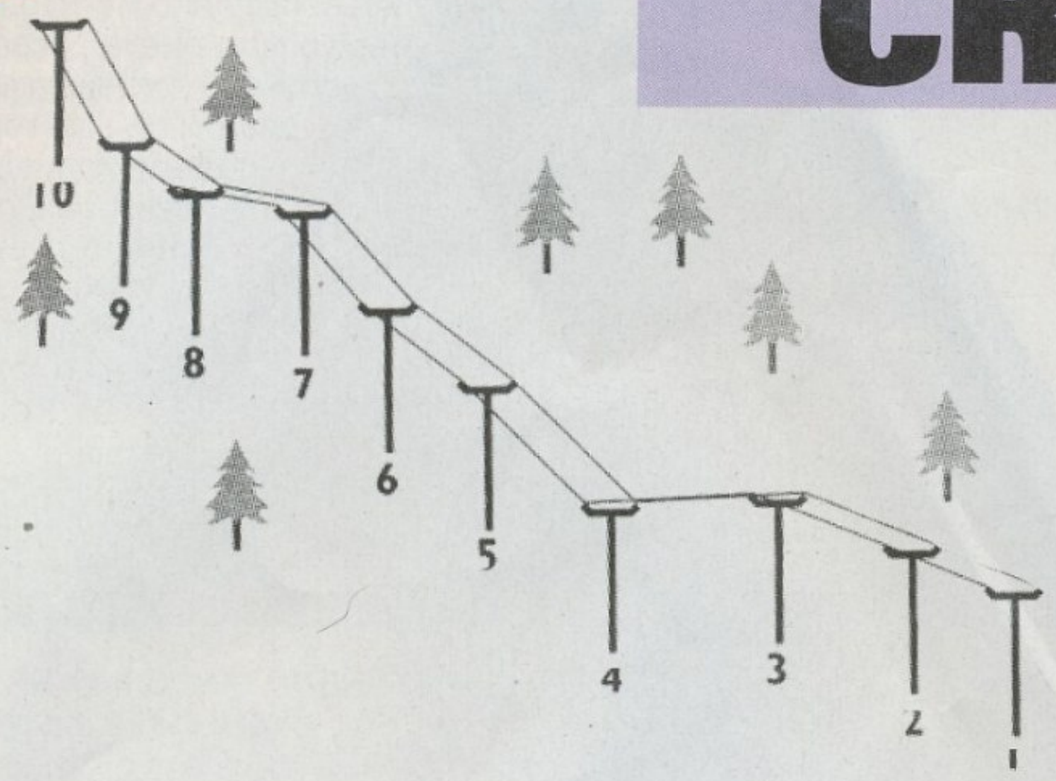
Свако се на свој начин бори против осећања усамљености ако му то осећање уопште смета. У сваком случају, погрешно је порицати га. Још горе је седети испред телевизора. Гледање телевизије може бити благотворно само за кратко време. Убрзо ће уништити и преостале везе које имамо са пријатељима и познаницима.

Психолози и психијатри препоручују пре свега размишљање: усамљеник би требало да сагледа сопствене животне прилике и изгради план помоћу кога ће покушати да победи осећање што га чини тужним и издвојеним од остатка света. То подразумева да човек треба да буде свестан и начина на који се понаша, искрен према себи. Зашто га други људи избегавају? Зашто нема потребу за другим људима? Да ли можда превише очекује? Често се људи одричу пријатеља, јер они не испуњавају њихова очекивања. Онда схвате да им нико више није преостао...

Треба бити свестан како сопствених тако и осећања других људи. Разумети себе, а онда и друге. Уколико будемо тврдоглави у својој усамљености, она ће победити. То, наравно, не мора да буде несрећа. Али, упамтимо речи Исидоре Секулић која је добро упознала самоћу и усамљеност. Она је написала: „У самоћи се, додуше, стичу знатни квалитети, али у истој тој самоћи се и губе квалитети, а често и они урођени...“ ■

Мирјана Огњановић

СКИ-ЛИФТ

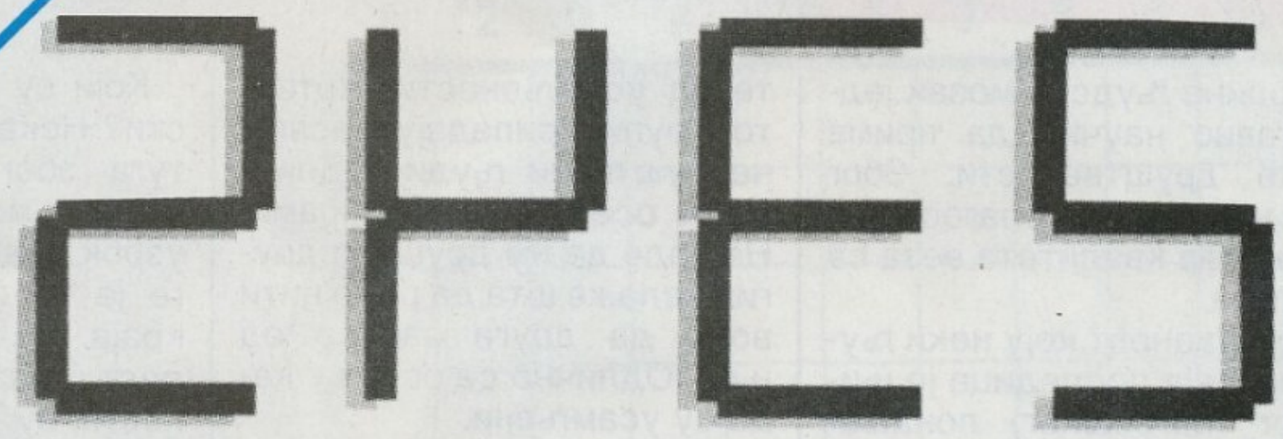

На ову успињачу може се сести из 10 и из ње сићи на 10 смучарских терена. Могуће је и купити само једну карту која важи између било које две узастопне станице.

Колико карата мора да се купи да би се са сваке станице довезло до сваке станице? ■

НАСТАВИТЕ

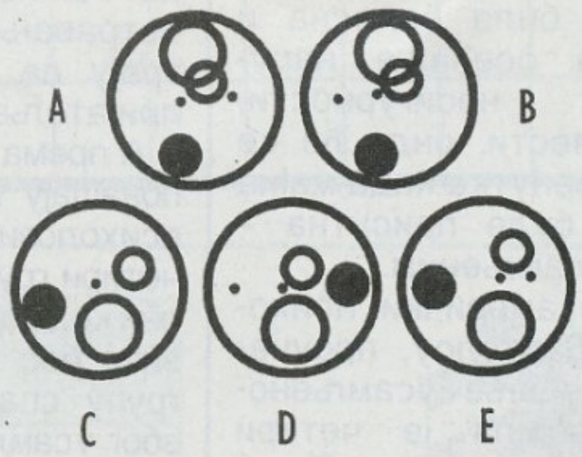
Нацртајте следећу слику у низу ■

КРУГОВИ И КРУЖИЋИ

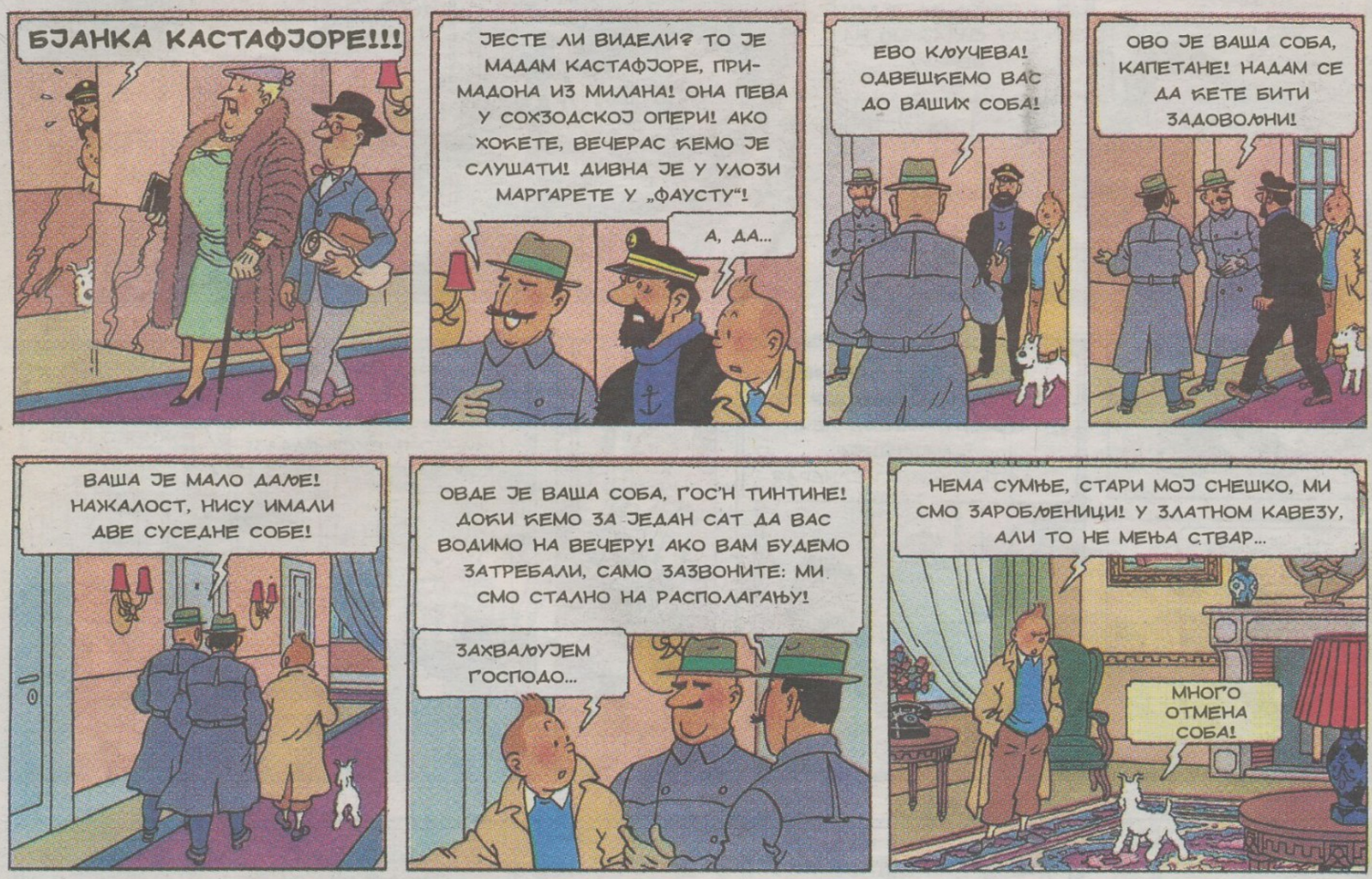

Погледајте четири круга у горњем реду и онда одредите који од десних кругова наставља низ ■

Решења на страни 61

ТИНТИН Афера ЛАКМУС IV ДЕО

ШТА? АМА НЕ, ГОВОРИМ ОВОМ ПРОКЛЕТОМ ФЛАСТЕРУ КОЈИ МЕ НИКАКО НЕ ПУШТА НА МИРУ!

ДОБРО, ОНДА ВАС ОСТАВЉАМ ДА СЕ ОБРАЧУНАТЕ С ЊИМ... АЛИ, НЕ ЗАБОРАВИТЕ, ЗА ЈЕДАН САТ СИЛАЗИМО НА ВЕЧЕРУ...

САТ КАСНИЈЕ...

КАПЕТАНЕ, ПРЕДЛАЖЕМ ВАМ ДА ОВУ ГОСПОДУ ЧАСТИМО ШАМПАЊЦЕМ!

ШТА?! ШАМПАЊАЦ ОВИМ СЕЉАЦИМА!

АЈОЈ!

ОХ! ЈАДНИ КАПЕТАНЕ! ВАШ РЕУМАТИЗАМ, ЗАР НЕ? ТО СЕ НАЈБОЉЕ ЛЕЧИ ШАМПАЊЦЕМ! ДА ПОЗОВЕМО КЕЛНЕРА?

ГОСПОДО, ДИЖЕМ ОВУ ЧАШУ У ЧАСТ БОРДУРИЈЕ И ЊЕНОГ СЛАВНОГ ВОЂЕ ПЛЕКСИ-ГЛАДЗА!

ЖИВЕО ПЛЕКСИ-ГЛАДЗ!

ЖИВЕО ПЛЕКСИ-ГЛАДЗ!

ЈОШ САТ КАСНИЈЕ...

ОВИ БАШ ЛУМПУЈУ ЗА СТОЛОМ БРОЈ 7... ЧЕТВРТА ФЛАША!

ХЕ, ХЕ! НИСМО МИ ГЛУПИ... ВИ БИСТЕ ДА НАС ОПИЈЕТЕ... ДА БИСТЕ САЗНАЛИ ГДЕ ЈЕ... ХИК... ПРОФЕСОР ЛАКМУС... ХИК... АЛИ, НЕЋЕТЕ НИШТА САЗНАТИ... МИ СМО НЕМИ КАО ПТИЦЕ... ХОЋУ РЕЋИ... КАО РИБЕ...

КО, ЛАКМУС? НЕК СЕ ОН САМ СНАЛАЗИ!

ТАКО ЈЕ! ХИК... НЕК СЕ... СНАЛАЗИ... УОСТАЛОМ, ЈА НЕ ЗНАМ НИШТА... ЧАСНА РЕЧ! САМО ШПОНЦ, ШЕФ ЗЕП-а... НАШЕ ТАЈНЕ ПОЦИ... ПОЛИЦИЈЕ... ЗНА ГДЕ ЈЕ ЛАКМУС...

НАРАВНО! ПУСТИТЕ ТОГ ШАШАВОГ ЛАКМУСА! ВРЕМЕ ЈЕ ДА ИДЕМО НА СПАВАЊЕ!

НАРАВНО, ВИ ЋЕТЕ НАС ОДВЕСТИ ДО НАШИХ СОБА...

ХИК...

ЈА ЋУ... ХИК... ОСТАТИ У... ХИК... ХОДНИКУ!

ДОБРА ИДЕЈА!

ОКЕЈ! МОЈ ЈЕ ЗАКЉУЧАН У ВАШОЈ СОБИ!

А МОЈ У ТВОЈОЈ!

БОМ! БОМ! БОМ! БОМ!

МИЛУ МУ АЈКУЛУ! ПРОБУДИЋЕ ЦЕО ХОТЕЛ...

ЧЕКАЈТЕ, ОТВОРИЋУ, ПА ДА ВИДИМО...

БОМ!

ХИК... НИСТЕ ЈОШ ЛЕГЛИ... ХТЕО САМ САМО... ХИК... ДА ВАМ ВРАТИМ ВАШУ КАПУ... ОНДА, ЈА... ХИК! ОСТАЈЕМ У ХОДНИКУ... БИЋЕ МИ... ХИК! ...УДОБНО... ИМА И КРЕВЕТ...

112

ТРЕС!

ТАКО! САД КИДАЈМО!

АЈОЈ! НАЛЕВО КРУГ, БРЗО!

?

ПОЖУРИТЕ! УЂИТЕ ОВАМО!

ПИЈАНИ К'О ЗЕМЉА... ЗАТО САМ ОДМАХ ТЕЛЕФОНИРАО ЗЕП-У!

ДОБРО СТЕ УЧИНИЛИ! САД СУ СВИ ИЗЛАЗИ ПОД НАДЗОРОМ!

УФ! ПРОШЛИ СУ!

ЈЕСТЕ ЛИ ЧУЛИ?

ЧЕКАЈТЕ! МОЖДА СА ОВЕ СТРАНЕ...

ОДЛИЧНО! ПОМОЋНЕ СТЕПЕНИЦЕ!

СТО МУ САРДЕЛА! У КЛОПЦИ СМО!

ШТА ЋЕМО САД? АХА! МОЖДА ИМАМ ИДЕЈУ...

ПАЖЉИВО, КАПЕТАНЕ! ИДЕТЕ ЛИ?

HOTEL ZSNÔRR

ZSERVÍZ

ПАНГ!

САД ЈЕ ТРЕНУТАК... ИДЕМО!

ЈЕДНА СИЈАЛИЦА ЈЕ ЕКСПЛОДИРАЛА... АЛИ, ОДАКЛЕ ЛИ ЈЕ ДОСПЕЛА ОВАМО?

ТАМО!

СТУОПП!

БРЗО, ДОК ЈЕ ЗЕЛЕНО СВЕТЛО!

SZARM

ЗА ТО ВРЕМЕ...

...ДА, ГОСПОДО, НАШ ВРХОВНИ ШТАБ ОКУПИО СЕ ДАНАС ДА БИ БИО ОБАВЕШТЕН О ФАНТАСТИЧНОМ ОТКРИЋУ! ПОСЛЕ ДУГИХ ИСТРАЖИВАЊА БОРДУРСКИ НАУЧНИЦИ УСПЕЛИ СУ ДА СТВОРЕ...

...ОРУЖЈЕ ПРЕМА КОМЕ ЋЕ И А-БОМБА И Х-БОМБА ЛИЧИТИ НА ПРАЋКУ ИЛИ ПЕТАРДУ! БЛИЗУ ЈЕ ДАН, ГОСПОДО, КАД ЋЕ ТО ОРУЖЈЕ ДОНЕТИ БОРДУРСКОЈ НАЦИЈИ И ЊЕНОМ СЛАВНОМ ВОЂИ ПЛЕКСИ-ГЛАДЗУ ВЛАСТ НАД ЧИТАВИМ СВЕТОМ... ОБРАТИТЕ ПАЖЊУ НА ОВАЈ ЕКРАН!

ЕВО ОБЛАКОДЕРА ЈЕДНОГ ЏИНОВСКОГ ГРАДА С ДРУГЕ СТРАНЕ АТЛАНТИКА, ЧИЈЕ ЈЕ ИМЕ СУВИШНО ПОМИЊАТИ...

ТАЈ ГРАД СМО МИ, ГОСПОДО, ОСУДИЛИ НА ПРОПАСТ! КРОЗ НЕКОЛИКО ТРЕНУТАКА ОД ЊЕГА ЋЕ ОСТАТИ САМО РУШЕВИНЕ! ДОВОЉНО ЈЕ ДА ПРИТИСНЕМ ОВО ДУГМЕ...

ЕВО...

ПОГЛЕДАЈТЕ! ПОНОСНЕ ГРАЂЕВИНЕ ДРХТЕ ИЗ ТЕМЕЉА, ПУЦАЈУ, ЉУЉАЈУ СЕ, РАСПАДАЈУ...

...И РУШЕ СЕ! ЦЕО ЈЕДАН ГРАД ИЗБРИСАН ЈЕ С КАРТЕ СВЕТА!

ИЗВАНРЕДНО!
СЈАЈНО!
ФАНТАСТИЧНО!
МИР, ГОСПОДО, МИР! И МАЛО СТРПЉЕЊА! ГРАД КОЈИ СТЕ ВИДЕЛИ КАКО СЕ РУШИ ПРЕД ВАШИМ ОЧИМА ЈЕ...
...САМО ОВА МАКЕТА ОД СТАКЛА И ПОРЦЕЛАНА! ДА, ВИДИМ РАЗОЧАРАЊЕ НА ВАШИМ ЛИЦИМА! ПОВЕРОВАЛИ СТЕ ДА ПРИСУСТВУЈЕТЕ УНИШТЕЊУ ПРАВОГ, ВЕЛИКОГ ГРАДА! АЛИ, ИМАЈТЕ ПОВЕРЕЊА, ГОСПОДО!
ОВАЈ ГРАД У МИНИЈАТУРИ УНИШТЕН ЈЕ **НА ДАЉИНУ** ПОМОЋУ ОВОГ УРЕЂАЈА! ОН КОРИСТИ УЛТРАЗВУКЕ! ДОСАД ЈЕ ДЕЛОВАО САМО НА СТАКЛО И ПОРЦЕЛАН...
...АЛИ У БЛИСКОЈ БУДУЋНОСТИ МОЋИ ЋЕМО **С НАЈВЕЋИХ ОДСТОЈАЊА** ДА РАЗБИЈАМО НЕ САМО СТАКЛО, НЕГО И БЕТОН, ЧЕЛИК! А ПЛАНОВИ ЗА ТО ЧУДЕСНО ОРУЖЈЕ ПОСТОЈЕ! КАД КУЦНЕ НАШ ВЕЛИКИ ЧАС...
...НЕПРИЈАТЕЉИ БОРДУРСКОГ НАРОДА ЗАДРХТАЋЕ ПРЕД НАШОМ РУШИЛАЧКОМ СНАГОМ!
ГОС'Н ПУКОВНИЧЕ, ТРАЖЕ ВАС НА ТЕЛЕФОН!
АЛО? ОВДЕ ПУКОВНИК ШПОНЦ... А, ВИ СТЕ ТО, ЛАСЛО! КАКО? ИШЧЕЗЛИ! ТАКО МИ ВОЂИНИХ БРКОВА! ПА ТО ЈЕ НЕМОГУЋЕ!
ИЗГУБИЛИ СЕ У КРАЈУ ОКО ОПЕРЕ? А БЛОКИРАЛИ СТЕ СВЕ УЛИЦЕ! ДОБРО, ЧИМ ОВДЕ ЗАВРШИМ, СКОКНУЋУ ДО ОПЕРЕ ДА ВИДИМ КАКО СТОЈЕ СТВАРИ! УЗГРЕД И ДА ЧУЈЕМ МАДАМ КАСТАФЈОРЕ...
САТ КАСНИЈЕ, У СОХЗОДСКОЈ ОПЕРИ...
КАПЕТАНЕ! КАПЕТАНЕ, ПРОБУДИТЕ СЕ! САД ЈЕ ПАУЗА... КАПЕТАНЕ!
ВИДИТЕ ДА СМО ОВДЕ НАЈБЕЗБЕДНИЈИ... КОМЕ БИ ПАЛО НА ПАМЕТ ДА СМО СЕ СКЛОНИЛИ У ПРЕПУНУ ЗГРАДУ ОПЕРЕ!
ДА, КАПЕТАНЕ, У ВЕЛИКОЈ ГОМИЛИ ЧОВЕК НАЈЛАКШЕ ОСТАНЕ НЕЗАПАЖЕН...

ГЛЕДАЈТЕ, ТО ЈЕ ПУКОВНИК ШПОНЦ, ШЕФ ПОЛИЦИЈЕ!

ГЛЕ, СТВАРНО! ШПОНЦ...

ШПОНЦ ОВДЕ! ЧОВЕК ОД КОГА ЗАВИСИ ЛАКМУСОВА СУДБИНА! СА СВОЈИМ ПАНДУРИМА! ДА ЗНА ДА ЈЕ ПРОШАО НА ДВА КОРАКА ОД НАС...

РРРРРРРРИНГ!

ГОТОВА ЈЕ ПАУЗА! ДА ДИЖЕМО СИДРО?

БОЉЕ ЈЕ САЧЕКАТИ КРАЈ ПРЕДСТАВЕ, ПА ДА ИЗАЂЕМО У МАСИ СВЕТА!

ПОСЛЕ ПРЕДСТАВЕ...

НЕ ВРЕДИ! НА ИЗЛАЗУ СВЕ ВРВИ ОД ЖАНДАРА... ПОКУШАЈМО ДА ЗБРИШЕМО ИЗА КУЛИСА...

НЕ ВАРАМ СЕ! ПА ТО ЈЕ ТИНТИН!

18

ДОБАР ДАН, МЛАДИ ПРИЈАТЕЉУ! КАКВА РАДОСТ ВИДЕТИ ВАС ОВДЕ!

АХ, МЛАДИ ЛАСКАВЧЕ, ДОШЛИ СТЕ ДА МИ ЧЕСТИТАТЕ ЗАЈЕДНО СА ОВИМ РИБАРОМ, ГОСПОДИНОМ... ГОСПОДИНОМ?

ОВАЈ... ХОДАК... ХАД-ХАД... ПАРДОН, ХАДОК!

НЕГО, ДОЂИТЕ У МОЈУ ГАРДЕРОБУ... НЕ МОГУ СВОЈЕ ОБОЖАВАОЦЕ ДА ОСТАВИМ У ХОДНИКУ... ЗБОГ ВАС САМ ОБУКЛА НАЈЛЕПШУ ХАЉИНУ МАРГАРЕТЕ... УЂИТЕ!

КАКАВ УСПЕХ, ШТА КАЖЕТЕ? ЈЕДАН ОД НАЈВЕЋИХ У МОЈОЈ КАРИЈЕРИ! КАКВЕ ОВАЦИЈЕ! НАРОЧИТО ПОСЛЕ АРИЈЕ С НАКИТОМ, ЗАР НЕ, ГОСПОДИНЕ ПАДОК?

ХАДОК, ГОСПОЂО?

КУЦ! КУЦ! КУЦ!

ОПЕТ! НЕ ОСТАВЉАЈУ МИ НИ МИНУТ ПРЕДАХА! УЂИТЕ!

СИЊОРА, ПУКОВНИК ШПОНЦ, ШЕФ ПОЛИЦИЈЕ, ХТЕО БИ ДА ВАМ ИЗРАЗИ ПОШТОВАЊЕ!

КАКО ДА НЕ! НЕКА УЂЕ, ДЕВОЈКО...

?

?

ЧЕКАЈТЕ, ГОСПОЂО! ТАЈ ПУКОВНИК... ЗНАТЕ, ОБЈАСНИЋУ ВАМ КАСНИЈЕ, АЛИ ОН НИПОШТО НЕ СМЕ ДА НАС ЗАТЕКНЕ ОВДЕ!

БОЖЕ! ШТА ДА РАДИМО?

ПРИЧЕКАЈ, ИРМА! БРЗО, САКРИЈТЕ СЕ У ОВАЈ ПЛАКАР, ИЗА ЗАВЕСЕ!

ТАКО! САДА УВЕДИТЕ ПУКОВНИКА, ИРМА!

МАДАМ, ЗА МЕНЕ ЈЕ ВЕЛИКА ЧАСТ ДА... ДА БУДЕМ У ПРИСУСТВУ СЛАВНЕ ПЕВАЧИЦЕ КОЈА... ХМ... О КОЈОЈ...

ОХ! ВИ МИ ЛАСКАТЕ!

АЛИ, СЕДИТЕ, МОЛИМ ВАС!

ВЕОМА СТЕ ЉУБ...

ПАРДОН, СЕО САМ НА НЕШТО... НЕКА КАПА ОФИЦИРА МОРНАРИЦЕ...

СТО МУ САРДЕЛА! МОЈА КАПА!

!

АХ... ТО ЈЕ... ОВАЈ... ТО ЈЕ КАПА ТЕНОРА КОЈИ ПЕВА У „МАДАМ БАТЕРФЛАЈ“! ЗАБОРАВИО ЈУ ЈЕ ЈУЧЕ... АЛИ, МОЛИМ ВАС, ПУКОВНИЧЕ, СКИНИТЕ ШИЊЕЛ!

ВРЛО РАДО, МАДАМ!

ИРМА, УЗМИТЕ ПУКОВНИКОВ ШИЊЕЛ!

А САД, ИРМА, МОЈ ШАМПАЊАЦ! СТАРА НАВИКА, ПУКОВНИЧЕ! ШАМПАЊАЦ ПОСЛЕ ПРЕДСТАВЕ! ПОПИЋЕТЕ ЧАШУ СА МНОМ?

АКО НИСАМ НЕСКРОМАН, ГОСПОЂО...

НИПОШТО, НИПОШТО! ЕВО, ПУКОВНИЧЕ, ПОМОЗИТЕ МИ! ОТВОРИТЕ БОЦУ!

МАДАМ, ВАШЕ ЖЕЉЕ ЗА МЕНЕ СУ ЗАПОВЕСТ!

КУЦ! КУЦ! КУЦ!

УЂИТЕ!

О! ИЗВИНИТЕ, ГОС'Н ПУКОВНИЧЕ! МИ... НАРЕЂЕНО НАМ ЈЕ ДА ПРЕТРЕСЕМО ЦЕЛУ ОПЕРУ... ТРАЖИМО ДВА СТРАНЦА КОЈИ...

ПА ШТА?

МИСЛИТЕ ДА ЋЕТЕ ИХ ОВДЕ НАЋИ, ВОЛИНЕ ЈЕДНЕ? АЈД' ЧИСТАЦ! НАЛЕВО КРУГ'! СМЕСТА!

ПАНГ!

ИЗВИНИТЕ ЗБОГ ОВИХ ПРОСТАКА, МАДАМ! ОНИ ТРАЖЕ ДВА ШПИЈУНА И...

ОХ? ПРИЧАЈТЕ МИ, ПУКОВНИЧЕ! ЈА ОБОЖАВАМ ПРИЧЕ О ШПИЈУНИМА! НА ЗДРАВЉЕ!

МИ ШПИЈУНИ! ЛАЖОВЧИНА ЈЕДНА!

У ВАШЕ ЗДРАВЉЕ, ГОСПОЂО... ПА ЕТО, НАША ТАЈНА СЛУЖБА УСПЕЛА ЈЕ ДА... НАГОВОРИ ЈЕДНОГ СТРАНОГ НАУЧНИКА ДА НАС ПОСЕТИ! ОН ЈЕ ТВОРАЦ ИЗУМА КОЈИ ЋЕ НАМ ДАТИ ВЛАСТ НАД ЦЕЛИМ СВЕТОМ!

ОХ, ПА ТО ЈЕ ВЕЛИЧАНСТВЕНО!

ДА, АЛИ ОСТВАРЕЊЕ ЗАВИСИ ОД САМОГ НАУЧНИКА, А ДОСАД ЈЕ ОН ОДБИЈАО ДА НАМ ОТКРИЈЕ СВОЈЕ ПЛАНОВЕ! БОЈИ СЕ, НАВОДНО, ДА СЕ ЊЕГОВ ИЗУМ НЕ ИСКОРИСТИ ПРОТИВ ЧОВЕЧАНСТВА!

АХ, ТИ НАУЧНИЦИ УВЕК ЖИВЕ У ОБЛАЦИМА...

ХА, ХА! ТО СТЕ ДОБРО РЕКЛИ! ЗА САДА, ОН ЈЕ ИПАК ПОД СТРАЖОМ, У ТВРЂАВИ БАХИН! И, ТАКО МИ ПЛЕКСИ-ГЛАДЗОВИХ БРКОВА, ОСТАЋЕ ТАМО ДОК НАМ НЕ ОДА СВОЈЕ ТАЈНЕ!

МОРАЋЕ ТО ДА УЧИНИ КАД ТАД!

НАДАМ СЕ, ЊЕГА РАДИ! ИНАЧЕ, ЈА У ШИЊЕЛУ ИМАМ ПОТПИСАНУ ДОЗВОЛУ ЗА ЊЕГОВО ОСЛОБАЂАЊЕ! СУТРА ЋЕ МОРАТИ ДА ОДЛУЧИ: ИЛИ ЋЕ НАМ ДАТИ СВОЈЕ ПЛАНОВЕ, ИЛИ ГА ВИШЕ НИКО НЕЋЕ ВИДЕТИ ЖИВОГ'!

А ШТА АКО ВАМ ДА ПЛАНОВЕ, А ОНДА, ПО ПОВРАТКУ У СВОЈУ ЗЕМЉУ, ИСПРИЧА КАКО СТЕ ГА ПРИСИЉАВАЛИ?

И ТО САМ ПРЕДВИДЕО! АКО ГА ОСЛОБОДИМО, ТУ ЋЕ БИТИ ДВА ПРЕДСТАВНИКА ЦРВЕНОГ' КРСТА ПРЕД КОЈИМА ЋЕ МОРАТИ ДА ИЗЈАВИ ДА ЈЕ ДОБРОВОЉНО ДОШАО У БОРДУРИЈУ ДА НАМ ПОНУДИ ПЛАНОВЕ...

КАКО СТЕ ТО ВЕШТО СМИСЛИЛИ, ПУКОВНИЧЕ!

ЕХ, МАДАМ, ТО МИ ЈЕ ЗАНАТ! АЛИ, ЈА ПРИЧАМ, А ВРЕМЕ ПРОЛАЗИ... АКО ДОЗВОЛИТЕ... МОЈА ЖЕНА ВЕЧЕРАС ИМА ГОСТЕ... БИЛИ БИСМО ПРЕСРЕЋНИ АКО БИСТЕ ДОШЛИ ДА ИМ НЕШТО ОТПЕВАТЕ...

КАКО ДА НЕ! ИРМА, ПУКОВНИКОВ ШИЊЕЛ И МОЈ МАНТИЛ!

СЛЕДЕЋЕГ ЈУТРА, У ТВРЂАВИ БАХИН...

ТАКО ЗНАЧИ, ПУКОВНИК ШПОНЦ ПОСЛАО ЈЕ ВАС ДА ПРЕУЗМЕТЕ ПРОФЕСОРА... ПАПИРИ СУ У РЕДУ, КОЛИКО ВИДИМ... ПА, ИПАК...

...БОЉЕ ЈЕ БИТИ СИГУРАН! ХТЕО БИХ ДА ПРОВЕРИМ ТЕЛЕФОНОМ... ДОЗВОЉАВАТЕ?

Н... НАРАВНО!

С... САМО ИЗВОЛИТЕ!

АЛО, ЗЕП? ОВДЕ ТВРЂАВА БАХИН, МАЈОР КАРДУК... ДАЈТЕ МИ ПУКОВНИКА ШПОНЦА, МОЛИМ ВАС!

АЛО? МОЛИМ? НИЈЕ ЈОШ ДОШАО... А КО ЈЕ НА ТЕЛЕФОНУ? ЊЕГОВ СЕКРЕТАР? МОЖДА МИ ВИ МОЖЕТЕ ОДГОВОРИТИ!

А, ДА! ДВА ПРЕДСТАВНИКА МЕЂУНАРОДНОГ ЦРВЕНОГ КРСТА... ПРОПУСНИЦЕ? У РЕДУ СУ, МАЈОРЕ, ЈА САМ ИХ ЛИЧНО ПОПУНИО... У РЕДУ ЈЕ И НАЛОГ ЗА ОСЛОБАЂАЊЕ! ПУКОВНИК ГА ЈЕ ПОТПИСАО ЈУЧЕ УЈУТРУ... ДА... ДО ВИЂЕЊА, МАЈОРЕ!

ОНДА, ГОСПОДО, СВЕ ЈЕ У САВРШЕНОМ РЕДУ! НАРЕДИЋУ ДА ДОВЕДУ ПРОФЕСОРА ЛАКМУСА!

ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ...

НАКИТ ТАЈ... ♫ ПО-ПОМ... ♫ ЛЕПА САМ ЈА... ♫ ПОМ-ПОПОМ...

ЕВО ШЕФА! ЈУТРОС ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ ДОБРО РАСПОЛОЖЕН!

ЗДРАВО, ЧИНГИЗЕ... ШТА ИМА НОВО? ОНА ДВА ЛАКМУСОВА ДРУГАРА?

ЈОШ НИШТА, ПУКОВНИЧЕ! НИ ТРАГА ОД ЊИХ!

НЕЗГОДНО... МНОГО НЕЗГОДНО... ПИТАМ СЕ ГДЕ ЛИ СУ СЕ СКЛОНИЛИ... ИНАЧЕ НИШТА...

НИШТА, ГОС'Н ПУКОВНИЧЕ!

А, ДА... ТЕЛЕФОНИРАО ЈЕ МАЈОР КАРДУК!

ТАЈ ЂЊАВАТОР! ШТА ЈЕ ХТЕО?

ПИТАО ЈЕ ДА ЛИ ЈЕ У РЕДУ НАЛОГ ЗА ОСЛОБАЂАЊЕ ЛАКМУСА КОЈИ СТЕ ЈУЧЕ ПОТПИСАЛИ!

БРКОВА МУ ПЛЕКСИ -ГЛАДЗОВИХ! АКО ДОКУМЕНТ ИМА МОЈ ПОТПИС, ЗНАЧИ ДА ЈЕ У РЕДУ!

ТО САМ МУ И ЈА РЕКАО, ГОС'Н ПУКОВНИЧЕ... ОВАЈ...

ТИ РЕЧЕ НАЛОГ ЗА ОСЛОБАЂАЊЕ ЛАКМУСА?

ПА... ДА, ГОС'Н ПУКОВНИЧЕ!

?

!

ПАПИРИ... ИЗДАЈА! УКРАЛИ СУ МИ ИХ!

ЗВРРРРР!

АЛО? ДА, ЈА САМ, ГОС'Н ПУК... КАКО? ПРОФЕСОР ЛАКМ... АЛИ, ПУК...

ШТА?! ЊИХОВ АУТО ИЗАШАО! ТАКО МИ СВАКЕ ДЛАКЕ У ВОЂИНИМ БРКОВИМА... ХВАТАЈ ИХ ИЛИ ЋУ ТЕ ПРЕД СТРЕЉАЧКИ ВОД!!

ИСПРИЧАЋУ ТИ ЦЕЛУ ПРИЧУ... НАЈСМЕШНИЈЕ ОД СВЕГА ЈЕ ШТО НАМ ЈЕ САМ ПУКОВНИК ШПОНЦ ОМОГУЋИО ДА ТЕ ИЗВУЧЕМО! СЛУЧАЈ ЈЕ ХТЕО ДА ТО БУДЕ У ОПЕРИ ГДЕ СМО ЗА ТРИ СЕКУНДЕ НАШЛИ СВЕ ШТО НАМ ЈЕ ТРЕБАЛО ЗА ПРЕРУШАВАЊЕ!

СЈАЈНО, А?

А МОЈ КИШОБРАН?

ПА ДА, ТО САМ ЈА, ХАДОК! А ОВО ЈЕ ТИНТИН КОЈИ НАС ВОЗИ КА СЛОБОДИ!

ИПАК, БОЉЕ ДА НЕ ЛИКУЈЕМО ПРЕРАНО... КРОЗ ДВА САТА БИЋЕМО НА ГРАНИЦИ И АКО СЕ ПРЕВАРА ОТКРИЈЕ ПРЕ ТОГА, МОЖДА...

КЛАК! КЛАК!

ВЕЋ СУ ДИГЛИ УЗБУНУ! ЛОШЕ НАМ СЕ ПИШЕ...

БРЗО, КАПЕТАНЕ, ОТКОПЧАЈТЕ КРОВ ПОЗАДИ! КАД ТО УРАДИТЕ, ЈА ЋУ ГА ОТКОПЧАТИ СПРЕДА!

ШТА САМ РЕКАО! ПОЛИЦАЈЦИ НА МОТОРУ!

ПОГОДАК!

ОПА! ЕНО ИХ! ОБОЈИЦА ПАСУ ТРАВУ!

ЧУЈТЕ, КАПЕТАНЕ, ПИТАО САМ ВАС ЗА МОЈ КИШОБРАН...

ЗАСАД СМО СЕ ИЗВУКЛИ, АЛИ МИСЛИМ ДА ЈЕ ОВО ТЕК ПОЧЕТАК!

АУХ! РЕКАО САМ ЈА! ТЕНК НАМ ЈЕ ПРЕПРЕЧИО ПУТ! КОЧИ, СМЕСТА!

ЈАО! КЛИЗА СЕ!

ЈАО! ЈАО!

АЛА СУ СЕ ОВИ ИСПРЕВРТАЛИ!

БОГАМИ, АКО СУ ИСПОД ОВОГА, ОНДА НИЈЕ МНОГО ОСТАЛО ОД ЊИХ...

БРРУММ!

ИМАЛИ СМО НЕВЕРОВАТНУ СРЕЋУ ШТО СМО ИСПАЛИ ИЗ КОЛА! ИНАЧЕ...

ЈЕДИНО ЈЕ ЈАДНИ ЛАКМУС У ПОЛУСВЕСНОМ СТАЊУ... ТИНТИНЕ, ПАЗИ КАКО ВОЗИШ! НЕМОЈ ДА ЈОШ ЈЕДНОМ СЛЕТИМО С ДРУМА!

ПАЗИМ КОЛИКО МОГУ, АЛИ...

...НИСАМ ВОЗИО ТЕНК ЈОШ ОД ЛЕТА НА МЕСЕЦ!

УХ! ПРЕГРАДИЛИ СУ ДРУМ!

ШТА МОГУ! ПУН ГАС...

ШТА? ШТА РЕКОСТЕ? ТЕНК?! УЗЕЛИ СУ ТЕНК!!! БАЦИТЕ ГА У ВАЗДУХ! УНИШТИТЕ ГА! ПУЦАЈТЕ!

ХЕ, ХЕ, АКО СУ МИСЛИЛИ ДА НАС ЗАУСТАВЕ ТАКВИМ МАЛИМ ПРЕПОНАМА...

ПАЗИТЕ, ЕВО ГА! НЕМОЈТЕ ПРОМАШИТИ! ПАЛИ!

БУМ!

УВЕК САМ ГОВОРИО ДА ОВАЈ МОДЕЛ ТОПА НИЈЕ ДОБРО РАЗРАЂЕН!

УРА! ЕВО ГА, ДОЛАЗИ СВЕСТИ! ЛАКМУСЕ, СТАРИ МОЈ! ТО САМ ЈА! СПАСЕНИ СМО!

МХМ!

МОЈ КИШОБРАН... ЈЕ ЛИ КОД ВАС МОЈ КИШОБРАН?

КИШОБРАН? СТО МУ САРДЕЛА! ЗАР ЈЕ САД ВРЕМЕ ДА СЕ БРИНЕШ ЗА КИШОБРАН?

НЕ, ЈА САМ ПИТАО ЗА МОЈ КИШОБРАН! НИСТЕ ГА ВАЉДА ИЗГУБИЛИ?

ЈЕСМО! У ЖЕНЕВИ, АКО БАШ ХОЋЕШ ДА ЗНАШ!

Е, ОНДА ЈЕ ДОБРО! УПЛАШИО САМ СЕ ДА ГА НИСТЕ ИЗГУБИЛИ! ЈЕР У ЊЕГА САМ САКРИО МОЈЕ ПЛАНОВЕ!

ПЛАНОВЕ?!

МА НЕ, КАКВИ ДЛАНОВИ! ГОВОРИМ О ПЛАНОВИМА МОГ УЛТРАЗВУЧНОГ УРЕЂАЈА! СНИМИО САМ ИХ НА МИКРОФИЛМ И САКРИО ИХ У ДРШЦИ КИШОБРАНА! СХВАТАТЕ ШТА БИ БИЛО ДА СТЕ ГА ИЗГУБИЛИ!

АЛИ...

А... КАКВЕ СУ ОНО ЧИНИЈЕ ПО ДРУМУ?

МИНЕ!

ПРЕКАСНО! НЕМА ВРЕМЕНА ДА СЕ ЗАУСТАВИМО! ОДЛЕТЕЋЕМО У ВАЗДУХ! ЈОЈ! ЈОЈ! ЈОЈ!

ТАКО МИ БРКОВА ПЛЕКСИ-ГЛАДЗОВИХ, КО МИ ЈЕ ПОДМЕТНУО ОВАЈ БОФЛ? ПА ОВО ЈЕ САБОТАЖА!

МИНЕ? МА ШТА БУНЦАШ? ДА СУ БИЛЕ МИНЕ, ОДЛЕТЕЛИ БИСМО У ВАЗДУХ! НЕГО, НАДАМ СЕ ДА СУ ОВО НЕКЕ ИГРАЧКЕ? ИМА ИХ ПУН САНДУК КРАЈ МОЈИХ НОГУ!

ТО?

ТО СУ МАНЕВАРСКЕ ПЕТАРДЕ! КАД ИХ ЗАПАЛИШ, ЕКСПЛОДИРАЈУ УЗ ГРОМОГЛАСАН ПРАСАК И... ОХО! ПА ОВО ЈЕ ДИВНО!

ГРАНИЦА! СТИГЛИ СМО НА ГРАНИЦУ!

ЗЦХОЛ

ТЕШКО НАМА! ОВОГ ПУТА СМО ЗАИСТА У ШКРИПЦУ!

БЛОКАДА! ПРОТИВТЕНКОВСКЕ ПРЕПРЕКЕ СА СТРАНЕ! ШТА ДА РАДИМО?

ЈЕДИНА СЛАБА ТАЧКА ЈЕ САМ ЦАРИНСКИ УРЕД... ИДЕМО ТАМО!

СПАСЕНИ СМО, ЛАКМУСЕ!

СПАСЕНИ!

А САДА, ДА БИСМО ПРОСЛАВИЛИ, ЈЕДНА ДОБРА ЛУЛА! ПРВА КОЈУ ЋУ У МИРУ ПОПУШИТИ ОД НАШЕГ ПОЛАСКА...

ОВО СУ ГРАНИЧАРИ С ДРУГЕ СТРАНЕ! ТУ НЕ МОЖЕ НИШТА ДА НАМ СЕ ДЕСИ!

БРРУМ!

СИГУРНО НЕКИ КОЈИ СУ БЕЖАЛИ ОД ПЛЕКСИ -ГЛАДЗОВСКОГ РЕЖИМА! ЈАДНИЦИ! МОРА ДА СУ У ПАРЧИЋИМА!

НИСАМ НИ ПОМИШЉАО НА ОВЕ ПРОКЛЕТЕ ИДИОТСКЕ МАНЕВАРСКЕ ПЕТАРДЕ!

ДВА ДАНА КАСНИЈЕ, У ЖЕНЕВИ...

КИШОБРАН, КАЖЕТЕ? КАКАВ?

НАЂЕНЕ СТВАРИ

ТРЕС! БОНГ! КЛАНГ! БИНГ!

СНЕШКО! ОВАМО! СНЕШКО!

МОЈ КИШОБРАН! МОЈ СЛАТКИ МАЛИ КИШОБРАН! НАШАО САМ ГА!

А САД, ПОГЛЕДАЈТЕ ДОБРО... УХВАТИМ ЗА ДРШКУ... ОДВРНЕМ ЈЕ И, ЋИРИ-БУ ЋИРИ-БА... ШТА НАЛАЗИМ?

СВЕТИ БОЖЕ!!! МОЈИ ПЛАНОВИ! НЕСТАЛИ СУ!

А СИГУРАН САМ ДА САМ ИХ... ОВО ЈЕ НЕВЕРОВАТНО!

НЕВЕРОВАТНО ИЛИ ВЕРОВАТНО, ТЕК, МЕНИ ЈЕ СВЕГА ДОСТА! ТЕБЕ СМО СПАСЛИ, ТО ЈЕ ГЛАВНО! ЗА ПЛАНОВЕ - ЛАКО ЋЕМО! ЈА ХОЋУ ДА СЕ ВРАТИМ КУЋИ!

ДВА ДАНА КАСНИЈЕ, У МУЛЕНСАРУ...

АХ, ШТО ЈЕ ЛЕПО ОПЕТ БИТИ У СВОМ ДОМУ!

ХИЉАДУ ХАРИНГИ! ШТА СЕ ОВДЕ ДОГАЂА?

ТАТАААА! ТАТАААА! ТУ ЈЕ НЕКИ БРАДОЊА КОЈИ МИ ЈЕ ПОЛОМИО ИГРАЧКЕ!

АХ! КОГА ВИДИМ! НАШ ДОБРИ КАПЕТАН! СТИГ'О СИ К'О ПОРУЧЕН, МАТОРИ! БАШ СМО ГОВОРИЛИ О ТЕБИ!

СТО ХИЉАДА МИЛИОНА ПРЕСОЉЕНИХ САРДЕЛА! ЛАМПИОНЕ, ШТА ТРАЖИШ ТИ ОВДЕ?

ЈА? ПА ЕТО, БИЛО ЈЕ ЛЕПО ВРЕМЕ... АЛИ УЂИ, ДРУЖЕ СТАРИ, НЕМОЈ СЕ СТИДЕТИ... ОСЕЋАЈ СЕ К'О КОД СВОЈЕ КУЋЕ!

БИЛО ЈЕ ЛЕПО ВРЕМЕ И ЈА САМ СЕБИ РЕКАО: „СЕРАФИМЕ, ТРЕБА ИСКОРИСТИТИ ПОСЛЕДЊЕ ДАНЕ ГОДИШЊЕГ ОДМОРА!“
А ПОШТО ЈЕ КУЋЕРАК БИО ПРАЗАН, ДОШ'О САМ ДА ОВДЕ ПРОВЕДЕМ НЕКОЛИКО ДАНА...

...СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ!

ОВАМО! ТУ СУ! ТУ СУ!

ТО ЈЕ ЛАКМУС! КАД СМО ДОШЛИ, ОДЈУРИО ЈЕ ПРАВО У СВОЈУ СОБУ!

МИКРОФИЛМОВИ! НАШАО САМ МИКРОФИЛМОВЕ! ЗАМИСЛИТЕ, ЈА КОЈИ НИКАД НИСАМ РАСЕЈАН, ЗАБОРАВИО САМ ИХ НА НОЋНОМ СТОЧИЋУ...

ЕХ, ЛАКМУСЕ, ЛАКМУСЕ! ДОБРО, САД СИ ВАЉДА МИРАН? ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА СУ БЕЗ ТИХ ПЛАНОВА БОРДУРЦИ НЕМОЋНИ?

АМА НЕ! НА НОЋНОМ СТОЧИЋУ!

А ОНО ШТО МИ ЈЕ НАЈВЕЋЕ ЗАДОВОЉСТВО, ТО ЈЕ ШТО СУ БОРДУРЦИ БЕЗ МОЈИХ ПЛАНОВА ПРОПАЛИ! ИЗВИСИЛИ!

НАРАВНО, НИЈЕ РЕЧ САМО О БОРДУРЦИМА, НЕГО О СВИМА КОЈИ БИ МОГЛИ МОЈ ПРОНАЛАЗАК ДА ИСКОРИСТЕ У РАТНЕ СВРХЕ! ЈА ТО НЕ ЖЕЛИМ! ЗАТО ОСТАЈЕ САМО ЈЕДНО: ДА СВЕ ОВО УНИШТИМ!

НЕ СМЕМ ОКЛЕВАТИ, ОВО ЈЕ НЕОПХОДНА ЖРТВА! ДОПУШТАТЕ, КАПЕТАНЕ?

ПФШ!

ХИЉАДУ МИЛИЈАРДИ МИЛИОНА БИЛИОНА ТРИЛИОНА ХАРИНГИ!

ОХ! ИЗВИНИТЕ, НИСАМ ЗНАО... МИСЛИО САМ...

ОЛУЈУ ТИ ОКЕАНСКУ! ТИ СИ БАШ РЕШИО ДА МЕ ИЗЛУДИШ! НЕ ЗНАМ ЗАШТО ВАС СВЕ НИСАМ РАСТЕРАО МЕЦИМА ИЗ ПУШКЕ!

ЗАУШКЕ??? У ВАШИМ ГОДИНАМА?! БОЖЕ!

ЗАУШКЕ! ПА ТО НИЈЕ ТАКО НАИВНА БОЛЕСТ!

СЛУШАЈТЕ, СТАРИ, НЕШТО САМ РАЗМИШЉАО... СВЕ ОНЕ СКАЛАМЕРИЈЕ У ВАШОЈ ЛАБОРАТОРИЈИ, ЈЕ Л' ТО ОСИГУРАНО?

ОВАЈ... ХВАЛА, ДОСТА СЕ ДОБРО ОСЕЋАМ...

...АЛИ МЕ БРИНЕ ОВАЈ ЈАДНИ КАПЕТАН... ИМА ЗАУШКЕ!

ЗАУШКЕ! НИЈЕ ВАЉДА! ПА ТО ЈЕ ДА СЕ ИСКИДАШ ОД СМЕХА!

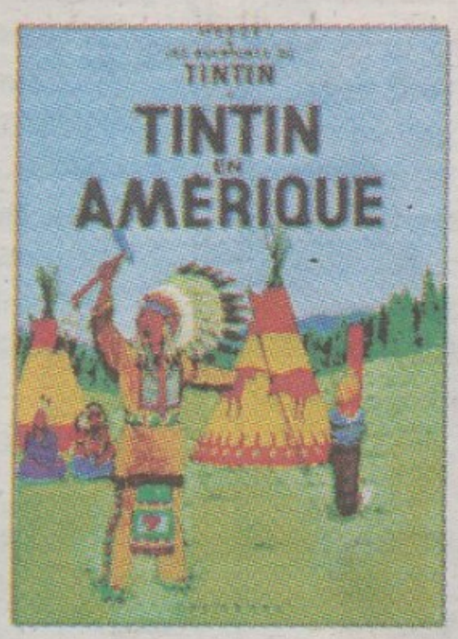
ЗАУШКЕ! ХА, ХА, ХА! НЕКО ИХ ДОБИЈЕ У ДЕТИЊСТВУ, А НЕКО... ЗАУШКЕ! ХА, ХА, ХА!

ЗАУШКЕ!!! АУ! ЧЕКАЈ, ПА ТО ЈЕ ЗАРАЗНО!

HERGÉ

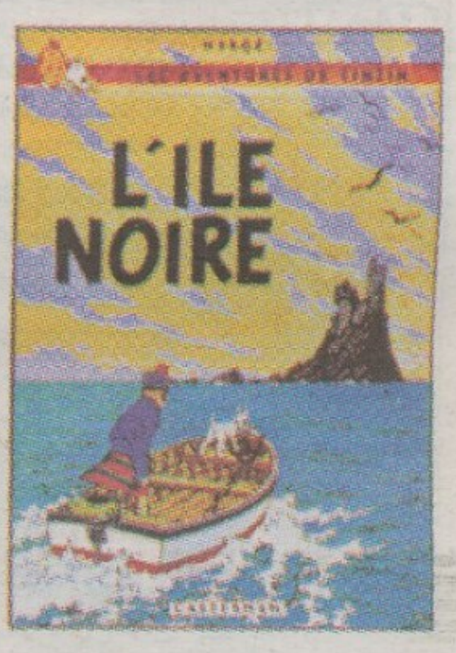
КРАЈ

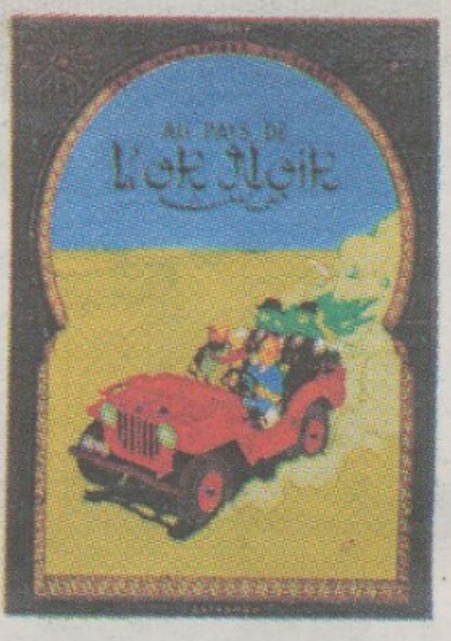

ЧИТАЈТЕ ТИНТИНА У „ЗАБАВНИКУ”

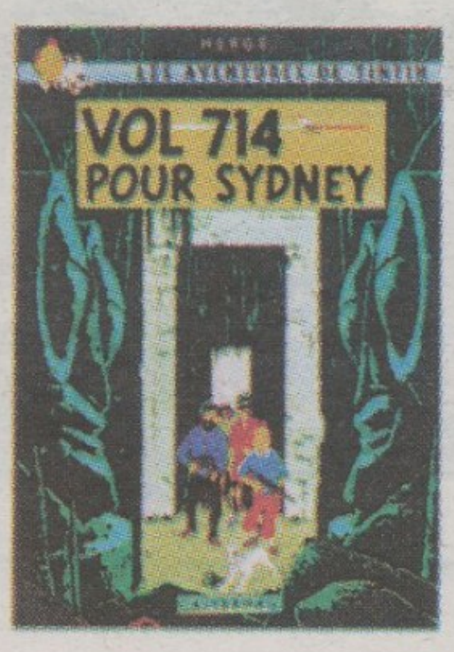

СВАКОГ ДРУГОГ МЕСЕЦА НОВИ ДОЖИВЉАЈИ!!!

Откриће које је привукло пажњу

ЖЕНЕ СУ СНАЛАЖЉИВИЈЕ

Изрека да са женама не вреди расправљати добила је и „научну потврду“. Иза ње стоји хромозом Х

Према недавном истраживању спроведеном у Великој Британији, своју сналажљивост у друштву жене дугују генетској предодређености. У разним приликама, у којима није свако у стању да се понаша сасвим опуштено – као што је први сусрет с непознатом особом, заподевање разговора у већој групи људи или избегавање непријатних тема – жене често показују више вештине од мушкараца. Лакше започињу разговор и налазе бољи пут до саговорника, али и много боље тумаче говор тела. Све ово познато је стручњацима који проучавају везе међу људима, али је мало ко претпостављао да иза свега леже генетски разлози.

Доктор Рут Кемпбел са Универзитетског колеџа у Лондону спровела је недавно истраживање којим је показала да су жене генетски предодређене да буду вештије у друштву. Кључ такве предности лежи заправо у женском Х хромозому.

Поједини гени на Х хромозому, како је показало истраживање, изузетно су важни за развој друштвених вештина. Мушкарци имају само један Х хромозом, а жене два. Према мишљењу докторке Кемпбел, управо је то разлог зашто су мушкарци мање вични у друштву. Додаје, такође, како поседовање два Х хромозома често омогућава да се отклоне све тешкоће које могу да проистекну из лошег сналажења у окружењу. Људски хромозоми су сићушна тела у ћелијама у којима је ускладиштен наш ДНК материјал, такозвани „животни код“, сачињен од огромног броја гена. Кроз хемијска дејства овако спакован генетски материјал управља нашим организмом и посредно утиче на стварање различитих особина код човека.

Сваки човек поседује 22 хромозома, који се називају аутозоми, и два полна хромозома који се разликују код жена и мушкараца. Код жена су полни хромозоми два Х хромозома, а код мушкараца један Х и један Y хромозом, што је пресудно за мешање генетског материјала приликом репродукције. На овако уређен генетски материјал утиче еволутивни развој човека. Такозвани „лоши“ гени (међу мноштвом гена на појединим хромозомима), који изазивају негативне особине, током еволуције били су потиснути док су „добри“ добили на значају.

Рут Кемпбел сматра да је управо еволуција суштински разлог зашто су жене генетски припремљене за бољу сналажљивост у друштву. Током историје, али и данас, често су зависиле од сопственог положаја у друштву. Уколико је био лош, претила је велика опасност и жени и њеном потомству.

Да би се обезбедио продужетак врсте, еволуција се побринула да женама путем гена омогући велику способност сналажења у разним друштвеним приликама, истиче доктор Рут Кемпбел. Како је и када током еволуције до тога дошло, није сасвим јасно, али резултати добијени у овом истраживању недвосмислено указују на везу женског Х хромозома и његових друштвених „моћи“.

Докторка Кемпбел и њени сарадници са одељења за науку о људској комуникацији проучавали су жене оболеле од Тарнеровог синдрома, генетског поремећаја услед кога женама недостаје Х хромозом. Испитана је 41 особа оболела од ове тешке болести. Установљено је да је интелигенција свих тих жена углавном у реду и да имају добре говорне могућности.

Али, све ове жене којима недостаје Х хромозом имају тешкоћа у друштвеним односима и тешко читају говор тела. Свим испитаницама показане су две слике људског лица – на једној особа гледа право, а на другој је поглед малчице скренут. Резултати су показали да жене са Тарнеровим синдромом нису у стању да разлуче и кажу на коју је страну поглед усмерен. Овај недостатак, између осталих, онемогућава им да у општењу са другим људима препознају да ли их неко посматра или не.

У сваком случају, недостатак хромозома Х обично значи и друштвену неуклопљеност. – Све ово не треба схватити олако нити изводити погрешне закључке – каже доктор Рут Кемпбел. – Наше истраживање не казује да сви мушкарци лошије и теже од жена успостављају везе у друштву због генетске предодређености. Напросто, после овог истраживања можемо рећи да међу онима који се тешко уклапају у друштво сигурно има више мушкараца јер они немају два Х хромозома.

Ово истраживање већ је побудило велико занимање и могло би да има значајне примене. У британском Друштву за оболеле од аутизма поздрављају овакво откриће у нади да ће пажљиво проучавање Х хромозома допринети проналажењу лека за ово ментално обољење претеране затворености у себе познато као аутизам ■

С. Б.

ИСТИ БРОЈ – ИСТО СЛОВО

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 3 – Планина у Црној Гори
8, 7, 8, 7, 6, 7, 9 – 10, 2, 10 – Највиши врх (2522 m) на тој планини.
11, 3, 12, 7 – 13, 14, 15, 14, 3, 7 – Језеро на тој планини и...
16, 17, 8, 18, 17, 10 – Туристички центар ■

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

Број црних поља означен је у загради на крају описа.

ВОДОРАВНО: **1. Цртани филм (види слику) (0), 2. Струја у руској социјалдемократији на прелазу из 19. у 20. век (0), 3.** Име писца Давича – Велика азијска држава (1), **4.** Име музичара Кинг Кола – Изумрла птица моавка – Иницијали бившег боксера Нортона (1), **5.** Мирисно средство – У које време (1), **6.** Ознака за радијус – Француски сликар, Огист – Прво слово (2), **7.** Титула поглавара у Млетачкој републици – Острво у Јадранском мору (2), **8.** Чувена тркачица са Јамајке, сада држављанка Словеније, Марлен – Оглашавати се риком (1), **9.** На овом месту – Сеоско подручје (2), **10.** Телесна или душевна повреда – Узвик у кориди (1), **11.** Послужени коњи – Тих (1), **12.** Филозофија средњег века (0)■

УСПРАВНО: **1.** Славни италијански ренесансни сликар – Чокот (1), **2.** Чавао, клин – Дан у седмици (1), **3.** Роман Бориса Пастернака (0), **4.** Име глумице Беговић – Пчелињи производ – Двобој (2), **5.** Нордијац – Ромулов брат – Ознака за ампер (2), **6.** Јединица електричног отпора – Отеклина на телу (мн.) – Скраћеница за Ауто-мото савез (2), **7.** Понос, дичност – Барка у облику ковчега – Иницијали пијанисте Тасовца (2), **8.** Име музичара Озборна – Творци модних новотарија (1), **9.** Финансијска установа – Статив (1), **10.** Име певачице Лир – Име глумице Папас (1)■

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										

АНАГРАМ ИЗ 1349. ГОДИНЕ

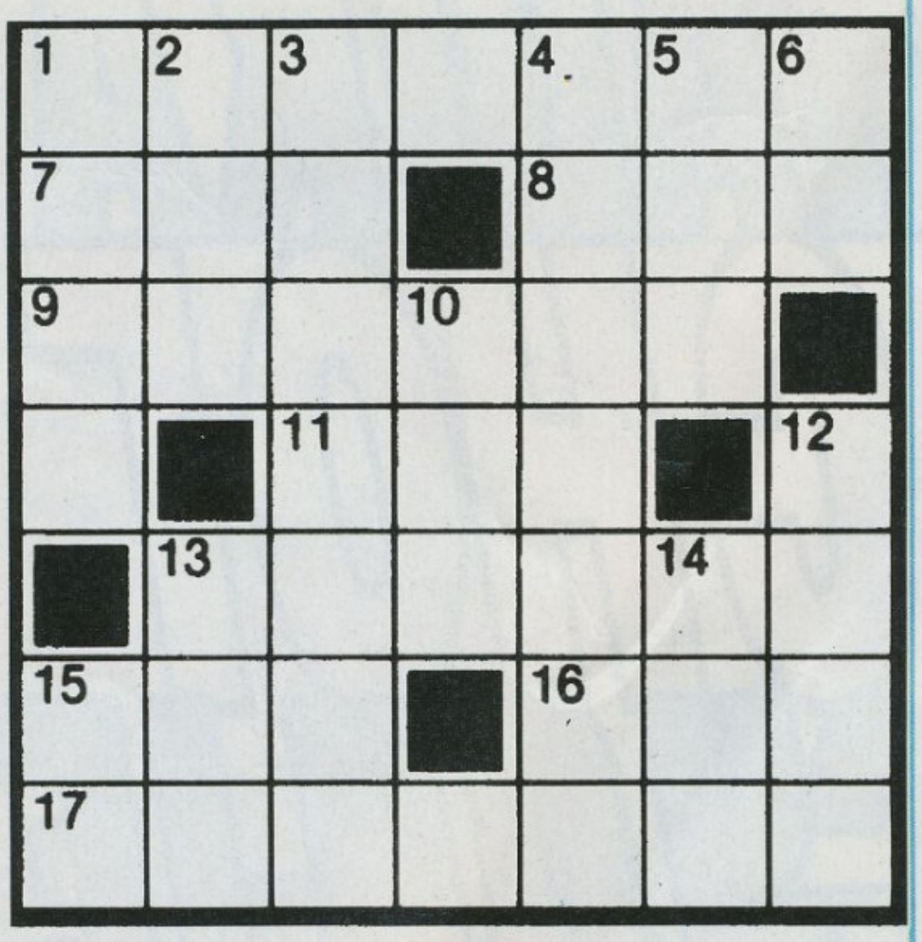
НАВОДИ ШОК-КАЗНУ!

УКРШТЕНИЦА

ВОДОРАВНО: **1. Фудбалер са слике, 7.** Временско раздобље, **8.** Орган чула слуха, **9.** Зла жена, **11.** Оливер одмила, **13. Земља из које је фудбалер са слике, 15.** Бодља, **16.** Женско име, **17.** Који има два имена■

УСПРАВНО: **1. Клуб у ком игра фудбалер са слике, 2.** Пешчара у Мађарској, **3.** Тешко, мучно, **4.** Покрет чије су присталице у 18. веку у Енглеској уништавале фабричке машине, **5.** Прост број, **6.** Иста слова, **10.** Шумска креда, **12.** Скица, нацрт, **13.** Уски мостић преко потока, брвно, **14.** Зимска падавина, **15.** 22. и 15. слово азбуке■

ПОМИЦАЉКА

Називе држава помакните лево-десно тако да у две узастопне усправне колоне добијете називе две велике државе.

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА
РУАНДА
ХОНДУРАС
МАЛЕЗИЈА
ИТАЛИЈА
ХОЛАНДИЈА

ИЗБАЦИТЕ УЉЕЗА!

„Воћа“
„Мртво море“
„Ујеж“
„Данга“
„Страдија“

Решења на страни 61

Радио
ПОЛИТИКА

(22.2-1.3.2003.)

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА

бр. 87/8

(У сарадњи са **Round Records**-ом)

1. (3) ↑ **QUEENS OF THE STONE AGE** – No One Knows (4)
2. (2) → **RED HOT CHILI PEPPERS** – Can't Stop (4)
3. (1) ↓ **SUPERGRASS** – Seen The Light (5)
4. (7) ↑ **MOLOKO** – Familiar Feelings (4)
5.(11) ↑ **CREED** – Don't Stop Dancing (2)
6.(10) ↑ **NICK CAVE & THE BAD SEEDS** – Bring It On (3)
7. (9) ↑ **BADLY DRAWN BOY** – Born Again (3)
8.(13) ↑ **AUDIO BULLYS** – We Don't Care (2)
9. (6) ↓ **WALLFLOWERS** – When You're On Top (5)
10.(14) ↑ **MASSIVE ATTACK** feat. **SINEAD O'CONNOR** – Special Cases (4)
11. (5) ↓ **BECK** – Lost Couse (7)
12. (4) ↓ **FOO FIGHTERS** – Times Like These (6)
13.(–) Н **VANESSA CARLTON** – Pretty Baby (1)
14.(16) ↑ **NO DOUBT** – Running (2)
15.(–) Н **GIRLS ALOUD** – Sound Of The Underground (1)
16.(17) ↑ **OASIS** – Songbird (3)
17.(18) ↑ **THE ALL–AMERICAN REJECTS** – Swing, Swing (2)
18.(–) Н **LEMON JELLY** – Nice Weather For Ducks (1)
19. (8) ↓ **FEEDER** – Just The Way I'm Feeling (7)
20.(12) ↓ **SHIVAREE** – Goodnight Moon (5)
21.(15) ↓ **ASIAN DUB FOUNDATION** – Fortress Europe (6)
22.(19) ↓ **PLANET FUNK** – Paraffin (5)
23.(20) ↓ **KELLY OSBOURNE** – Shut Up! (7)
23.(21) ↓ **DE PHAZZ** – True North (7)

Испали:
SYSTEM OF A DOWN – Innervision (8)
ZWAN – Honestly (7)
UNDERWORLD – Dinosaur Adventure 3D (5)

Листу уређује и води Ах-Неша.
Тонски реализатор
Александар Анђелковић.

105,2 и **91,5 MHz** FM Stereo
Субота, 22.15 – 23.59

Хит 2002. године
THE DANDY WARHOLS – Get Off

Нови албуми који су се појавили ове недеље:

JIMI TENOR – Higher Planes
TOM JONES – Greatest Hits
TRACY CHAPMAN – Let It Rain
MOLOKO – Statues
TONI BRAXTON – More Than A Woman
PAUL McCARTNEY – Back In The World
HOOTIE & THE BLOWFISH – Hiitie & The Blowfish
VARIOUS ARTISTS – Impact! (Soul Jazz)
R KELLY – Chocolate Factory

ОМАШКА ЧАСНОГ СУДИЈЕ

Сви су знали ко је убио Роуз Пендер у раним јутарњим сатима 21. августа 1911. године. Име осумњиченог, његов мотив и оружје којим је убиство извршено утврђени су судским поступком. А убица је, ипак, изишао као слободан човек. Случај је до данас остао званично отворен и пример у аналима правосуђа

Била је то туробна прича у којој су продефиловали јадни, бедни, сиротињски, проблематични ликови лондонског подземља. Лопови, сводници и проститутке ређали су се на клупи за сведоке у чувеном суду Олд Бејли у Лондону. Нико тада није слутио да ће случај постати историјски и означити развође у историји британског правосуђа.

Чарлс Елсон, који је себе представио као радника, изведен је пред суд септембра 1911. године због веома основане сумње да је убио своју љубавницу Роуз Пендер.

Вешала у картама

Она је била деветнаестогодишња проститутка од чијег је неморалом зарађиваног новца Елсон комотно живео. А када га је Роуз оставила због једног италијанског пробисвета, он јој је јавно запретио да ће је убити.

Неколико дана пре кобне ноћи Елсон је од пријатеља позајмио мало новца и купио касапски нож дугачког сечива. Том истом пријатељу рекао је: „Убићу тог Италијана зато што ми је преотео моју Роузи!“

У ситним јутарњим сатима 21. августа човек на путу према свом радном месту у Кларкенвелу чуо је глас девојке која је запомагала: „Немој, Чарли, немој!“ Нешто касније млекаџија је нашао

Једна од Флечерових дама дала је исказ на суду. Фотографисање је било забрањено, па је суђењу присуствовао сликар

Роузин леш – насред улице и крвав од бројних убода. Полицијска истрага брзо је открила да је Чарлс Елсон главни осумњичени. Проститутке, пријатељице покојне Роуз, потврдиле су да је бивши љубавник пред њима гласно претио Роуз да ће је убити. Једном од сведока Елсон се чак и поверио: „Гатара ми је рекла да ми у картама види вешала и да је Роузи девојка због које ћу висити!“

Елсон је већ 22. августа нађен и ухапшен. Полицији је дао лажно презиме „Браун“, али је рекао: „Ви сигурно тражите мене!“ А лопов по имену Флечер дао је оквирљујуће доказе описујући како је, кратко пре него што је Роузин леш нађен, Елсон као без даха дошао код њега кући и признао му убиство.

Поступак је вођен у судници број 1 Олд Бејлија у Лондону. Процесија изгубљених душа сведочила је против Елсона. А часни судија Ејвери, иначе крајње педантан, председавао је суђењу. У његову одбрану

унапред треба рећи да је имао изузетно напорну радну недељу.

Суд је био претрпан случајевима, а тог истог дана пре подне часни судија Ејвери председавао је суђењу за убиство супруге. Случај Елсон почео је после паузе за ручак и трајао само једно нешто продужено послеподне.

Убио сам је намртво!

Против осумњиченог чула се гомила доказа, крунски сведок био је онај лопов Џек Флечер. Он је живео са две проститутке и посведочио је да је Елсон дошао код њега после убиства и рекао му: „Убио сам је намртво!“ На Флечерово питање кога је то убио, Елсон је одговорио: „Роузи, своју женску. Намртво сам је убио, Џек“!

Елсон је затим извадио нож којим је избо Роуз и показао га Флечеру. Испричао му је да је Роуз срео случајно на улици и објаснио како се све догодило:

„Замолио сам је да ми се врати, а она је рекла да више воли свог Италијана. Изгубио сам главу, извукао нож и казао: – Радије ћу те убити! – а она ми је одговорила: – Само изволи, није ме брига! и раздрљила је кошуљу. Зарио сам јој нож у груди. Викнула је: – Немој, Чарли, немој! – Зарио сам нож још осам или девет пута!“

Две Флечерове уличне даме, које су присуствовале овом разговору, све су потврдиле. Када је полицији давао први исказ, Флечер је изнео још појединости које нису мењале суштину основне изјаве.

Крадем и тим се дичим

За одбрану је случај после овога био безнадежан. Оптужени није имао алиби и једино што је његов адвокат могао да учини било је да доведе у сумњу веродостојност самих сведока.

Први је на ред дошао Флечер, лопов обојен свим бојама, коме је тешко могло да се поклони поверење. Али, он је већ имао искуства са судовима. У једном тренутку, када га је адвокат одбране упитао: „Веома сте добро одевени, одакле вам то одело?“, Флечер је одговорио: „Од певања испред позоришта!“ „Смем ли да претпоставим да је од крађа?“, наставио је адвокат.

„Овде се суди за убиство, не за крађу“, рекао је Флечер. „Морам ипак да вам поновим то питање“, захтевао је адвокат. Флечер се испрсио и одговорио: „Врло добро. Крадем да бих живео и тиме се поносим!“

Судија је започео своју завршну реч савршено исправно. Објаснио је да, ма колико карактер и занимање сведока били сумњиви, сведочење поткрепљено и исказима двеју дама, ма чиме се оне бавиле, од прворазредне је важности.

И тада је направио омашку за историју рекавши да нема никаквих противречности између првог исказа полицији лопова Флечера и његовог сведочења у суду.

Дар с неба

Ово је било сасвим тачно. Само, први Флечеров исказ у полицијском суду није био приложен као доказни материјал процесу у Олд Бејлију. И, формално, било је крајње неисправно усмерити пороту на чињеницу да је Флечерово сведочење, које је чула у тој судници, поткрепљено његовим првим исказом који пороти није дат на увид како би налагали прописи!

Да ли је порота уопште приметила судијину омашку? Очигледно није јер је само после једног сата већања прогласила Елсона кривим за убиство Роуз Пендер што је он и био. Упитан има ли још нешто да каже, Елсон је одговорио: „Не, часни суде. Ја имам само једног Судију!“

И господин часни судија Ејвери осудио је Чарлса Елсона на смрт вешањем. Само, он никада није изведен пред џелата. Адвокат одбране А. С. Кар одмах је скочио и обзнанио грешку судије.

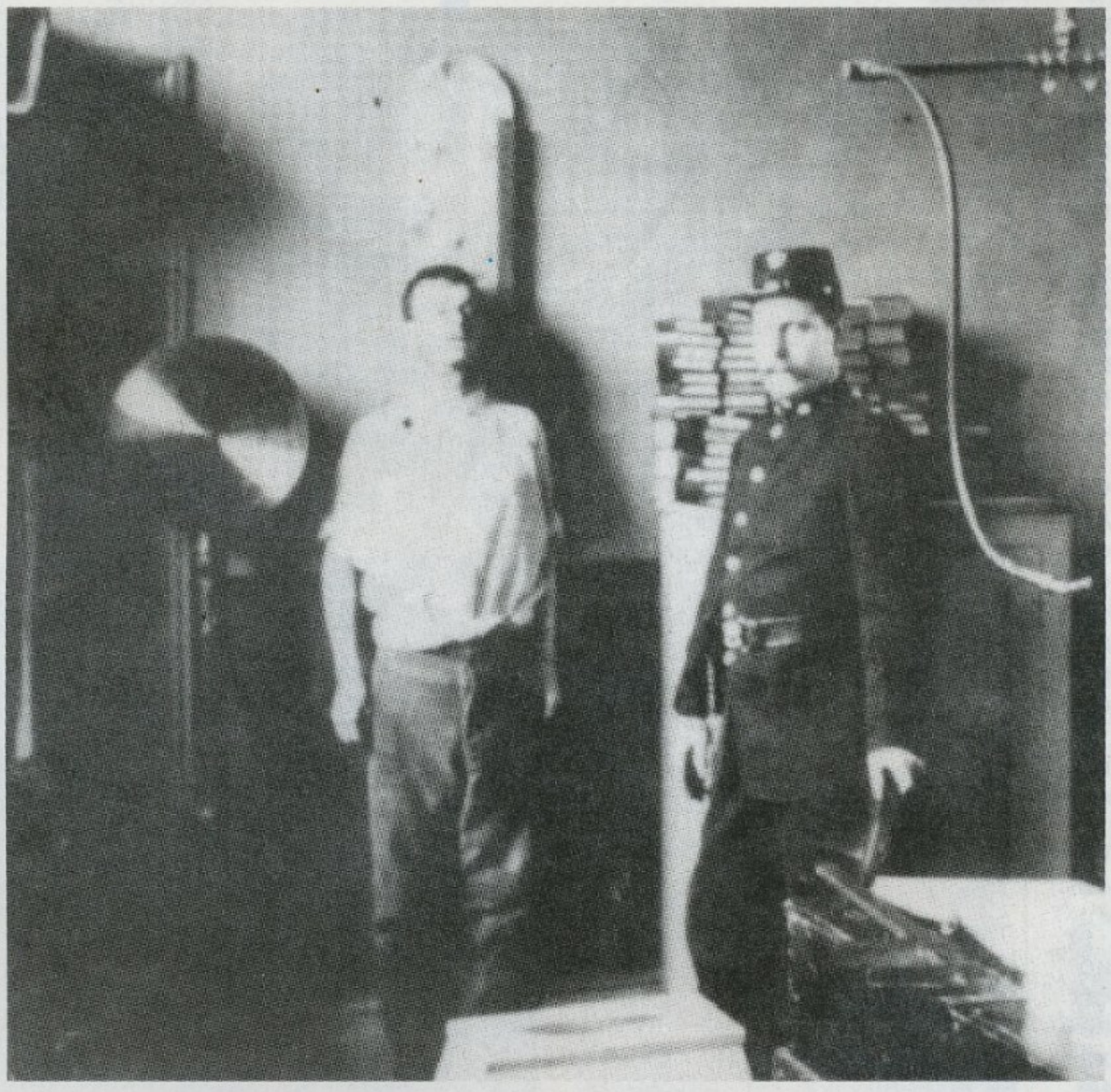
Та омашка била је прави дар с неба. И, док је његов клијент Чарлс Елсон у затвору очекивао извршење смртне казне, Кар је уложио жалбу вишем кривичном суду.

За заштиту невиних

Овај суд био је нова институција основана 1907. године под вишегодишњим великим притиском јавног мњења. Иза тог притиска стајала је хумана забринутост за невине жртве рђавог суђења које дотад нису имале коме да уложе жалбу.

Виши кривични суд могао је и морао да уважи жалбу ако би закључио да одлука пороте није била разумна, ако пресуда није била поткрепљена довољно убедљивим доказима и уколико би на суђењу дошло до било какве грешке.

У свим тим или сличним случајевима пресуда би с правосудне тачке гледишта била ништавна. Али, до случаја Чарлса Елсона ниједна жалба када се радило о убиствима није била уважена.

Чарлс Елсон ухапшен је 22. августа 1911. године

У случају Елсон господин Дарлинг, судија вишег кривичног суда, донео је пресуду у корист оптуженог. Судија у Олд Бејлију часни Ејвери је, без икакве сумње, погрешно упутио пороту уводећи исказ који њој није био познат.

Судији Дарлингу, који је одлично знао да је Елсон убица, било је веома жао што, по закону, није имао моћ да нареди да се Елсону поново суди. Он је истакао да виши кривични суд нема право да изнесе мишљење да ли је Чарлс Елсон крив за убиство или није јер о томе се сада није радило.

Пресуда из Олд Бејлија поништена је и Елсон је пуштен на слободу.

* * *

Ова пресуда садржи и огромну иронију.

Виши кривични суд основан је да заштити невине, а човек крив за убиство, који је кривицу и сам признао, био је прва особа коју је овај суд ослободио на основу жалбе!

Без обзира на то, виши кривични суд сачуван је у Британији као драгоцена институција.

А тек двадесет година после случаја Чарлса Елсона још један осуђени убица спасао је главу захваљујући том истом суду.

Изрека која, отприлике, гласи да је боље ослободити криве него погубити једног невиног оправдава постојање таквих судова ■

Бојана Дожић

Крило уместо сателита

Небески торањ

Компанија „Аеровајронмент“ под покровитељством Насе ради већ годинама на изради беспилотне летелице која би добијала погон преко соларних ћелија и летела непрекидно шест месеци на висини од 30 километара. Таква летелица била би јевтинија за производњу и одржавање од досадашњих сателита који круже око наше планете

Још 1995. године Пол Мекриди и Боб Кертин начинили су са својом екипом прототип летелице назван „Патфајндер“ која је имала распон крила од чак 30 метара. Сваки делић крила био је прекривен соларним ћелијама дебљине обланде. На подневном сунцу те ћелије прикупљале су 6000 вати снаге, што би, према Кертиновим речима, било довољно за напајање четири фризерске хаубе. Поред тога, мали акумулатор тежине 18 килограма производио је довољно струје за 3-4 сата лета.

Оно што је „Патфајндер“ чинило несвакидашњим ваздухопловом јесте његов изглед. Он је, практично, сачињен само од крила и нема труп као обични авион. Самим тим, нема ни простор за пилота. Произведен је од графита, фибергласа, нарочите мешавине стиропора и лаког дрвета које користе авио-моделари за своје авионче.

Четрнаест мотора

Шест мотора покретало је пропелере чији су краци такође били начињени од лаких материјала. При изради пропелера Мекриди је копирао механику вентилатора на таваници. Укупна тежина „Патфајндера“ није прелазила 230 килограма, а када се винуо у ваздух досегао је чак 21.800 метара премашујући све рекорде у летовима авиона на соларни погон. Деценију раније Пол Мекриди је доказао начелну употребљивост соларне летелице прелетевши у једној преко Ламанша.

У годинама које су следиле, уз несебичну Насину помоћ, Пол Мекриди направио је нове моделе необичне летелице. Сваки је био успешнији од претходног. Након „Патфајндера“ уследио је „Центурион“ са распоном крила од 62 метра, а потом „Хелиос“ чије се крило простире дужином од чак 75 метара! Са шест мотора стигло се до четрнаест.

„Хелиос“ се показао као надмоћнији од свих до данас направљених авиона. Прво је 14. јула 2001. године провео 18 сати у ваздуху, што је рекордна дужина лета за авионе које покреће Сунчева светлост, да би месец дана касније, 13. августа, досегао 29.524 метра висине изнад Земљине површине, највише колико се један авион икада попео. Претходни рекордер био је шпијунски авион „SR-71“ који се још у јулу 1976. године попео до 25.929 метара.

Због своје крхке грађе „Хелиос“ је подложан лому услед јаких ветрова све док не досегне одређену висину. Након тога јачина ветра се смањује и летелица може мирно да плови кроз ваздух. На тако великој висини нема никакве опасности да дође до судара са било којим путничким авионом или метеоролошком летелицом јер они лете на нижим висинама.

Крајњи циљ Мекридијевих истраживања јесте летелица која у ваздуху може да борави непрекидно шест месеци. Зато је неопходно уградити акумулаторе који ће се „хранити“ енергијом прикупљеном од Сунца током дана како би летелици ноћу давали погон.

Акумулаторе напаја Сунце

Оваква летелица, ако се покаже да је довољно стабилна, могла би с успехом да замени комуникационе сателите. Бројни су разлози који говоре њој у прилог, бар у теорији. На пример, брзина којом се развија савремена технологија чини да сателити лансирани пре десет година постају неупотребљиви, а го-

АВИОНОМ НА ВЕНЕРУ

Истраживачи који буду желели да наставе испитивање услова опстанка на Венери, ускоро ће имати прилике да на ову планету путују – авионом. Тако бар тврди Џефри А. Лендис, један од угледних научника Насе и познати писац научнофантастичних књига. Авион ће покретати соларна енергија и задржаваће се у високим слојевима атмосфере где сила гравитације и атмосферски притисак (уз Сунчеве зраке који су неопходни) – погодују лету. Дан на Венери траје дуго – 243 земаљска дана и то је још једна погодност за летење авионом. Планирано је да први соларни авион крене пут Венере 2005. године, као део мисије „Венус експрес“. Венера је удаљена од Земље између 258 и 41 милиона километара ■

тово је немогуће заменити њихову опрему.

У случају било каквог квара на „Хелиосу“ или његовој опреми било би лако призе-мљити га и обавити све поправке. Поред свега тога, „Хелиос“ би летео на висини хиљаду пута мањој од оне на којој обитавају геостационарни сателити. То би значајно умањило снагу потребну за слање радио-сигнала ка „Хелиосу“ и од њега.

За „урбане кањоне“

Подухват коришћења летелице типа „Хелиос“ као телекомуникационе платформе у стратосфери назван је Небески торањ. У јулу 2002. године изведени су први опити са умањеним моделом „Хелиоса“, названим „Патфајндер плус“, с распоном крила од „само“ 37 метара.

Натоварен телекомуникационом опремом, „Патфајндер плус“ винуо се 20 километара изнад Земљине површине. Одатле је почео да размењује сигнале са земаљском базом. Са успехом је преношено емитовање сигнала HDTV (такозване „телевизије високе дефиниције“ која би у скорој будућности требало да замени постојећи телевизијски систем) преко опреме коју је произвела „Тошиба“, задивљујућом брзином од 24 мегабајта у секунди. Истовремено су завршени опити с преносом сигнала мобилне телефоније, како звука тако и живе слике коју омогућавају најновији модели.

Летелица се показала дораслом свим задацима. Према прорачунима, један „Небески торањ“ могао би да покрива земаљску област пречника 65 километара. Уз то, са успехом би премошћавао такозване „урбане кањоне“. Реч је о деловима светских метропола где висина бројних солитера отежава пренос сигнала мобилних телефона и других бежичних уређаја. Очекује се да би пропусна моћ „Небеског торња“ могла достићи и до 20 гигабајта у секунди када буде пуштен у рад кроз годину-две ■

Н. В.

Летећи кроз високе слојеве атмосфере, соларни авион ће се напајати енергијом

КАКО РАДИ ОПТИЧКИ МИШ

Поглед изнутра

Изгледа као и сваки други миш за рачунар, чак и скромније. Само трачак благе светлости на његовом предњем делу наговештава да се испод пластичног оклопа крије савршенство дигиталне технологије

Готово да се више нико не сећа како је изгледао први рачунарски миш који је 1960. године изумео Даглас Инглберт, јер се ова незаменљива алатка за управљање рачунаром непрестано унапређивала. Године 1999. његова израда је поједностављена, а могућности усавршене. Миш је изгубио куглицу која га је „водила“ по посебној подлози и добио дигиталну камерицу која „препознаје“ сваку подлогу.

Главни саставни део оптичког миша је CMOS чип (комплементарни метал-оксид полупроводник) који служи као сићушна дигитална видео-камера која великом брзином „претражује“ површину радног стола, правећи од 1500 снимака у секунди, до 6000 (најновији модели).

Да би камерица, односно CMOS чип могла да сними површину, и покаже се као стрелица на екрану рачунара, та површина нечим мора да се осветли. За то се користи светлећа диода (LED). Што је светлост јача, миш може да ради са разноврснијим подлогама. Напајање диоде омогућавају ААА батерије од 1,5 волти.

Светлост се одбија од микроскопски ситних неравнина на подлози и фокусира их кроз пластично сочиво (Слика 1). Али, због таквог начина снимања оптички миш не може да се користи на исувише глатким површинама попут стакла и огледала код којих има незнатних разлика у текстури (рупице или неравнине) нити на црној подлози коју не може да „види“.

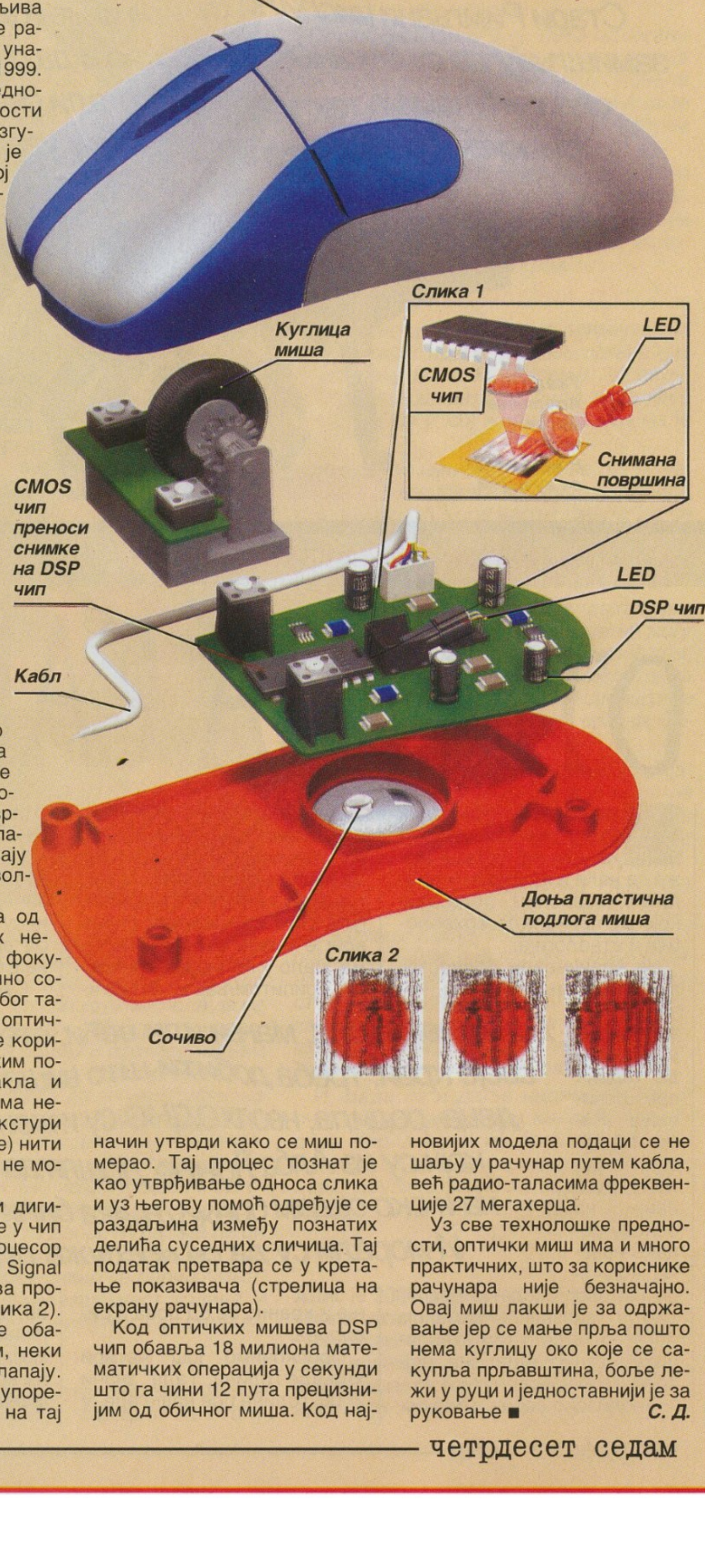
Сличице које сними дигитална камера шаљу се у чип звани дигитални процесор сигнала (DSP – Digital Signal Processor) који открива промене на површини (Слика 2).

Пошто се снимање обавља великом брзином, неки делови слике се преклапају. Задатак DSP-а је да упоређује те сличице и да на тај начин утврди како се миш померао. Тај процес познат је као утврђивање односа слика и уз његову помоћ одређује се раздаљина између познатих делића суседних сличица. Тај податак претвара се у кретање показивача (стрелица на екрану рачунара).

Код оптичких мишева DSP чип обавља 18 милиона математичких операција у секунди што га чини 12 пута прецизнијим од обичног миша. Код најновијих модела подаци се не шаљу у рачунар путем кабла, већ радио-таласима фреквенције 27 мегахерца.

Уз све технолошке предности, оптички миш има и много практичних, што за кориснике рачунара није безначајно. Овај миш лакши је за одржавање јер се мање прља пошто нема куглицу око које се сакупља прљавштина, боље лежи у руци и једноставнији је за руковање ■

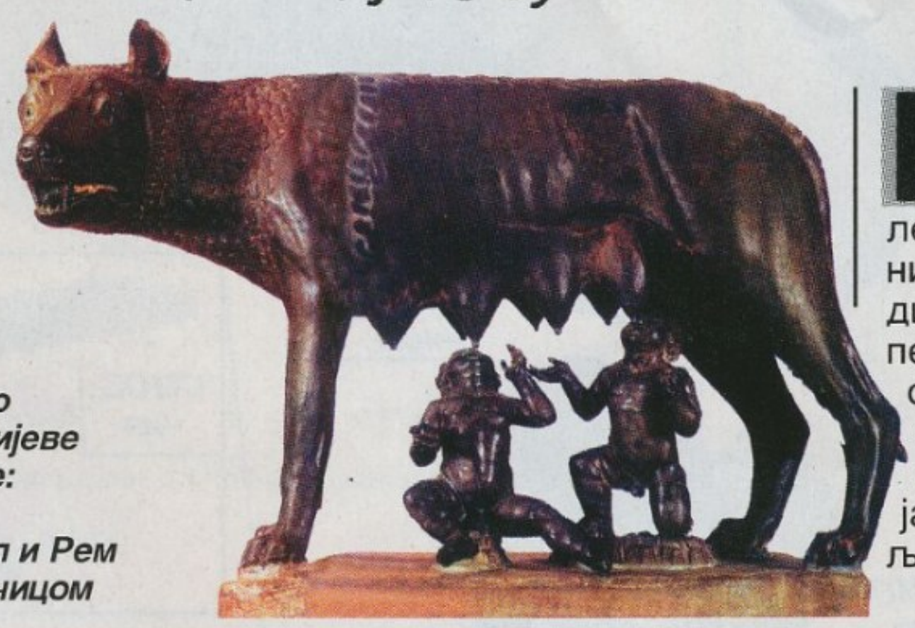
С. Д.

КАКО ЈЕ, ПРЕМА ЛЕГЕНДИ, ОСНОВАН РИМ

ПРЕСТО ТЕСАН ЗА ДВОЈИЦУ

Стари Римљани мислили су, или им је годило да замишљају, да су божанског порекла и да су им преци славни јунаци. А тек када су постали свемоћно Римско царство, у то су се сасвим уверили

Умало Амулијеве жртве: мали Ромул и Рем са вучицом

Није тачно познато када су у Риму отворене прве редовне школе. Обично добро обавештени Плутарх каже око 250. године пре наше ере, што је пет стотина година након оснивања града. Пре тога сиромашнију децу подучавали су родитељи, богатија су имала приватне учитеље.

Са сигурношћу се зна да је тадашњим римским ђацима било лакше него данашњим. Латински су већ знали, то им је био матерњи језик. Да су морали да га уче, каже славни немачки песник Хајнрих Хајне, никада не би нашли времена да освоје свет.

О историји њихове отаџбине причали су им отприлике овако:

Када су старогрчки јунаци Ахил, Одисеј, Агамемнон и многи други после десет година опсаде и борбе освојили Троју у Малој Азији, опљачкали је и спалили, један од малобројних тројанских хероја који су извукли живе главе био је Енеја.

С „препоруком“ своје мајке која је, ни мање ни

А ШТА КАЖЕ ИСТОРИЈА?

ОТМИЦА САБИЊАНКИ

У легенди о Ромулу и Рему није баш све бајка. Нешто истине може се наћи и повезати у прилично извесним подацима које су прикупиле археологија и етнологија.

На Апенинском полуострву, у садашњој Италији, човек је живео тридесет хиљада година пре оснивања Рима. Тај човек, реконструисан на основу понеке нађене кошчице његовог скелета, припадао је такозваном каменом добу. Како се о том становнику Италије мало зна, најбоље га је прескочити.

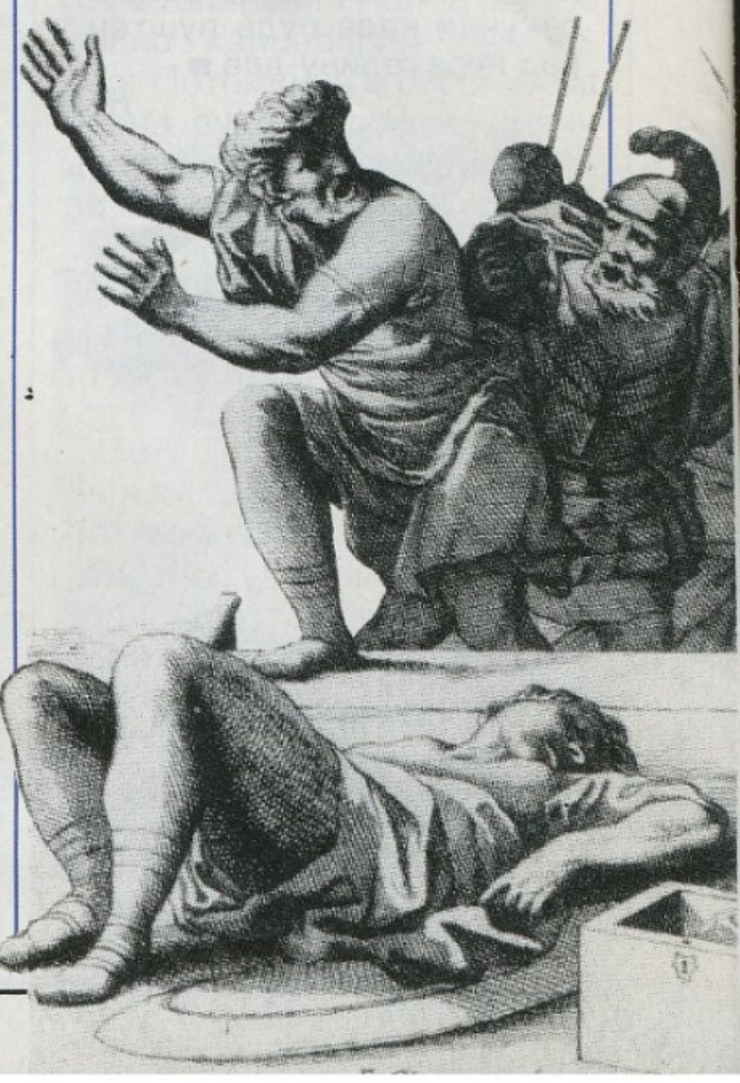
Неолитско доба од око осам хиљада година пре оснивања Рима нешто нам је ближе. Италију су, изгледа, тада настањивали извесни Лигурци на северу и Сикули на југу, свет крушколике главе који је живео мало у пећинама, мало у колибама од блата, припитомљавао животиње и хранио се од лова и риболова.

Прескочимо још четири хиљаде година. Тада, значи 2000. године пре наше ере, у Италију са севера, тачније са Алпа, пристижу племена која су ко зна пре колико времена напустила свој завичај – средњу Европу. Они нису на много вишем ступњу од оних крушкоглавих, али не станују по пећинама.

Своје куће, зване сојенице, праве на шиповима забијеним у воду из чега би се могло рећи да су пореклом из крајева богатих рекама и језерима. И у Италији они бирају места око језера Маџоре, Кома и Гарде чиме су претекли данашње туристе.

Они, такође, уводе новину дотад невиђену на Апенин-

Да би неки град, мањи или већи, стекао становнике своје крви, треба добити што више деце. Да би се деца родила, неопходне су и жене. А младићи који су из Алба Лонге дошли да се настане на и око седам брежуљака били су нежење. И морали су да се послуже лукавством

више, била богиња Афродита и с торбом пуном слика својих божанских предака и заштитника, али без пребијене паре у џепу, Енеја је кренуо по оном и овом свету. После пет година лутања, пустоловина и невоља, али и даље с торбом на леђима, стигао је у Италију, кренуо према њеном северу и зауставио се у данашњој провинцији чије је име Лацио.

Ту се оженио Лавинијом, кћерком краља Латина – Латини су већ живели ту у Лацију – и основао град коме је дао име своје жене. Ту је с породицом срећно живео и умро.

Енејин син Асканије, када је на њега дошао ред, основао је град који је назвао Алба Лонга. Била је то нова престоница Латина и Лација. Осам генерација касније, што значи око двеста година пошто је прапредак Енеја стигао на Апенинско полуострво, Нумитор и Амулије, два Асканијева потомка, још су владала Лацием.

Љубав на први поглед

На престолу је увек тесно за две особе и Амулије је једног дана, да би владао сам, збацио брата и побио његову децу осим кћерке која се звала Реа Силвија. А да Реа Силвија не би родила децу којој би, кад порасту, могло да падне на ум да освете деду, Амулије ју је натерао да постане свештеница богиње Весте, весталка, другим речима, монахиња заклета на вечиту чедност.

Реа Силвија, која је по свој прилици чезнула за неким мужем и тешко се мирила с чињеницом да никада неће моћи да се уда, изишла је једног врелог, летњег дана да удахне мало свежег ваздуха на обали реке и ту је заспала.

Туда је, сасвим случајно, пролазио бог рата Арес (по римском Марс) не би ли заметнуо неку малу битку, што му је било занимање, или срео какву лепу девојку, јер жене су му биле омиљена разонода. Видео је Реу Силвију, заљубио се на први поглед и она је, и не будећи се, остала у благословеном стању.

Ромул и Рем

Када је то сазнао њен опаки стриц Амулије, веома се наљутио али је није убио. Сачекао је да се породи, а родила је не једно дете, већ два дечака близанца, стрпао их у котарицу и пустио низ реку не би

Колосеум (горе), најпознатија грађевина старог Рима. Отмица Сабињанки (доле), како су је видели барокни мајстори

ском полуострву: гаје стоку, обрађују земљу, праве тканине и своје насеобине опасују бедемима од клада и набијене земље да би их заштитили од дивљих животиња и људи.

Та племена се, веома споро, спуштају према југу и навикавају се да своје колибе, које су и даље сојенице, подижу и на сувом. Уче од неких својих далеких рођака, који су, изгледа, населили Немачку, употребу гвожђа од кога праве секире, ножеве и друге алатке.

Тада су основали и свој први град који су назвали Виланова и који се, по свој прилици, налазио сасвим близу данашње Болоње. Тај град постаје средиште вилановљанске цивилизације која се шири читавим Апенинским полуострвом.

ли их струја однела до мора које ће их прогутати.

Амулије није рачунао на ветрове, а они су тог дана дували прилично јако и котарицу насукали недалеко од Амулијеве престонице Алба Лонге, на обалу иза које се простирала велика и лепа долина.

Ту су мајушни бродоломници гласним плачем привукли пажњу једне вучице, такође мајке, која је прискочила да их подоји. Због тога је баш та животиња постала, и остала, симбол града Рима који су, када су поодрасли, основали близанци.

Зли језици касније су причали да вучица уопште није била животиња, већ жена по имену Ака Ларенција и надимку Лупа (lupa = вучица), због дивље нарави и недоличног понашања према мужу, сиромашном пастиру. Али, то су вероватно била само оговарања.

Близанци су после дојења почели да се хране као и сва друга деца њиховог узраста. Добили су имена Ромул и Рем. Када су порасли, сазнали су шта им се догодило, вратили се у Алба Лонгу, подигли побуну, убили окрутног Амулија и на престо довели свог деду Нумитора.

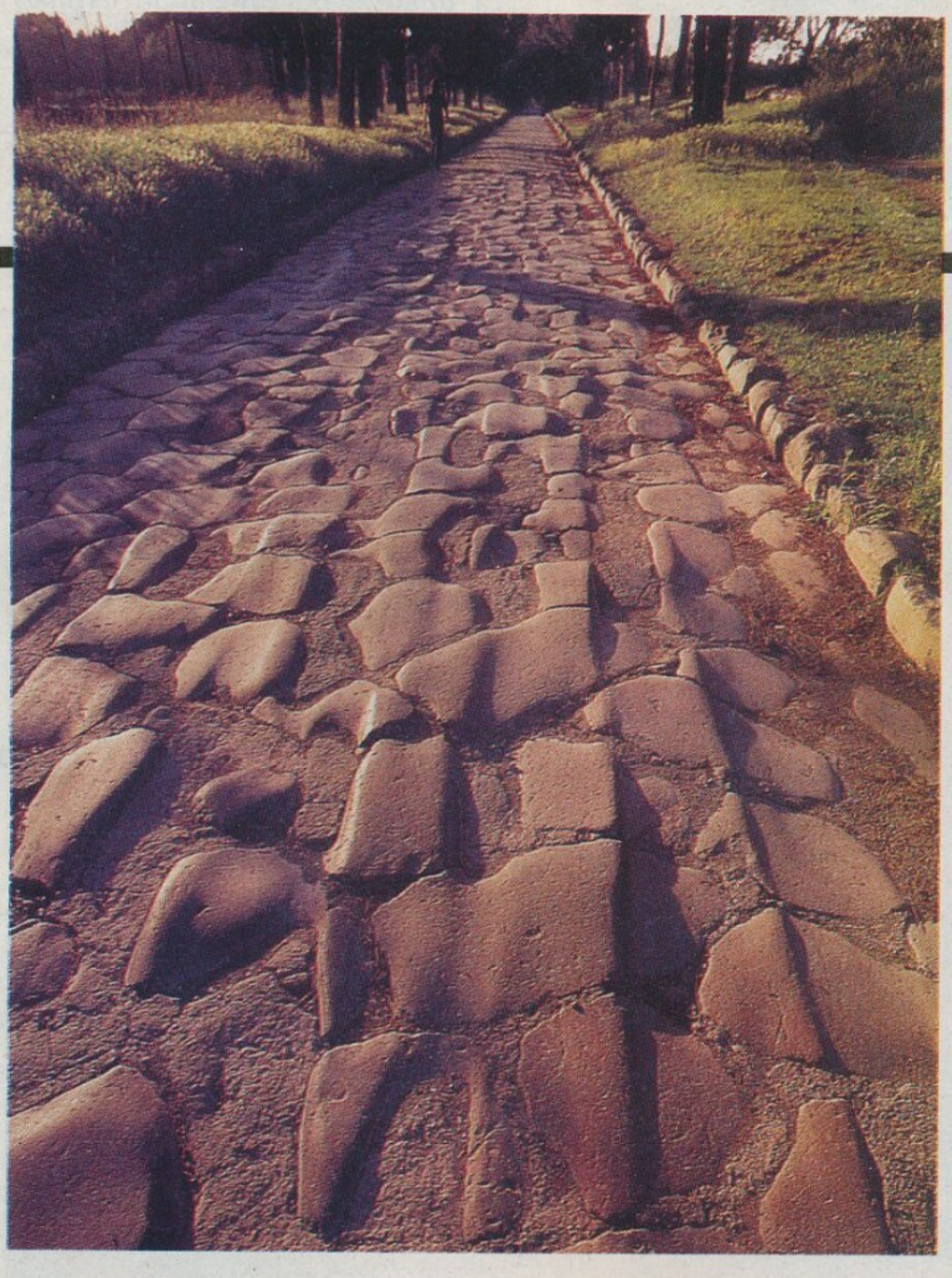
Настао из братоубиства

Ромул и Рем нису сачекали да Нумитор умре и остави им престо, него су, онако млади и нестрпљиви, напустили Алба Лонгу да би недалеко од ње основали свој град. Изабрали су место где се њихова мала корпа некада насукала, усред брежуљака куда протиче река Тибар на свом путу према мору.

И, како већ често бива међу браћом, посвађали су се око имена будућег града. Када су се мало смирили, договорили су се да граду дâ име онај од њих двојице који буде видео више птица, повољних знамења. Рем их је, с брежуљка Авентина, избројао шест, а Ромул, с брежуљка Палатина, дванаест. И град је по њему назван Рим (Roma).

Затим су упрегли два бела вола, узорали бразду око брежуљка Палатина да би ту подигли зидове града и заклели се да ће убити сваког ко бразду покуша да пређе. Рем, још нерасположен због имена

Виа Апија, најпознатији друм старог света

Мисли се да је из Алба Лонге била шачица младића, жељних пустоловина, који су једног дана напустили родни град, отиснули се коју десетину километара на север и тамо основали Рим!

Није искључиво да то нису били никакви пустолови, већ синови сиромашнијих људи који су кренули да себи потраже ничију плодну земљу. Или војници које су власти Алба Лонге послале да чувају ту стратешку тачку на граници Лација и Тоскане, где се настанио нов народ, неки опасни Етрурци о којима се причало све најгоре.

И можда су међу тим младићима из Алба Лонге била и двојица по имену Ромул и Рем. Све укупно није их било више од стотинак.

На седам брежуљака

Место које су изабрали имало је својих предности и недостатака. Налазило се на двадесетак километара од мора, што је било добро јер је рукавац Тибра до ушћа био плован: имали су своју луку, а била је довољно удаљена од гусара који су харали морима и приобаљем.

С друге стране, било је пуно баруштина и мочвара из којих је све донедавно претила маларија. Срећом, многобројна брда и брдашца донекле су штитила место од комараца. И баш је на једном од тих брежуљака, Палатину, никло прво насеље, с тим да се осталих шест настани постепено.

Не зове се данашњи Рим тек тако град на седам брежуљака!

Али, да би се неки крај населио, треба имати децу. Да би се деца родила, морале су да постоје и жене. А сви ти младићи из Алба Лонге који су дошли да оснују свој град били су нежење!

Овде, у недостатку веродостојне историје, поново посежемо за легендом која казује шта је учинио Ромул, или како год да се звао момак који је предводио групу исељеника из Алба Лонге, да би се домогао жена, за себе и своје другове.

И кћерке и сестре

Прибегао је лукавству, да не кажемо превари. Приредио је велику свечаност под изговором да се прославља рођење новога града и у провод позвао суседе – а то су били Сабињани или Квирити који су становали на Сабињанским брдима, североисточно од Рима – њиховог владара Тита Тација и, нарочито, њихове сестре и кћерке, мада ово последње није нарочито нагласио.

Сабињани су, што да не, радо дошли. И док су се гостили и такмичили у тркама, пешице и на коњима – то им је био омиљени спорт – домаћини су им, сасвим неспортски, уграбили кћери и сестре, а њих отерали.

Јужњачки народи одувек су веома осетљиви када су у питању жене. Нешто пре отмице Сабињанки због отмице, мада вероватно драговољне, само једне жене, лепе Јелене, супруге краља Менелаја, десет пуних година вођен је између Грчке и

Верује се да из Вилановe и по крви, и по језику, и по обичајима, потичу древни народи Италије: Латини, Умбријци и Сабињани.

А шта су ти Вилановљани учинили са староседеоцима Лигурцима и Сикулима када су се настанили у крајевима недалеко од реке Тибра? Није познато.

Младићи из Алба Лонге

Можда су их потаманили да би остали етнички чисти, како је био обичај у временима која зовемо „варварским“ да би се разликовала од наших, у којима се поступа исто, али их зовемо „цивилизованим“. Можда су се староседеоци, пошто су их Вилановљани претходно покорили, једноставно стопили с њима.

Историјска је чињеница да су око 1000. године пре наше ере између ушћа Тибра у Тиренско море и Напуљског залива придошлице из средње Европе основале многе градиће и села. У њима су живели људи истог порекла, али су, и поред тога, међусобно ратовали и мирили се када им запрети заједнички непријатељ или на некој верској прослави.

Највећи и најмоћнији од тих малих градова био је Алба Лонге, престоница Лација, у подножју планине Албана, која би одговарала данашњем Кастел Гендолфу где папа одлази на летовање.

Бојана Дожић

града, рекао је да зидови неће бити довољно чврсти и љутито је прекорачио бразду. Ромул, веран заклетви, ударио га је лопатом по глави и убио.

Ово се, кажу, догодило 753. године пре рођења Исуса Христа, тачније 21. априла, и тај датум и данас се слави као рођендан града Рима насталог, као што се види, из братоубиства.

Ab urbe condita

Његови потоњи становници прогласили су 21. април 753. године пре наше ере почетком историје света и он је то остао све док син Божији није наметнуо другу рачуницу.

Можда су и други народи рачунали да је историја почела настанком њиховог града. Ако и јесу, они нису успели да то признају и остали народи јер су ратове губили. Рим их је добијао. Све одреда.

Земљиште од нешто мало хектара чије су границе Ромул и Рем заорали међу брежуљцима око Тибра постало је, за само неколико векова, средиште Лација, затим Италије и, најзад, свеколиког познатог света.

И у свеколиком познатом свету говорио се његов језик, поштовали његови закони и године рачунале ab urbe condita (латински: од оснивања града, наравно Рима. Израз је и данас у употреби), то јест од чувеног 21. априла 753. године пре наше ере, датума почетка историје Рима и његове цивилизације.

Сјајна будућност

Разуме се да се ствари нису одвијале баш тачно тако. Али, римски очеви и учитељи вековима су ову легенду преносили деци као стварну историју. Помало зато што су и сами у то веровали, помало зато што им је, као великим патриотама, ласкало да у рођење свог града умешају моћне богове као што су Венера и Марс и велике јунаке какав је био Тројанац Еней.

Негде у дубини душе ти очеви и учитељи знали су да је веома важно одгајити децу у уверењу да припадају отаџбини насталој вољом надземаљских бића која се у то не би мешала да јој нису наменила славну будућност.

Рим је био caput mundi, што на латинском значи престоница света, све док су његови грађани знали мало и били довољно наивни да верују да су потомци Енеје и да им кроз вене тече божанска крв.

Чим су се оптеретили разним знањима и образовањем и почели да сумњају у легенде предака, њихово царство разбило се у парампарчад, а престоница света постала је обична колонија ■

Тројанаца крвави рат завршен пропашћу Тројанског краљевства.

А Римљани су отели на десетине младих Сабињанки! И сасвим је природно што су се једног дана нашли очи у очи са до зуба наоружаним очевима и браћом тих девојака, одлучним да их по сваку цену врате кући.

Издаја заљубљене Тарпеје

Римљани су заузели положаје на градском брежуљку Капитолу, али су направили грешку што су кључеве тврђаве поверили Тарпеји, младој Римљанки, кћерки браниоца Капитола Спурија Тарпеја која је, како прича каже, била заљубљена у лепог сабињанског краља Тита Тација. Она је Сабињанима отворила врата утврде.

А Сабињани, племенити џентлмени који су се гнушали издаје макар она била у њихову корист, вратили су јој услугу тако што су је здробили штитовима. Римљани су касније именом те младе жене, Тарпеје, назвали стену низ коју су стрмоглављивали издајнике, убице и кривоклетнике.

Сукоб Римљана и Сабињана завршен је мушки – невиђеним свадбеним пиром. А то су удесиле жене, оне исте због којих се битка и распламсала.

Отете Сабињанке стале су између зараћених страна и изјавиле да им на ум не пада да остану сирочад, што би се десило ако би победу однели њихови мужеви, или удовице, до чега би дошло у случају тријумфа њихових очева и браће потеглих да их спасавају.

Борба је имала да престане јер је њима било сасвим лепо с помало неотесаним, али у сваком другом погледу добрим мужевима. И боље да се бракови одмах озваниче, него да се настави бесмислена битка. И мушкарци су их, као да су то једва дочекали, послушали.

На сликама старих мајстора, пре свих славног Рубенса, *Отмица Сабињанки,* као и *Сабињанке раздвајају очеве и мужеве,* чест су мотив, па је ред да се зна о чему се ради и како се све догодило.

Зашто су се помешали?

Ромул и Тит Тације одлучили су да споје своје народе и владају заједно, први с Капитола, други с Палатина. Нови народ настао спајањем два племена добио је заједничко име Римљани Квирити. И, како је Тит Тације недуго затим погинуо, експеримент владавине удвоје прошао је овога пута без крви.

Ко зна шта стоји иза ове легенде. Можда је она само једна верзија догађаја настала из патриотизма и поноса Сабињана што су једном, накратко, „освојили“ Рим, односно брежуљак Капитол.

А могуће је да су се Римљани и Сабињани договорили да се помешају, па је чувена отмица Сабињанки била само обична венчана светковина како се тада изводила – отмицом девојке, али уз одобрење њеног оца и у договору с њим. Тако се, уосталом, ради и данас у примитивним и сиромашним друштвима.

Једна од статуа Октавијана Августа у чије је доба Рим био престоница света (Caput mundi, на латинском)

Ако је заиста било тако, до мешања Римљана и Сабињана дошло је из прека потребе, због опасности од заједничког, моћног непријатеља. То су, највероватније, били Етрурци који су се, осим по обалама Тиренског мора, распрострли и по Тоскани и Умбрији и, с далеко савршенијим оружјем, гурали на југ.

И Рим и Сабињанска брда налазили су се на том њиховом маршу према југу, па је и једнима и другима претила непосредна опасност коју, ипак, нису избегли.

Тек основани Рим, град или urbo, нашао се тако суочен са Етрурцима, најтежим и најупорнијим непријатељем у својој повести. И успео је да га савлада, прво савршеном дипломатском вештином, храброшћу и издржљивошћу потом.

Али, то је трајало вековима ■

Кенгури артисти

Уместо да скачу, они ходају по крошњама дрвећа. Срамежљиви су, веома их је мало, чак им прети истребљење. Прошло је много година док нису успели да их сниме, а ово су њихове прве слике за јавност

О њима се зна веома мало. Живе на дрвећу, хране се лишћем, најживахнији су ујутру и увече. Кенгури са дрвећа или дендролагуси (од dendron – дрво + lagos – зец) најнеухватљивије су животиње за које се зна. Данас их има десетак врста, а све припадају роду Dendrolagus. Две врсте живе у Аустралији, а осам на Новој Гвинеји, где настањују прашумске области изнад 1500 метара надморске висине. За три од десет врста зна се тек последњих петнаестак година.

Како их заштитити?

Ови мали торбари могли би ускоро да изумру. Први разлог је то што живе у стаништима која постају све мања и мања, а други то што су добар улов за тамошње становништво. Уколико уопште успеју да преживе, биће то, пре свега, захваљујући неколицини жена које се боре да их заштите и покажу свету. Прва међу њима је амерички зоолог Лајза Дабек која руководи одељењем за очување и проучавање врста при Зоолошком врту Роџер Вилијемс на Род Ајленду у САД. Она руководи и подухватом за заштиту кенгура са дрвећа, што није нимало лак посао будући да подразумева како проучавање станишта ове животиње тако и подучавање месног становништва како да их заштити. Најважније је да престану да их лове. У овом другом делу тог значајног посла учествују и Ребека Роуз из зоолошког врта „Колумбус“ у Охају, као и Изабела Лагрот, ветеринар из

ПОРОДИЦА СА 50 ЧЛАНОВА

Кенгури припадају великој породици Macropodida (значи с великим стопалима) која обухвата педесет врста. Насељавају Тасманију, Аустралију и Нову Гвинеју и то сва еколошка станишта, од кишних шума до пустиња. Заједничке одлике су им реп и веома развијене задње ноге, издужена глава, велике покретне уши и предње шапе којима могу да рукују.

Могу да имају само неколико центиметара, колико је висок кенгур-пацов, до готово два метра, колико износи висина сивог кенгура. Женке свих врста имају велику торбу у којој се крију четири брадавице за дојење младунаца. Новорођени кенгурчићи лакши су 30.000 пута од мајке. Сисају десет месеци, а потом повремено још шест до осам. Мајка је у стању да заустави развој новог ембриона док претходни младунац не престане да сиса■

Јединi „европејац“
Валаби с црвеним вратом (Macropus rufogriseus) висок је нешто више од метра. Када је побегао из једног зоо врта у Шкотској, направио је једину кенгурску колонију у Европи која живи на слободи.

Валаби
Тилогал црвеног трбуха (Tylogale billiarderii), живи на Тасманији, члан је велике групе ситних кенгура познатих под надимком валаби.

Француске. Она је, заједно са мужем, снимила фотографије које видите.

Изабела и њен муж Жан-Франсоа два пута су ишли у експедицију (1993. и 2000. године) да би камером и фото-апаратом забележили детаље из живота ове тајанствене зверке. Из тих пустоловина настао је један документарни филм и једна књига с фотографијама, али се, пре свега, указала могућност за боље упознавање овог торбара.

Мали кенгур врсте Goodfellow провирује из мајчине торбе

С оковратником у слободи

Распоређени у групе, научници су успели да ухвате три примерка кенгура, да им узму узорке крви, детаљно их прегледају и своја сазнања пренесу колегама у Америци. Затим су животиње опремили оковратницима с радио-одашиљачима, да би могли да их прате, и – ослободили их.

Најбољи начин да се разуме начин живота дендролагуса било је испитивање њиховог измета. Већа количина била је знак бројности врсте у одређеном подручју или њиховог премештања из једне области у другу. У томе им је помагало и локално становништво које су подучили како да скупља измет и шта да у њему гледа. Ко би рекао да на овакав начин може да се дође до сталног прилива података о бројности и здрављу животиња, али... научници су на све спремни.

– Само тако можемо да сазнамо како да их заштитимо – каже Лајза Дабек која је због заштите ових торбара 2002. године добила угледну награду Шеврон Тексако.

Од целе велике породице кенгура само су ови изабрали да живе на дрвећу, али таквом животу ипак се нису у потпуности прилагодили, те су често у опасности да падну и повреде се. За разлику од других кенгура, успели су да развију способност да независно покрећу задње ноге (остали могу само истовремено), а и оне предње су им дуже. Торбари који живе у крошњама дрвећа ретко силазе на земљу и хране се искључиво лишћем. Истраживачи су пребројали чак 90 биљака које радо брсте.

И станишта се пажљиво посматрају. Тиме се посебно бави група ботаничара из Аустралије који праве мапу вегетације на надморским висинама између 1200 и 2900 метара где ове животиње живе. Дендролагусе ловци сматрају драгоценим пленом: како због меса, тако и због крзна од кога праве предмете за верске светковине. Осим тога, становништво се све више бави пољопривредом и због тога крчи шуме.

Циљ ове групе научника јесте да подуче становништво и створе заштићену област, неку врсту националног парка, у којој ће власници земље добијати материјалну надокнаду за чување шуме и јединствених кенгура који у њој живе■

З. М.

Истраживања у вези с кенгурима омогућила су и боље упознавање неких других животиња, као што је овај опосум, омиљена посластица месног становништва

Области у којима живе кенгури с дрвећа

Највећи

Сиви источњачки кенгур (Macropus griseus), уз „рођака“ из западне Аустралије и црвеног кенгура, један је од највећих Macropodida. Познат је и под надимком форестер зато што воли шумовите пределе.

Најмањи

Бетонгија из Тасманије (Bettongia gaimardi) припада групи кенгура-пацова. Висок је око 30 центиметара и тежак 1,5 килограма.

Женка једне врсте дендролагуса, која живи на Новој Гвинеји, с младунцем на леђима

ПОВРАТАК У ПРОШЛОСТ

„Живи“ етнографски музеј, први музеј на отвореном у свету: градић Скансен у Шведској где се време зауставило пре него што се развила индустрија

Постоје људи који верују да је сасвим могуће једноставно прецртати садашњост, модерно доба и вратити се у прошлост. Своје уверење понекад су спремни и да докажу. Међу њима су свакако и становници острва Дјургарден које се налази недалеко од престонице Шведске. Довољно је окренути леђа Стокхолму и ту је место као из бајке: свако ће бити спреман да потврди да се у градићу Скансен, на површини од 300.000 квадратних метара – време зауставило. Реч је о можда највећем, а и најстаријем етнографском музеју на отвореном. Основао га је још 1891. године професор Артур Хазелијус.

На шведском *скансен* значи снажно, а тиче се зидина тврђаве коју је 1810. године подигао шведски принц Карл Јохан да би обезбедио заклон за свог сина Оскара. Артур Хазелијус био је угледни шведски лингвиста, стручњак за нордијске језике. Оснивањем етнографског музеја на отвореном он је желео да бар на овом месту покуша да сачува језик, културу и традиционални начин живота скандинавских народа. Уплашио га је снажан талас индустријализације који је крајем 19. века захватио Шведску потискујући и мењајући народне обичаје и дотадашње навике.

Још 1873. године Артур Хазелијус почео је са групом истомишљеника да припрема план места које ће и у будућности чувати оно што је претило да ће уништити индустријско доба. Тек осамнаест година касније, на врху острва Дјургарден, блеснуо је градић-музеј. Била је то старинска преиндустријска Шведска у малом. Оно што је најзанимљивије и најупечатљивије из читаве земље – када је реч о култури и обичајима – нашло се на овом простору. Од грађевина, украса, намештаја, кућних предмета, оруђа за рад, до старих музичких инструмената, и, наравно, одела.

Од тада до данас прошло је више од стотину година. Скансен је остао жива етнографска лабораторија, место које туристи не пропуштају да посете. Уосталом, уз „живе експонате“, становнике Скансена, гости имају прилику да виде како се на шпорету на дрва припремају стара јела, како занатлије израђују најразличитије предмете, од грнчарије, таписерија до накита... Осим бројних занатских радњи где је могуће купити предмет по жељи, пажњу посетилаца привлачи апотека подигнута 1790. године као и пекара из 17. века у којој се праве слатке пересе по рецепту старом више од 200 година. Од 1973. године Скансен има крчму и ресторан намењене посетиоцима.

Поред дворца „Скогахолм“, међу најлепшим грађевинама у месту свакако је палата „Хазелијус“ у којој је 1833. године рођен Артур Хазелијус, а који је петнаест година раније подигао његов отац. Ту су и мале фарме, саграђене по узору на неке најособеније из других области Шведске.

Доктор Ф. А. Вастфелт, главни лекар у Скансену 1874. године, на самом врху брда на ком се, уосталом, и налази градић, подигао је прекрасну кулу названу „Брадеблик“. Учинио је то да би својим пацијентима омогућио не само прекрасан видик, него и да удахну још бољи ваздух, а здање је окружено мноштвом сребрних јелки. С „докторове куле“ посетилац може да види цео градић – музеј као на длану, али и Стокхолм у даљини.

Они који немају прилике да путују у Шведску и посете музеј на отвореном могу то да учине путем Интернета. Адреса музеја на отвореном – градића Скансен је www.skansen.se■

М. О.

КО ЧИТА ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ТАЈ И ЗНА

АХ, КАКАВ САМ УМЕТНИК!

10

Како се зове град који зову „Северна Венеција“?
А. Амстердам
Б. Бремен
В. Версај
Г. Грац

1

Кога су од грчких филозофа звали Плећати?
А. Аристотела
Б. Платона
В. Епиктета
Г. Епикура

6

Коме је, по грчкој митологији, приписано оснивање олимпијских игара?
А. Херкулу
Б. Аполону
В. Сизифу
Г. Персеју

11

Којим је речима Нерон завршио самољубиву мисао: Какав ли уметник...
А. ...шета Римом
Б. ...управља мојом руком
В. ...стоји преда мном када се гледам у огледалу
Г. ...умире са мном

2

Лабрадорска, гренландска, куро-шио и перуанска, називи су за...
А. морске струје
Б. острва
В. полуострва
Г. језера

7

Алиса је оличење маштовитости и ведрине духа, Арлекин је симбол превртљивости, а Пантагруел...
А. онај који мрзи цео свет
Б. лопов и убица
В. човек који ужива у животу
Г. кукавица

12

Рабаџија је...
А. станар
Б. путар
В. торбар
Г. колар

3

Како се зове највеће вулканско језеро на Земљи?
А. Кратерско
Б. Мичигенско
В. Аралско
Г. Напуљско

8

Како се зове непромочива кожа за обућу и торбе?
А. плахт
Б. целат
В. јухт
Г. филат

13

Где је 1378. године избио Чомпа устанак?
А. у Монаку
Б. Нанту
В. Фиренци
Г. Милану

4

Како се зове турски султан за чије је владавине Турска била на врхунцу моћи, а освојио је, између осталог, и Београд 1521. и умро приликом трећег похода на Беч?
А. Махмуд II
Б. Мехмед II Освајач
В. Бајазит II
Г. Сулејман II Величанствени

9

Први сателит са живим бићем, псом Лајком, био је „Спутњик“...
А. I
Б. II
В. III
Г. IV

14

Шта је балустрада?
А. дрвена ограда са стубићима
Б. велика тераса са прозорима
В. цепелин
Г. једрилица

5

Богородичина рука, вражји бег, бљузгавац, звекац, иванова трава, крвавац, све су то називи за...
А. коприву
Б. кантарион
В. босиљак
Г. камилицу

15

Црква Светог Петра у Риму најпространија је на свету. Колико квадратних метара покрива?
А. 12.000
Б. 21.000
В. 25.000
Г. 32.000

Решења на страни 61

СЦЕНАРИО:
НЕМАЊА БАТАЛОВИЋ
ЦРТЕЖ:
МАРКО МИЛИЧЕВИЋ

DUGAMEN

21

There are no limits

If you BELIEVE

DUGA

Тихуахуа, Мексико

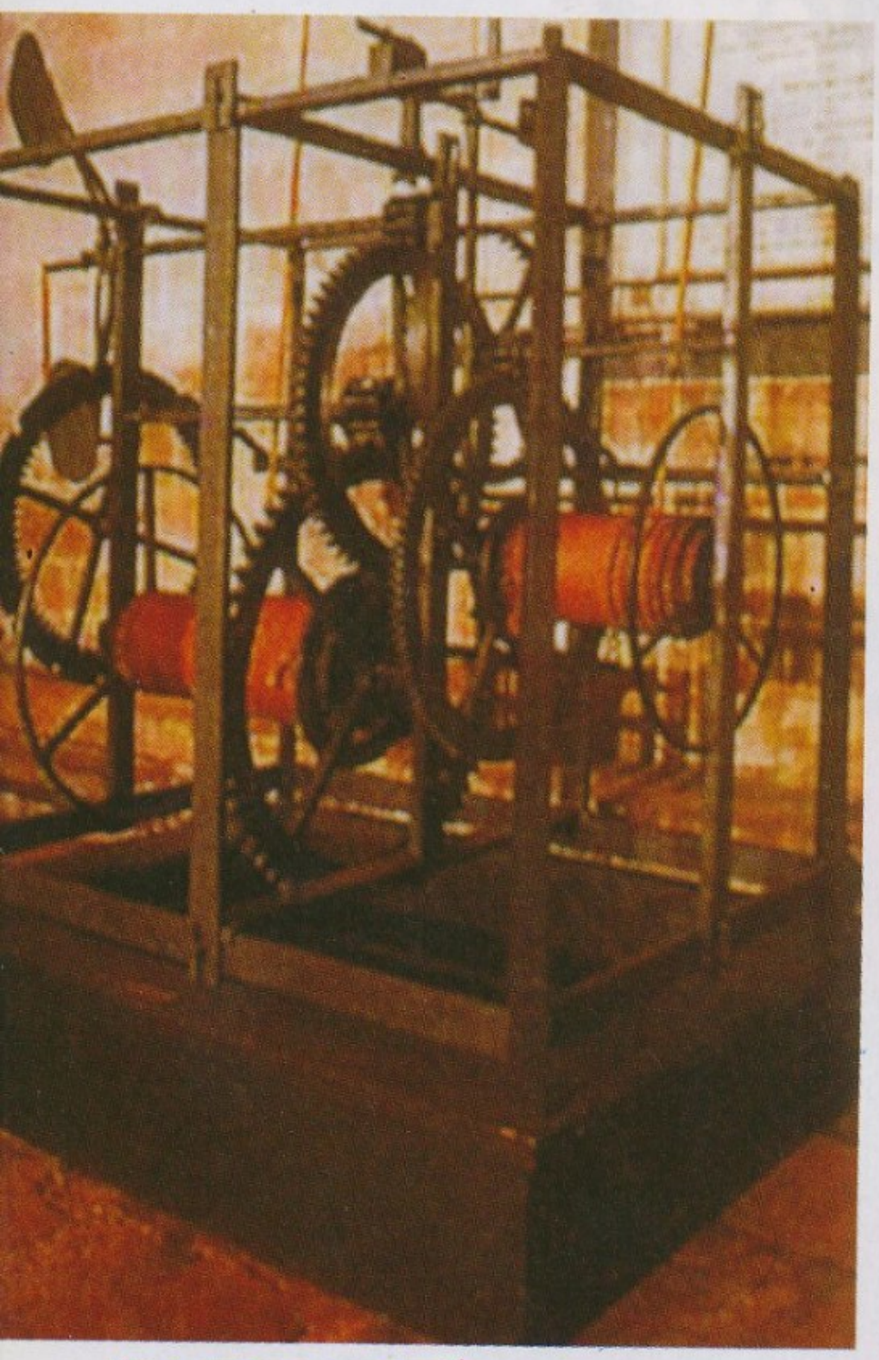
Берг, јеси ли то ти? Алекс Грес овде...

Слушај, Берг, потребна ми је твоја помоћ. Добро...код споменика у центру. OK!

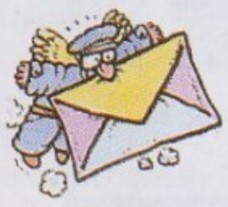
Где ли сам оставио ону карту?

(НАСТАВИЋЕ СЕ ...)

НАЈСТАРИЈИ САТ

Где се налази најстарији часовник на свету?

ВОЈИСЛАВ ЂОРЂЕВИЋ
Сокобања

Најстарији механички часовник на свету, који још ради и налази се на истом месту где је некада постављен, јесте онај на катедрали у Солсберију, у Великој Британији (на слици), направљен 1386. године. Као и други мерачи времена тога доба, нема ни бројчаника ни казаљке (који су измишљени касније), већ откуцава сате и показује астрономске појаве. Није случајно што енглеска реч за часовник clock потиче од немачке glocken и француске closhe, јер оне значе „звоно“. Часовник у Солсберију није у потпуности исти као некада јер је 1929. подвргнут детаљној оправци.

Због тога је најстарији механички часовник, сасвим очуван, онај у Стразбуру, такође на катедрали. Направљен је 1354. године, а пуне часове је означавао тако што би излазио један певац који је махао крилима и кукурикао. Часовник је радио све до 1789. године, када је због оронулости уклоњен и премештен у музеј у Стразбуру где се и данас налази.

У Музеју старина у Вирцбургу, у Немачкој, чува се и часовник из 1380. године који је откуцавао часове за молитву. Ова врста часовника коришћена је само у манастирима ■

ДИМИТРИЈЕ И ДАСКА ЗА СНЕГ

Био сам недавно на Копаонику на зимовању и приметио да све више младих вози сноуборд. Када се он појавио и ко га је измислио?

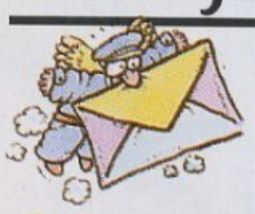
ЈОВИЦА
Чачак

Прототип сноуборда потиче из 1929. године када је Џек Бурше обрадио једну даску и за њу каишићима учврстио стопала. Шерман Попер измислио је 1965. снурфер ојачавајући металним ивицама даску за јахање на таласима. Џек Бартон Карпентер усавршио је снурфер. Направио га је од слојева јаворовог дрвета и метала с гуменим везовима који могу да се подешавају. Али, тек 1969. године инжењер Димитрије Миловић направио је прави сноуборд, од дрвета натопљеног смолама и слојева стакленог влакна, и то пошто је по снегу успео да се спушта на пластичним послужавницима какви обично постоје у мензама.

Године 1979. Бартон усавршава везове за снурфер а затим Том Симс, произвођач скејтбордова и дасака за јахање по таласима, прави скиборд (пластичне аеродинамичне табле, залепљене на основу жлебовима од савитљивог алуминијума).

После се опет умешао Бартон који је најновији сноуборд направио од танких слојева дрвета и метала, са бочним металним ојачањима. На крају: двојица америчких мотоциклиста продали су ову направу Французу Режису Роланду који се 1984. појавио у филму „Снежна апокалипса“ и сноуборд учинио популарним у Европи ■

ШТА ЈЕ СВЕ КЛАРК ИЗМИСЛИО?

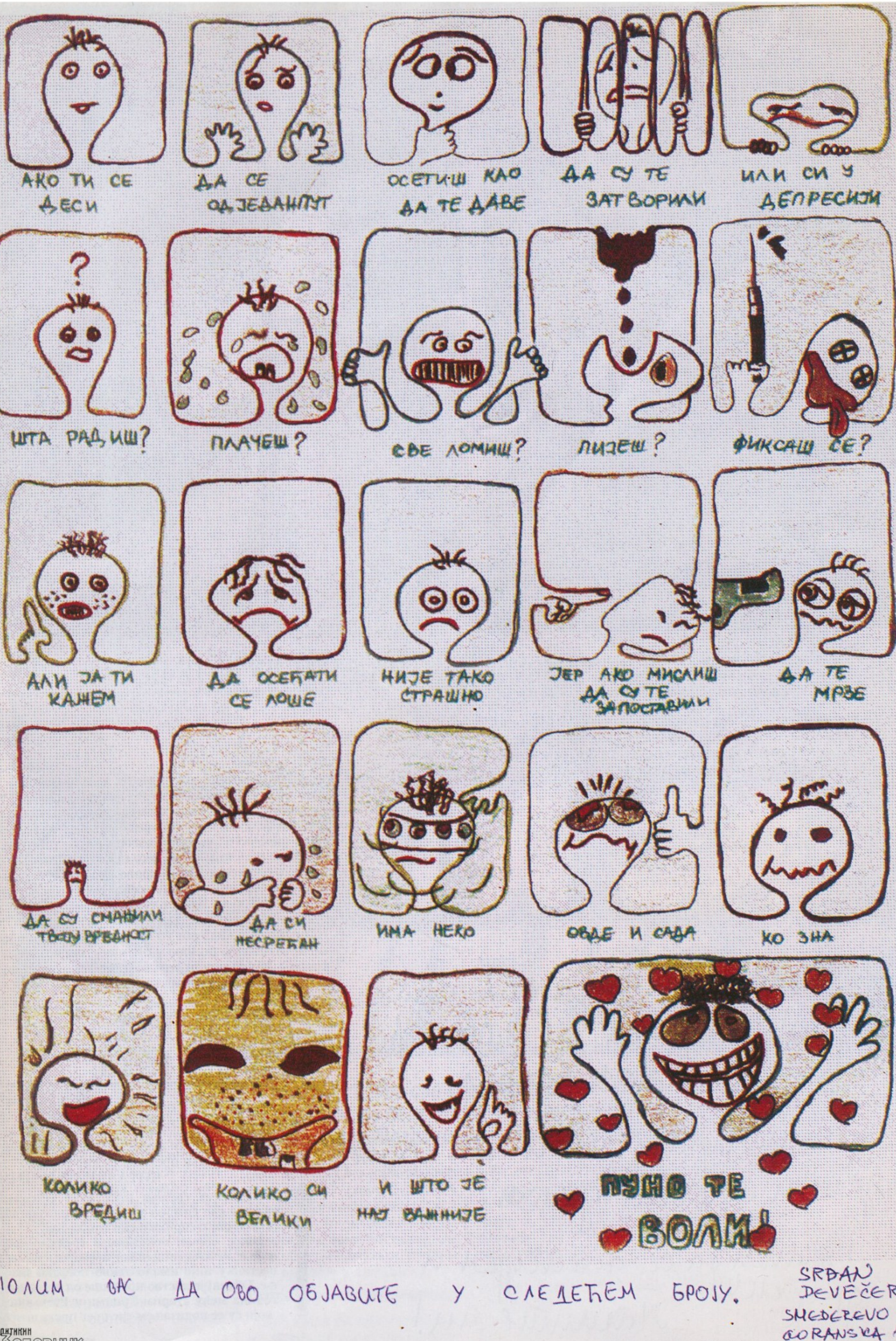

Шта је то геостационарна орбита?

СУЗАНА МАРКОВИЋ
Куршумлија

Геостационарну орбиту измислио је 1945. године научник и писац фантастике Артур Кларк. Реч је о екваторијалној орбити која се налази на отприлике 36.000 километара од Земље, а главна особина је та што је сателиту, да би је обишао, потребно тачно онолико времена колико и Земљи да се обрне око своје осе. Због тога се и чини да је у васиони сателит стално на истом месту, ако се пореди са неком тачком на Земљи.

Свакој орбити око наше планете одговара одређено временско раздобље за које се око Земље направи пун круг, а на основу трећег Кеплеровог закона: што је ближа Земљи, то време је краће. За 24 часа, на пример,

МОЛИМ ВАС ДА ОВО ОБЈАВИТЕ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ.

SRĐAN
ĐEVEČERSK
SMEDEREVO 113
CORANSKA 12:

орбита се налази на 35.786 километара. „Спејс шатлови“ и свемирске станице, које се налазе на 300–400 километара од Земље, направе пун круг за око сат и по.

У геостационарној орбити најчешће су телекомуникациони сателити који служе као радио-мостови за обезбеђивање стабилних веза између континената, као и метеоролошки сателити који стално треба да осматрају исто подручје на Земљи ■

Дијана Самарџић, ЈНА 34/А, 23272 Нови Бечеј – жели да се дописује са свим читаоцима „Политикиног Забавника“■

Зовем се Ненад Радуновић имам 10 год. Моја адреса је Светислава Вулановића 2 11010 Београд.

Слушам стране рок и свој језик, скупљам маркице и играм.

Желим да се дописујем и дружим!

Пишите ми!

СТОМАК НАСЛУЋУЈЕ ВЕТАР

Може ли ветар да произведе инфразвуке?

МИЛАН ПЕТРОВИЋ
Шид

Да. Јак ветар, олује, урагани могу да створе инфразвуке, то јест звучне таласе чија је фреквенца за 30–40 херца нижа од човековог прага чујности. Звук је талас ваздуха под притиском, па тако снажни покрети ваздуха могу створити вртлоге из којих се шире инфразвуци, нарочито ако се то догоди на посебним географским подручјима (удолине, брда, око неких грађевина).

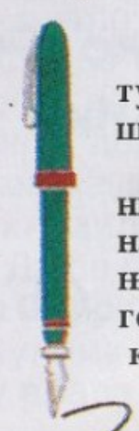
По мишљењу неких метеоролога, управо су инфразвуци које производи ветар одговорни за онај осећај надолазеће претње коју неке особе наслуте пред олују. Наиме, наше тело опажа те звуке ниске фреквенције, али не чулом слуха него стомаком мада ми то не примећујемо. То може да доведе до болова у стомаку, нервозе, напетости... Међу европским ветровима овакав звук могу да произведу маестрал и фен ■

СРЕДЊИ ПРСТ ПРОТИВ УРОКА!

Можда је моје питање исувише смело, али заиста бих желео да знам од када потиче обичај да људи један другом показују подигнут средњи прст као ружну поруку.

ЧИТАЛАЦ ИЗ ЗЕМУНА

Подигнут средњи прст руке сексолози тумаче као симбол мушког полног органа, што је општеприхваћено мишљење.

Ипак, обичај показивања средњег прста није измишљотина новог времена и по свом настанку није имало такво погрдно значење. Обичај је настао пре више од две хиљаде година међу старим Грцима и Римљанима који су се подизањем средњег прста штити-

МЕНСИНЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

СКИ-ЛИФТ

РЕШЕЊЕ: 90

Мора се купити девет карата на свакој од десет станица: 9x10=90 (ски-лифт иде укруг)■

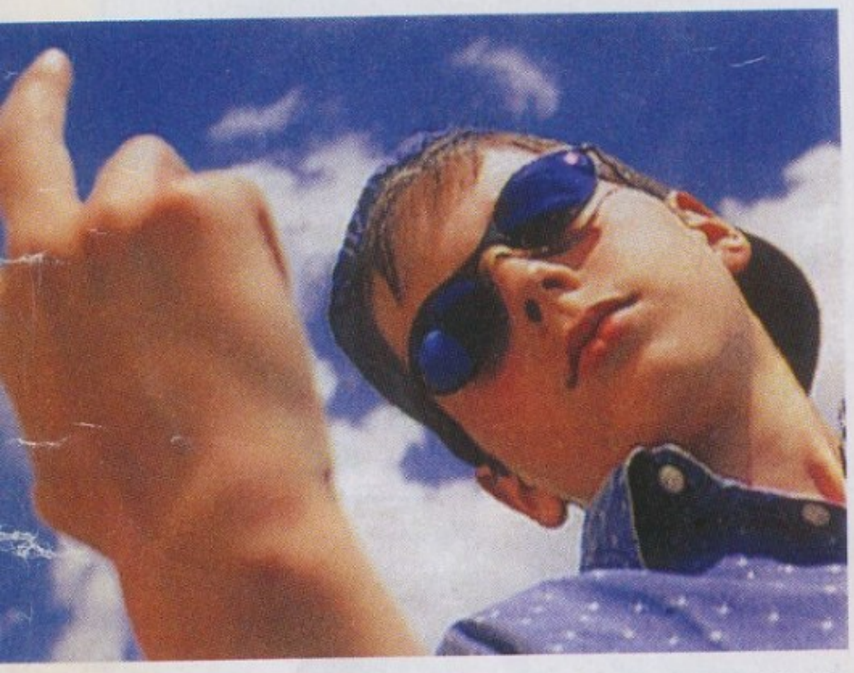
НАСТАВИТЕ

Ако не верујете, ставите страну пред огледало и видећете да се, када се дода ова слика, појављују бројеви 1, 2, 3, 4 и 5■

КРУГОВИ И КРУЖИЋИ

РЕШЕЊЕ: Круг Д.

Велики унутрашњи круг окреће се за 180°; мали бели круг такође за 180°; мали црни круг за 90°; црна тачка за 180°■

ли од урока и сваког зла, а усмеравали су га ка непријатељима и сумњивима. Поготово је, веровали су, био делотворан против лопова. Римски песник Катул саветовао је да га богати људи показују као амајлију свим протувама и луталицама док су стари Хелени упирали средњим прстом ка статуама бога Хермеса, заштитника лопова, верујући да ће тако свој иметак сачувати од пљачке.

Значење које је подигнут средњи прст имао за народе на југу Старог континента мало се разликовало од тумачења оних са севера и оних који су населили амерички континент. За њих су прсти савијени у песницу били симбол снаге, а испружени средњи батина која ће пресудити сваком неваљалцу.

Када и коме је на ум пало да подигнут средњи прст доведе у везу са изгледом мушког полног органа и да му погрдно значење, не зна се. Чак и неки сексолози признају да нису сигурни да ли је њихово тумачење засновано на причама које су колале у народу или на основу потребе човека да неким покретом тела безгласно каже нешто ружно■

РЕШЕЊА

ИСТИ БРОЈ – ИСТО СЛОВО

Дурмитор, Боботов кук, Црно језеро, Жабљак.

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

„Ледено доба“, економизам, оскар, Кина, Нет, моа, КН, аромат, кад, р, Реноар, а, дужд, Црес, Оти, рикати, овде, атар, траума, оле, раге, миран, сколастика.

АНАГРАМ

„Душанов законик“

УКРШТЕНИЦА

Роналдо, ера, уво, аспида, л, Оли, п, Бразил, трн, Ања, двоимен.

ПОМИЦАЉКА

Бразил, Русија

ИЗБАЦИТЕ УЉЕЗА!

„Ујеж“ је дело Бранислава Нушића. Остало су дела Радоја Домановића ■

РЕШЕЊЕ КВИЗА

Ко чита ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК **тај и зна**

1. Б, 2. А, 3. А, 4. Г, 5. Б, 6. А, 7. В, 8. В, 9. Б, 10. А, 11. Г, 12. Г, 13. В, 14. А, 15. Б.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК **БРОЈ 2664**

YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Издаје и штампа ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines (PNM) d.o.o.

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стрипа Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрногић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. фах 124

Телефони Секретаријат 3373-249
Техничка редакција 3373-334
централа 3373-111 и 3373-191
претплата 3373-084

Маркетинг агенција Македонска 31/I, тел. 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од.22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
1 месец 195,00 дин. 3 месеца 585,00 дин. 6 месеци 1170,00 дин.
Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK Југославија АД Београд је: 265-1100310000080-03 и текући рачун код Комерцијалне банке АД Београд:205-32172-87
Претплату слати уз обавезну назнаку:
ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност осталих валута. *Полугодишња/авионом*: I група – Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102 EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR
за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

I RAIFFEISEN ZENTRAL BANK
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55.052.658
Raiffeisenbank Југославија АД Београд - Ресавска 22
Swift code: RZBJYUBG
Корисник: 540100-4117372424 (EUR) PNM - ДОО - Београд
или

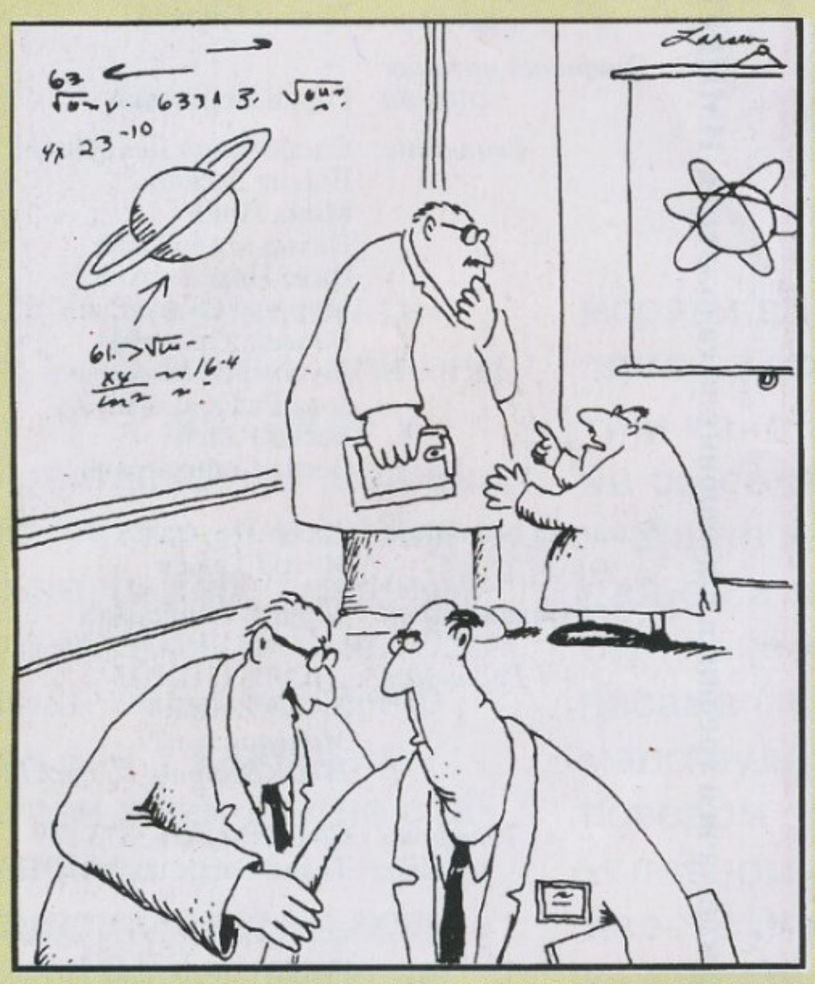
II DEUTSCHE BANK AG
Swift code: DEUTDEFF - Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка АД - Београд
Swift code: KOBBYUBG - BLZ 99900158
Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM - ДОО - Београд
Код уплате обавезно навести
Претплата на лист ЗАБАВНИК
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines - 11000 Београд, 29. новембра 24/I, Југославија или
на факс ++ 381 11 3373-084

Годишњу претплату на лист не примамо.

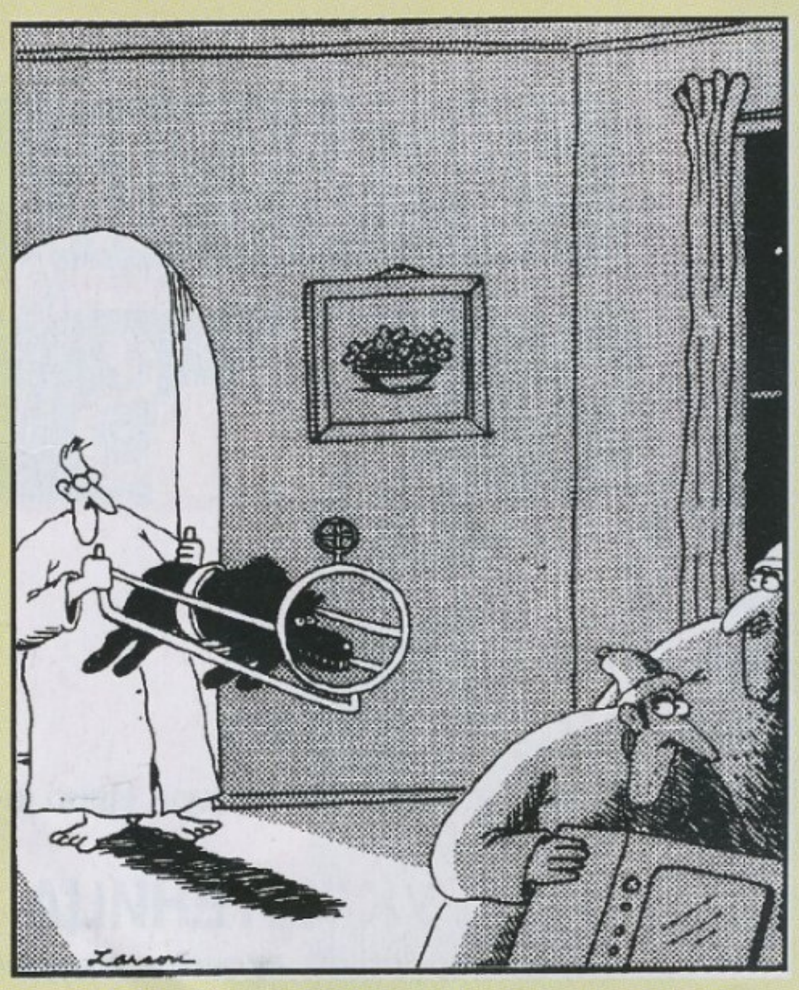
Интернет адреса: http://www.politika.co.yu
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ЧУДЕСНИ СВЕТ

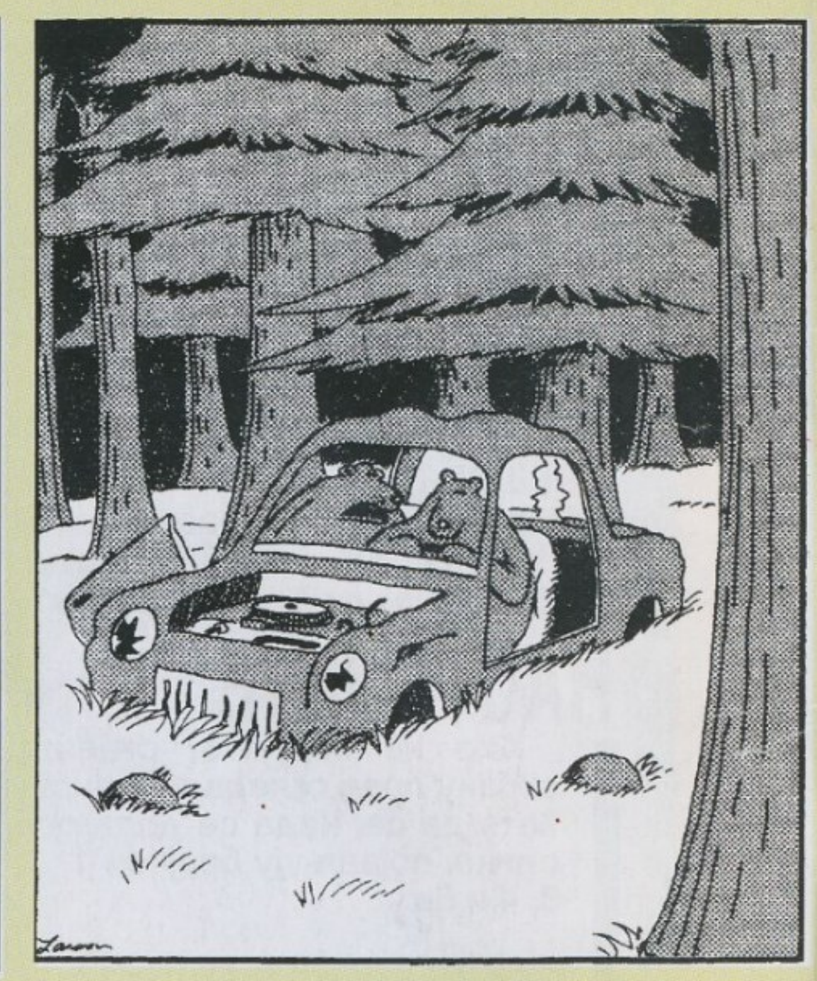
ГЕРИЈА ЛАРСОНА

„ЕВО ОПЕТ ВИЛИЈЕМСА... САМО ИДЕ ОКОЛО И ВРБУЈЕ ПРИСТАЛИЦЕ ЗА СВОЈУ ТЕОРИЈУ О МАЛОМ ПРАСКУ!“

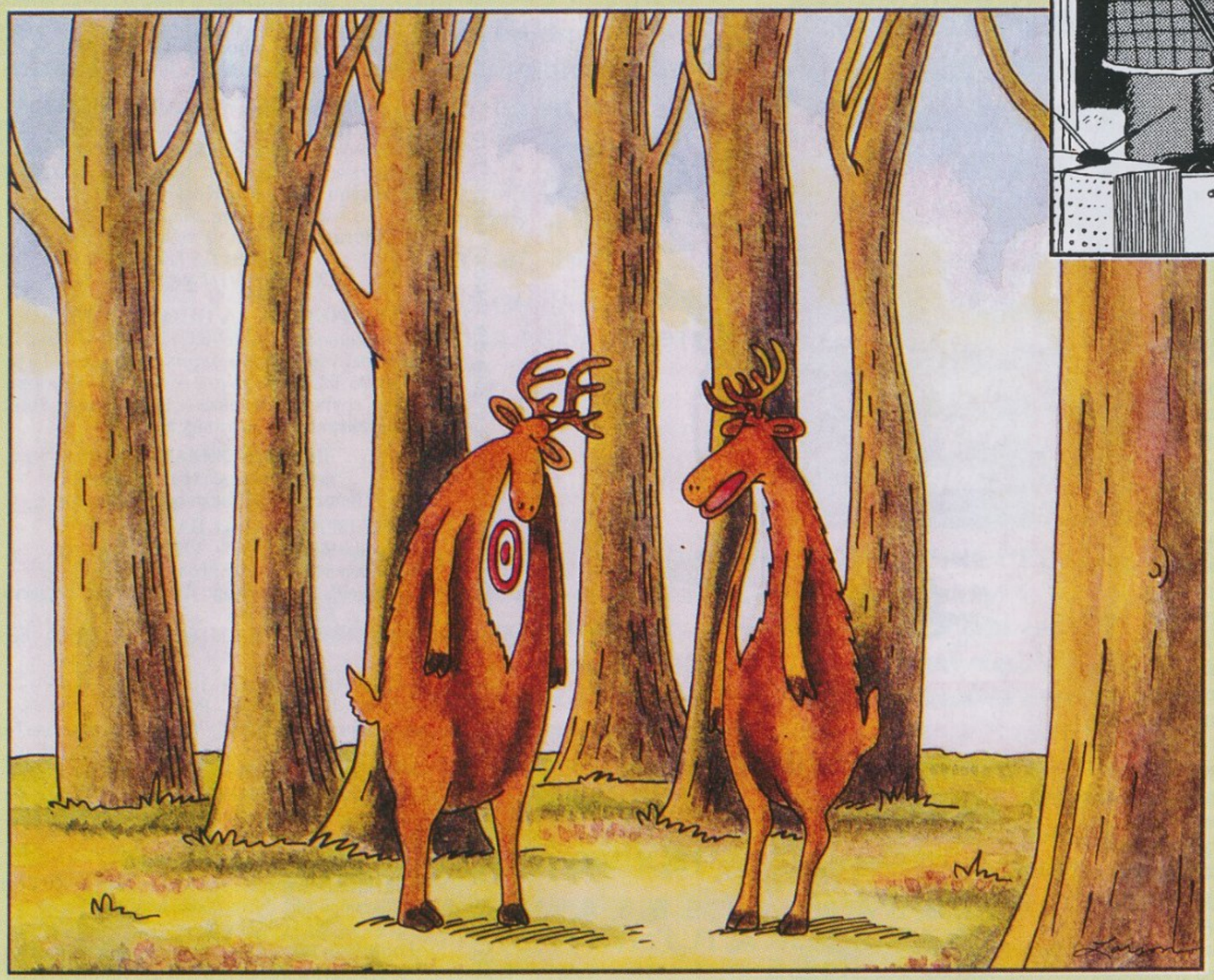
ПРОВАЛНИЦИ СУ СХВАТИЛИ ДА СУ СЕ У ЈЕДНОМ ТРЕНУТКУ НАШЛИ НА НИШАНУ ПОТПУНО НОВОГ ОРУЖЈА!

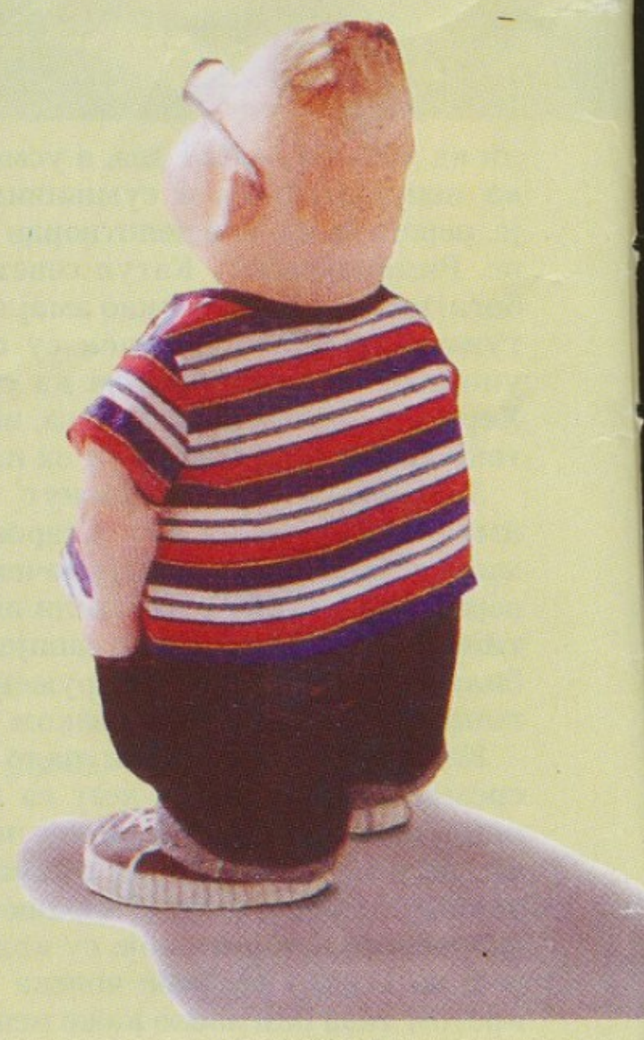
„РАЗМИСЛИ, МАРК... АКО УСПЕМО ДА ПОКРЕНЕМО ОВУ ЛЕШИНУ, МОГЛИ БИСМО ДА ГАЗИМО СТОПЕРЕ, СКУПЉАМО ЖЕНСКЕ, ГОНИМО ЈЕЛЕНЕ, ЧОВЕЧЕ, БИЛИ БИСМО МЕДВЕДИ ПАКЛА!“

„ЖАО МИ ЈЕ, ГОСПОЂО, АЛИ ЊЕГОВА ДОЗВОЛА ЗА ЛОВ ЈЕ САСВИМ У РЕДУ, А И СЕЗОНА ЛОВА НА ВАШЕГ СУПРУГА ЈЕ У ТОКУ. ТО ШТО ВАМ НЕКО ЗАКУЦА НА ВРАТА НЕ ЗНАЧИ ДА ТРЕБА И ДА МУ ОТВОРИТЕ!“

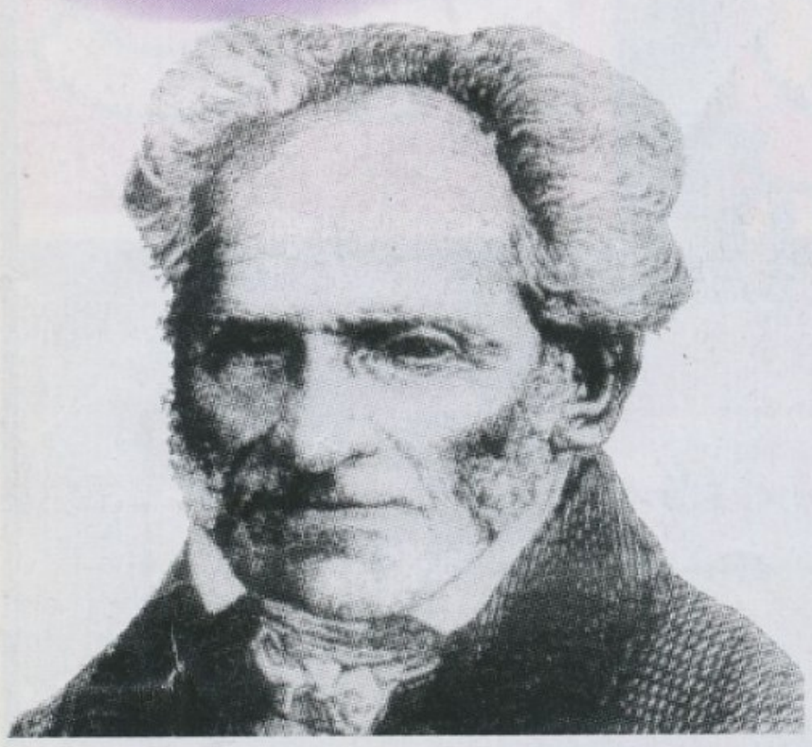

„БЕЛЕГ ОД РОЂЕЊА, А, БИЛЕ!?“

РЕКЛИСУО

УСАМЉЕНОСТИ

У САМОЋИ БЕДНИК ОСЕЋА СВУ СВОЈУ БЕДУ, ВЕЛИКИ ДУХ СВУ СВОЈУ ВЕЛИЧИНУ.

Артур Шопенхауер
немачки филозоф
(1788–1860)

НИЈЕДАН ЧОВЕК НЕ БИ ТРЕБАЛО ДА СЕ УПУСТИ У ЖИВОТ ДОК НЕ ИСКУСИ ЗДРАВУ, ПА МАКАР И ДОСАДНУ УСАМЉЕНОСТ У НЕТАКНУТОЈ ПРИРОДИ ГДЕ ЋЕ СХВАТИТИ ДА СВЕ ИСКЉУЧИВО ЗАВИСИ ОД ЊЕГА САМОГ И НАЋИ СВОЈУ ИСТИНСКУ СКРИВЕНУ СНАГУ.

Џек Керуак
амерички писац
(1922–1969)

УСАМЉЕНОСТ ЈЕ ДИВНА, АЛИ ПОТРЕБАН ЈЕ НЕКО ДА ТИ КАЖЕ ДА ЈЕ УСАМЉЕНОСТ ДИВНА.

Оноре де Балзак
француски књижевник
(1799–1856)

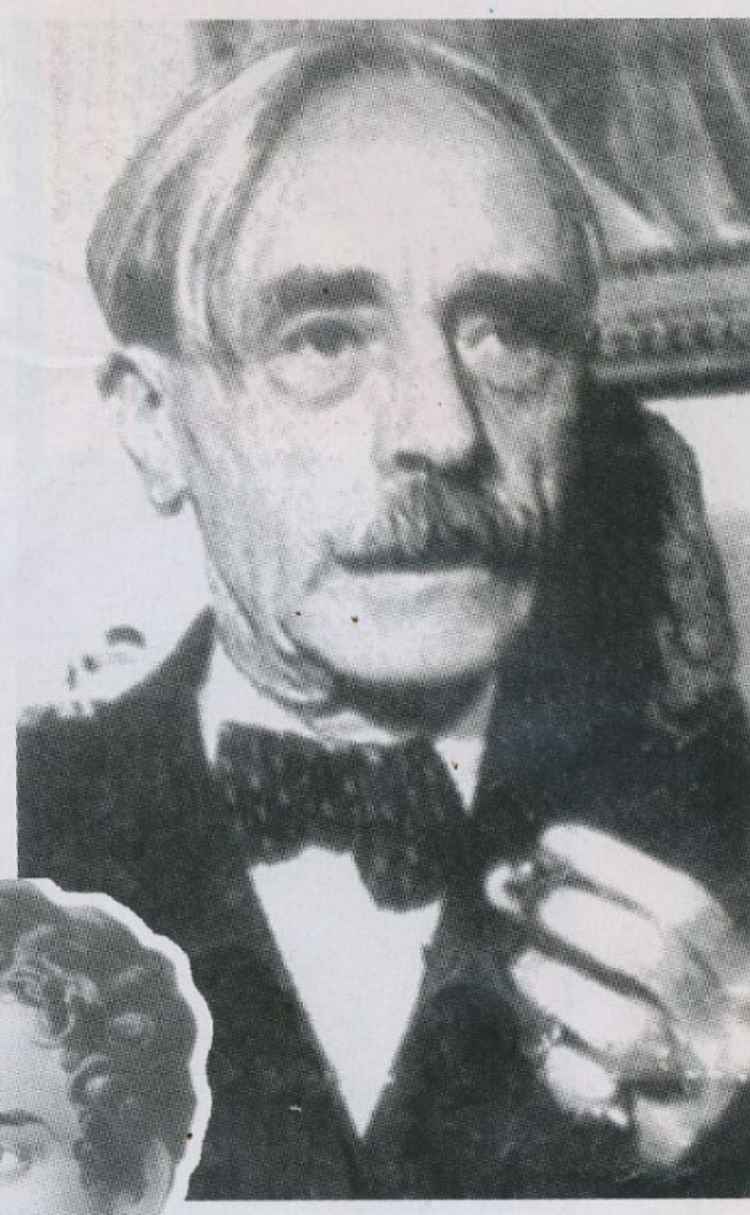
САМОЋА ЈЕ ЛЕПА АКО ЧОВЕК САМ СА СОБОМ ЖИВИ У МИРУ И АКО СЕ БАВИ НЕЧИМ ОДРЕЂЕНИМ, АЛИ ОСЕЋАТИ СЕ НАПУШТЕНИМ, МОРА ДА ЈЕ УЖАСНО.

Јохан Волфганг фон Гете
немачки књижевник
(1749–1832)

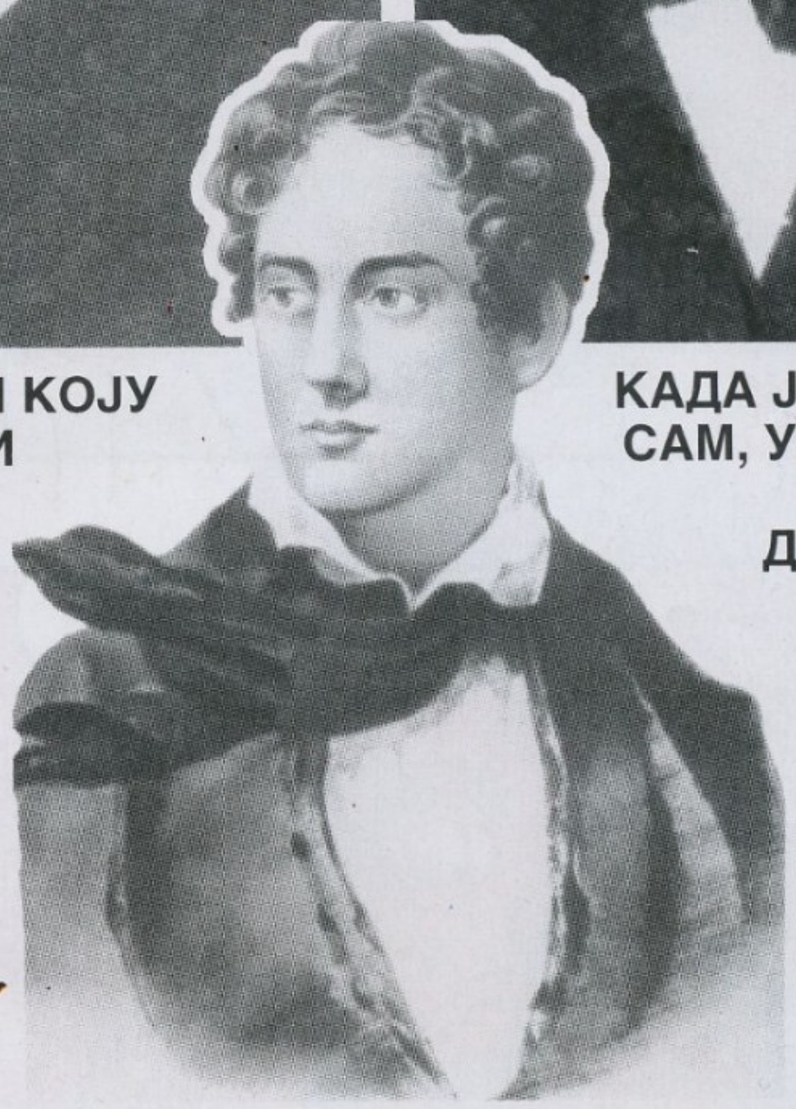
У ГРМЉАВИНИ КОЈУ ЧИНИШЕ ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ УСАМЉЕНОСТ БЕШЕ МОЈЕ ИСКУШЕЊЕ. КАДА ЈЕ ГРМЉАВИНА УТИХНУЛА, УСАМЉЕНОСТ ЈЕ ПОСТАЛА МОЈ ПРИЈАТЕЉ.

Шарл де Гол
француски председник,
генерал и политичар
(1890–1970)

КАДА ЈЕ ЧОВЕК САМ, УВЕК ЈЕ У ЛОШЕМ ДРУШТВУ.

Пол Валери
француски
песник
(1871–1945)

ПИСАЊЕ ПЕСАМА САВРШЕН ЈЕ НАЧИН ДА СПОЈИТЕ УСАМЉЕНОСТ И ДОБРО ДРУШТВО.

Џорџ Гордон Бајрон
енглески песник
(1781–1824)

УСАМЉЕНОСТ СТОЈИ КРАЈ ПРОЗОРА, ОКРЕЋЕ ГЛАВУ ДОК УЛАЗИМ У СОБУ И ЈА ВИДИМ ПО ЊЕНИМ ОЧИМА ДА МЕ ЈЕ ЧЕКАЛА.

Сузан Вега
америчка кантауторка
(рођена 1959)

ПРОЖИВЕО САМ УСАМЉЕНОСТ КОЈА ЈЕ БИЛА БОЛНА У МЛАДОСТИ, АЛИ БЛАГОТВОРНА ТОКОМ ГОДИНА ЗРЕЛОСТИ.

Алберт Ајнштајн
амерички научник
(1879–1955)

Ни у рају не био сам!

Српска народна пословица

ГАРФИЛД

GARFIELD GARFIELD GARFIELD GARFIELD

BY JIM DAVIS

